

Memòria de l'excavació arqueològica d'urgència al jaciment d'Els Masos (Forès, Conca de Barberà)

Robert Farré

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

SUMARI

Volum I

1. Situació del jaciment	2
2. Entorn geològic i geogràfic	2
3. Accés	3
4. Notícies històriques i intervencions anteriors	5
5. Motivacions de la intervenció i objectius	10
6. Programa dels treballs	12
7. Documentació gràfica i fotogràfica	15
8. Descripció de les troballes	16
9. Els enterraments	17
10. Resultats	51
11. Interpretació dels resultats i conclusions	53

Volum II

1. Documentació gràfica	
-------------------------	--

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

SITUACIO DEL JACIMENT.

El jaciment d'Els Masos es troba en la vessant sud d'una petita elevació o turó situat en la partida de "Els Masos", també anomenada partida de "Tuells", dins del terme municipal de Forès, comarca de la Conca de Barberà.

Aquesta elevació té la seva part més alta totalment rebaixada i presenta en les vessants una mena de terrasses per tal de convertir la totalitat del turó en superfície apta per al conreu de la vinya.

L'elevació, com es pot comprobar en l'Inventari del Patrimoni Arqueològic de la Conca de Barberà on es troba recollit el jaciment, rep el nom de "Turó del Xano (Tuells)", essent aquest un dels noms que se li don al turó. L'elevació és també coneguda com a "Turó del Mas del Biel".

Al peu del turó es troba el "barranc del Xano"; barranc que s'ajunta en el terme de Solivella amb el "barranc del Mas del Jep" per formar la "rasa de Pira", ja en aquest terme.

ENTORN GEOLOGIC I GEOGRAFIC.

El jaciment es troba situat, com ja s'ha esmentat, a la Conca de Barberà. Aquesta conca és una cubeta que forma part de la Depressió Central Catalana, i que es troba closa per serres de poca altitud que s'enllacen les unes amb les altres deixant com a única sortida natural el tall de l'estret de la Riba, a la Serralada Pre-litoral, per on s'escolen les aigües del Francolí.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Els materials que trobem en la Conca són fonamentalment materials oligocènics del terciari, compostos principalment per argiles, i també per conglomerats calcaris, guixos, margues roges, ... L'aspecte que presenta actualment la Conca, depressions (o clotades) i relleus, és fruit de l'excavació que principalment el riu Francolí i el riu d'Anguera han realitzat en els materials oligocènics.

El jaciment es troba en la part central de la Conca, en la zona nord, dins del terme municipal de Forès, i molt a prop del límit amb els termes de Sarral, al sud del de Forès, i de Solivella, al sud-oest.

Es troba, per tant, al peu de la vessant meridional de la serra del Tallat, dita, en aquest sector, serra de Forès, en una zona suaument ondulada que presenta petits turons entre barrancades.

Sembla que gran part d'aquesta zona situada al peu de l'esmentada serra estava ocupada antigament per boscos, malgrat que avui en dia solament en quedin petits rastres dels mateixos. La resta del terreny és destinada a diferents conreus, entre els quals destaquen la vinya i els cereals.

ACCES.

El jaciment es troba a uns 3'5 km. al sud-oest del nucli urbà de Forès, a uns 4 km. al nord-est de Solivella i a uns 5'5 Km. al nord-oest del de Sarreal.

L'accés es pot realitzar per la carretera local (T-233) que va de la comarcal de Salou a Ponts (C-240) a Sarral, Km. 3, i després per un camí particular que acaba al peu del petit turó, vessant nord-est. El camí fins dalt del turó (uns 300 metres aprox.) ha de fer-se a peu.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

COORDENADES I ALÇADA SOBRE EL NIVELL DEL MAR.

Coordenades Greenwich: N 41 28' 42"
E 1 12' 40"

Coordenades U.T.M.: x 350570
y 4593600

Altitud - profunditat: aprox. 610 m.

NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIIONS ANTERIORS.

NOTÍCIES HISTÒRIQUES REFERENTS AL JACIMENT.

No hi ha cap notícia històrica escrita en la documentació medieval, o d'èpoques posteriors, que faci referència al jaciment que ha estat objecte d'aquesta excavació d'urgència.

Les úniques notícies que en tenim, que seran detallades a continuació, són de fa molts pocs anys i fan referència a la descoberta de tombes mentre es realitzaven treballs agrícoles.

J.LL. Gras i J. Ribas, recollint la informació oral del propietari del terreny que limita amb el que nosaltres vàrem excavar, ens diuen que alguns anys abans de 1974 es varen descobrir una sèrie d'enterraments, tots ells tombes de lloses, que posteriorment es varen destruir (1). Aquestes notícies orals també ens arribaren a nosaltres, provinents de testimonis directes de la descoberta, els quals ens digueren que aquesta fou realitzada en la dècada dels anys 50.

Durant la primavera de 1974, al realitzar-se de nou treballs agrícoles en la mateixa zona, es varen descobrir dos enterraments més. Aquest cop no es varen destruir, i originaren una intervenció arqueològica; intervenció que fou publicada l'any 1978 per J.LL. Gras i J. Ribas (2).

---

1. GRAS, J.LL.; RIBAS, J.: "Dos sepulturas altomedievales en Forés", en Boletín Arqueológico, fasc.141-144, (1978-1981), Tarragona, pp. 136-141, amb un mapa equivocat de situació del jaciment i cinc figures.

2. Ibid.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Nous treballs agrícoles en la zona, aquest cop moviments de terres realitzats al llarg de la primavera d'aquest any (1989), han posat al descobert un important grup d'enterraments, motivant l'excavació d'urgència que en aquesta memòria detallem.

NOTÍCIES HISTÒRIQUES REFERENTS A LA ZONA.

En aquest apartat ens referim fonamentalment a les vicissituds històriques per les quals passà la zona on es troba situat el jaciment (3), però considerant exclusivament el període que va entre els segles X i XIII, on, sens dubte, segons la tipologia de tombes trobades, hem de situar-lo.

-
3. La bibliografia bàsica utilitzada per tal d'elaborar aquest apartat es la següent:
- Català i Roca, P.: Els Castells catalans, vol. IV, Barcelona, 1973, pp. 237 - 240.
- Font Roius, J.M. : Cartas de Población y Franquicia de Cataluña, vol. I i II, Madrid-Barcelona, 1969. Forès, vol. I, pp. 37-38, doc. 20; vol. II, pp. 749-750. Sarral, vol. I, pp. 222-223, doc. 160; vol. II, pp. 750-751.
- Morell i Jansà, A.: Història de Sarreal, Sarreal, 1975.
- Paris i Bou, Ll. : "Reconquesta i repoblació de l'Anguera i l'alt Francolí (Conca de Barberà), VIII Assambla Intercomarcal d'Estudiosos, Montblanc 1966, Montblanc, 1967, pp. 17-39.
- Sans i Travé, J.M. : "Precedents històrics de la Carta de Població i Franquicia de Sarreal", Boletín Arqueológico, n 121-128, Tarragona, 1973-1974, pp. 51-59.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Abans, però, volem esmentar que la zona és rica en jaciments de cronologia anterior. Així trobem jaciments amb una cronologia de Ferro-Ibèric i, també, d'època romana. Fins i tot en trobem en el mateix turó. De fet, en l'Inventari del Patrimoni Arqueològic de la Conca de Barberà se'ns parla de la troballa d'abundants fragments ceràmics d'època ibèrica en la part alta. També en el mateix turó, i aquest cop en la vessant est, trobem abundants fragments de ceràmica romana (t.s. hispànica, t.s. clara, gris paleocristiana, comuna d'engalba roja, àmfora, ...), segons vàrem poder comprovar nosaltres mateixos en una prospecció efectuada durant els dies que durà l'excavació.

No volíem deixar d'esmentar l'anterior, però passem ara a parlar de l'assumpte que realment ens interessa.

Per la documentació medieval que ens ha arribat, sabem que el territori que rodeja a Forès fou un dels primers llocs on s'inicià la tasca de repoblació catalana a la comarca després del domini sarraí.

Durant gran part del segle X, i abans del 980, la zona a la qual ens referim devia formar part d'una ampla faixa de terreny, erm i deshabitat, que constituïa el que avui en diríem terra de ningú.

L'any 980, el comte Borrell II donava a Ergivi el castell de Cabra, en franc alou; entre les afrontacions hi havia Olivella (o Solivella). La zona repoblada se situava, doncs, molt a prop de la que a nosaltres ens interessa, que, és de suposar, seguí erma i deshabitada. Cinc anys més tard, la incursió sarraïna d'Al-Mansur feu recular de nou la línia de la Marca, seguint la zona on es situa el nostre jaciment en iguals condicions, ja que els repobladors es trobaven encara més lluy.

El 1058 els comtes de Barcelona Ramon Berenguer I i Almodis donaren Forès, amb un terme molt ample que integrava Sarraí, Solivella i la part meridional dels Comalats, a Mir Foguet i al seu nebot Bernat Llop. La intenció: repoblar la zona. Posteriorment el territori passà al comte d'Urgell i aquest el cedí el 1086 a l'Església d'Urgell. De totes formes, la part més occidental del terme, que es realment la que ens interessa, resta inestable fins al segle següent, segons es pot deduir de les dades històriques que tenim sobre el poblament de Solivella, que més tard esmentarem.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Les reivindicacions d'Alfons I el 1178 de diverses dominicatures reials situades a l'antic terme de Forès motivaren la segregació d'un important tros d'aquest terme i la fundació el 1180 de Sarral (data en què se li dóna la carta de població i franquesa). Deu anys més tard, Berenguer de Fluvià venia Forès a Alfons I. El 1285 Pere II el Gran llegà Forès, juntament amb Sarral i Cabra, al monestir de Santes Creus, que el senyorejà fins a la supressió de les senyories.

L'església parroquial de Forès és esmentada ja en les llistes parroquials del bisbat de Vic d'inici del segle XII; va passar a l'arxidiòcesi de Tarragona el 1154.

En quant a Solivella, sabem que, esmentat ja documentalment el 1058 com a "Puig d'Olivella", el lloc no fou ocupat fins a la primera meitat del segle XII, arran de la conquesta i colonització de la comarca. Gombau d'Oluja, sense concessió prèvia per part del monarca, establí allí una petita fortificació i hi organitzà el poblament de la zona. El 1191 Alfons I li reclamà la possessió del castell, al·legant la il·legalitat de l'establiment.

Com ja s'ha esmentat, les dades sobre el poblament i ocupació de Solivella ens serveixen per indicar-nos que el lloc on es troba el jaciment fou una zona conflictiva fins la primera meitat del segle XII, malgrat que el castell de Forès datí de bastants anys abans.

INTERVENCIONS ANTERIORS.

Com ja s'ha esmentat, el jaciment fou objecte d'una intervenció anterior. Com ens comenten J.Ll. Gras i J. Ribas (4), al realitzar-se uns treballs agrícoles durant la primavera

---

4. Gras, J. Ll.; Ribas, J.: op. cit.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

de 1974 en el camp propietat del senyor Ramon Montseny (camp actualment erm i contigu a l'excat per nosaltres) aparegueren dues sepultures.

La troballa fou comunicada pel Sr. J. Cantó, mestre de Sarreal, a l'Equip Recerques de Tarragona. Membres de l'esmentat grup es feren presents en la zona, duent a terme els treballs d'excauació.

S'obrí una cata de 3 per 6 metres que incloia les dues sepultures aparegudes fins al moment. En l'extrem N.E. de la cata, hi aparegué part d'una tercera sepultura, que no s'excauà degut a què gran part quedava fora dels límits anteriorment marcats.

Les tombes, ambdues de lloses i violades en el mateix moment de la descoberta, proporcionaren una sèrie de dades idèntiques als enterraments que nosaltres hem excavat; dades que, per aquest motiu, no esmentarem. Cal dir només que els esquelets que contenien estaven en posició de decúbit supí i que no aparegué cap mena d'aixovar.

MOTIVACIONS DE LA INTERVENCIO I OBJECTIUS.

L'excavació d'urgència que es descriu en aquesta memòria fou motivada pel recent descobriment, en la zona ja esmentada i degut a una sèrie de treballs agrícoles, d'un important grup de tombes.

La descoberta ha tingut lloc al llarg de la primavera d'aquest any, quan el propietari d'un dels camps que ocupen el turó, Gabriel , decidí d'efectuar-hi una sèrie de treballs agrícoles. S'arrencà tots els ceps que hi eren plantats per tal de efectuar en la finca uns anivellaments que facilitessin més el cultiu. Aquests moviments de terres foren realitzats amb maquinària moderna, fonamentalment amb tractors que utilitzaren triselles i subsoladors, i posaren al descobert alguns dels enterraments. En realitat fou el subsolador, aparell que s'enganxa al tractor i que aprofundeix uns 50 o 60 cm. en el terreny, trencant-ne la roca i removent-ne la terra, el qui posa al descobert les tombes.

La major part de les lloses de coberta de les tombes foren arrossegades pel subsolador; l'acció també afectà a les lloses laterals, que foren en molts casos desplaçades. Algunes de les restes òssies foren també mogudes, essent tapades de nou per terra de la superfície i fortament compactades pel pes de les màquines.

La notícia de la descoberta es difongué ràpidament pels pobles de l'entorn, especialment per Sarral, lloc d'on es veí el propietari del terreny. La notícia de la troballa també es feu arribar a l'Arqueòleg del Serveis Territorials del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya a Reus, el qual ràpidament es personà en el jaciment. Quan el territorial arribà al jaciment l'estat de la zona de necròpolis posada al descobert era lamentable, ja que un gran nombre de persones havien ja anat a visitar-lo, entre ells un dels mestres de les escoles públiques de Sarreal amb tots els seus alumnes.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Els visitants no adoptaren pas una actitud passiva durant la visita, sinó que, carregats amb eines adequades (pales, pics, palestes, ...), iniciaren el que temps enrera s'hauria anomenat "Misión Rescate". No es limitaren a descobrir aquelles tombes ja mig descobertes per les màquines, sinó que iniciaren la búsqueda de tombes noves. El resultat: un bon nombre de tombes foren violades, i, fins i tot, en algunes foren extretes les restes òssies.

L'estat en què quedà el jaciment exigia una intervenció immediata, que es concretà en la realització d'una excavació arqueològica d'urgència en la zona.

Donades les circumstancies, els objectius primordials de la intervenció es fixaren en intentar documentar totes les tombes descobertes, recuperant-ne tota la informació possible. S'intentaria també mirar si en la zona afectada per les màquines era possible que hi quedessin tombes encara intactes o mínimament malmeses, per tal de procedir després a la seva excavació. També s'establí com a objectiu el consolidar totes les tombes aparegudes durant els treballs d'excavació.

Igualment es decidí que les tasques de delimitació de la necròpolis quedessin supeditades al temps disponible, i que, si no era possible delimitar-la en aquesta primera intervenció, sempre era quelcom que es podia fer amb posterioritat, donat que en la zona situada al sud de la zona realment afectada i que calia excavar, lloc on possiblement també hi han tombes, només s'hi sobreposarien terres, elevant el nivell originari del terreny.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

PROGRAMA DELS TREBALLS.

Els treballs es realitzaren entre els dies 31 de maig i 22 de juny, ambdós inclosos, duent-se a terme del 31 al 20 els treballs d'excavació propiament dits i els dies 21 i 22 la tasca de consolidació.

Estava previst que inicialment l'excavació es desenvolupés durant dues setmanes, del 31 de maig al 13 de juny, però degut a la descoberta de noves tombes dins l'àrea a excavar, a les inclemències metereològiques i a que no sempre es disposà del personal en un principi convingut, els treballs s'allargaren fins al dia 22.

Per tal de realitzar els treballs es contà amb la presència d'un arqueòleg, Robert Farré i Barrufet, que actuà de director tècnic, i l'ajut de dos a quatre obrers. La presència d'obrers en el jaciment anà variant segons aquests estaven disponibles.

Es procedí, primerament, a netejar tota l'àrea afectada per l'excavació. Durant la mateixa s'anà treient el que podem anomenar superficial, és a dir, tota aquella terra poc compacta producte de la remoció de les màquines.

Es començaren els treballs de neteja per la zona meridional de la necròpolis (zona sud-est). Més o menys visibles o localitzables es trobaven en aquesta zona les tombes 1, 2, 3, 4, 8, 12, 13 i 15, totes elles violades recentment.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Fruit d'aquesta acció de neteja fou la descoberta en la zona d'una serie de tombes (tombes 5, 6, 7, 9, 10, 11 i 14) que inicialment no es veien en superfície. Aquestes tombes foren, en gran part, tocades per les màquines, però el fet que no fossin posades al descobert afavorí la seva conservació, ja que no foren detectades pels posteriors "visitants". De fet, són les tombes més intactes que hem trobat (5).

Un cop netejada la zona meridional de la necròpolis es procedí a fer-ho amb la septentrional, zona més malmesa per l'acció de les màquines i dels visitants. Allí solament aparegueren dues tombes que no es veien en superfície (tombes 16 i 23), ambdues, però, tocades per les màquines. Les tombes que es trovaven al descobert (tombes 17, 18, 19, 20, 21 i 22) presentaven abundants remocions, i, en algunes, les restes òssies havien estat extretes.

Després de netejar la zona, extraient la capa corresponent al superficial, es procedí a efectuar la documentació i excavació de les diverses tombes.

S'anaren numerant i documentant els enterraments a mesura que avançava el procés de neteja, és a dir, a mesura que anaven quedant totalment al descobert. No cal dir que cada tomba es documentà el més exhaustivament possible. Es dibuixaren en planta a escala 1 : 20, per tal de documentar tant l'estructura com, en el cas de que encara es conservessin, les lloses de coberta (6).

---

5. Solament hi manquen algunes de les lloses de coberta. Altres, a més a més, presenten els laterals lleugerament desplaçats, però conservant les restes òssies en la posició originaria.

6. Les tombes que encara conservaven lloses de coberta foren documentades amb dues plantes: una amb les lloses de coberta; l'altra un cop la coberta havia estat extreta.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Després s'excava l'interior (7) i es documentaren les restes òssies. Els esquelets trobats en posició originària es dibuixaren a escala 1 : 10. Posteriorment els ossos foren extrets i individualitzats adequadament, essent embolicats en papers de diari per tal de garantir-ne una millor conservació i transport.

Un cop acabada l'excavació i extracció dels esquelets, es procedí a consolidar les tombes, com ja s'ha esmentat anteriorment. Primerament es consolidaren els laterals, emprant ciment ràpid per tal d'unir les diferents lloses i donar estabilitat a les tombes (8). Després es reomplí l'interior amb terra, per tal de garantir una millor conservació i dificultar futures agressions. I, per últim, foren col.locades de nou les lloses de coberta que es trobaren en el seu emplaçament originari.

---

7. Totes les tombes, excepte les número 1, 2, 3, 8 i 12, estaven plenes de terra; terra que amb tota seguretat cal considerar com provinent, a través de filtracions per entre mig de les lloses de coberta, del nivell superficial.

8. Les lloses desplaçades per les màquines, de les quals se sabia amb seguretat el seu emplaçament originari, foren col.locades de nou en el seu lloc. Unicament la tomba 18 fou objecte d'una certa reconstrucció; i aquesta només es feu per tal d'asegurar la pervivència de les escasses lloses que quedaven.

DOCUMENTACIO GRAFICA I FOTOGRAFICA.

Cada tomba es documentà el més exhaustivament possible, tant gràfica com fotogràficament.

Cada tomba es dibuixà en planta a escala 1 : 20, per tal de documentar tant l'estructura com, en el cas que encara es conservessin, les lloses de coberta. Per això moltes de les tombes estan dibuixades dos cops: un cop amb les lloses de coberta i un altre cop sense. Els esquelets trobats en posició originària es dibuixaren a escala 1 : 10.

Per tal de poder dibuixar tant les tombes com els esquelets, es situà un eix en cada tomba. La situació dels eixos en un plànol general que integrés el conjunt de tombes de la necròpolis i la planimetria de la zona foren realitzats per l'equip tècnic topogràfic del Servei d'Arqueologia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Com a punt de referència, per tal d'obtenir la lectura de les diferents cotes, s'agafà una de les lloses de coberta (la més propera a la capçalera) d'una de les tombes excavades d'antic (anomenada tomba I pels excavadors i tomba 25 per nosaltres). Caldrà referenciar aquest punt amb l'alçada real sobre el nivell del mar, ja que les cotes que figuren en els dibuixos fan referència a l'esmentat punt.

Per tal de documentar fotogràficament l'excavació, es tiraren varis rodets de diapositives i de fotografies en color.

DESCRIPCIO DE LES TROBALLES.

EL SUPERFICIAL I EL TERRENY ORIGINARI.

L'extracció de la capa superficial deixà al descobert el terreny originari on foren excavades les tombes. Aquest terreny està format per una terra de composició margosa que presenta pedres (calcàries, sorrenques, ...) de diferents tamanyes.

La gran quantitat de calç existent fa que aquesta terra estigui en algunes zones molt compactada, com si fos roca. Aquest tipus de terreny es anomenat "tapàs" per la gent de la zona, a pesar que generalment tothom enten per aquest terme un tipus de terreny format per margues o llims fortament compactats.

Les tombes estaven excavades directament en aquest terreny, i, per tant, no es trobà cap mena d'estratigrafia. A més a més, no sempre fou fàcil delimitar el retall.

L'extracció del superficial també deixà al descobert l'acció de les màquines (els solcs del subsolador) i l'acció de la visita escolar (diferents forats fruit de la búsqueda de noves tombes) sobre el terreny originari.

Sembla ser que aquest nivell que ara documentem ha variat de l'originari en el que foren excavades, disminuint en tota la zona a causa del desnivell i de l'erosió per les plujes i glaçades, així com també a causa dels treballs agrícoles posteriors a l'abandonament de la necròpolis, treballs que han perdurat fins avui.

ELS ENTERRAMENTS.

Enterrament 1

Tomba de lloses.

Saquejada recentment: les lloses de coberta foren extretes i les restes òssies remogudes, agregant-hi segurament restes òssies d'alguna altra sepultura, com sembla apuntar el fet que en la mateixa hi trobessim més de dos fèmurs. A més a més hi falta el lateral esquerre; fet que fa pensar que fou la màquina que efectuava els moviments de terres qui posa al descobert la tomba.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (305 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular.

Mides: llargada: 200 cm.
amplada: capçalera: 89 cm.
cos: 85 cm.
peu: -

Mides lloses: coberta: -
laterals: capçalera: 82 (llarg) x 37
(alt) x 12 cm
(gruix).
42 x 10 x 12 cm,
(davall de
l'anterior).
lateral dret: 101 x 44 x 11 cm.
58 x 35 x 15 cm.
14 x 31 x 14 cm.
lateral esquerre: -
peus: 36 x 22 x 13 cm.
28 x 32 x 11 cm.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Restes òssies.

Les restes òssies que es varen trobar dins la tomba corresponien a un individu adult. L'esquelet, que havia estat remogut, es trobà bastant complet.

L'esquelet es trobà en posició de decúbit supí, però ignorem la disposició de les extremitats per les circumstàncies abans esmentades.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr. i esq., omòplat dr. i esq., vèrtebres, costelles dr. i esq., húmer dr. i esq., radi dr. i esq., cúbit dr. i esq., dits ma dr. i esq., coxal dr. i esq., sacre, fèmur dr. i esq., tibia (?), peroné (?), tars i dits peus.

Enterrament 4.

Tomba de lloses.

Saquejada recentment: les lloses de coberta foren extretes i també les restes òssies, quedant únicament dins la tomba alguns ossos, que es presentaren remenats.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (305 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta lleugerament trapezoidal, més ampla a la zona dels peus.

Mides: llargada: 134 cm.
amplada: capçalera: 35 cm.
cos: 54 cm.
peu: 64 cm.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Mides lloses: coberta: -
laterals: capçalera: 35 x 6 x 18 cm.
43 x 23 x 13 cm.
lateral dret: 59 x 29 x 12 cm.
55 x 22 x 10 cm.
lateral esq.: 60 x 26 x 14 cm.
46 x 27 x 10 cm.
peus: 58 x 22 x 10 cm.

Restes òssies.

Les restes òssies que es varen trobar dins la tomba corresponien a un infant, el qual fou trobat en molt mal estat de conservació. Una bona part dels ossos havien desaparegut; els altres, foren trobats molt malmesos i fora de posició (únicament les dues tíbies i el peroné dret semblaven estar ben colocats).

Aquest fet fa gairebé impossible conèixer la disposició general de l'esquelet i de les extremitats de l'infant.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, vèrtebres, costelles, femur (?), tíbia esq. i dr., peroné dret, i altres ossos que pertanyen a les extremitats.

Enterrament 5.

Tomba de lloses.

La màquina que anivellava el terreny tocà la tomba, desplaçant els laterals i emportant-se les lloses de coberta. Aquesta remoció, però, a penes afectà a l'esquelet, que ha estat trobat en la posició originària.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (310 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Descripció:

Forma: planta rectangular

Mides: llargada: 206 cm. aprox.
amplada: capçalera: 80 cm.
cos: 80 cm.
peu: 74 cm. aprox.

Mides lloses: coberta: -

laterals: capçalera: 60 x 42 x 8 cm.
lateral dret: 27 x 32 x 15 cm.
31 x 39 x 10 cm.
-
52 x 36 x 10 cm.
48 x 43 x 10 cm.
lateral esq.: 51 x 41 x 12 cm.
(trencada).
72 x 33 x 12 cm.
40 x 28 x 10 cm.
peus: 48 x 26 x 12 cm.

Restes òssies.

L'esquelet, que corresponia a un adult, fou trobat en no massa bon estat. En general els ossos foren trobats molt malmesos, degut sobretot a l'acció de les arrels de les vinyes, però la majoria estaven en posició originària.

L'esquelet es trobà en posició de decúbit supí.

Disposició de les extremitats de l'esquelet: Braços estirats al llarg del cos; cames estirades, paral·leles.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr. i esq., omòplat esq., vèrtebres, costelles dr. i esq., húmer dr. i esq., radi dr. i esq., cúbit dr. i esq., dits ma dr. i esq., coxal dr. i esq., fèmur dr. i esq., tibia dr. i esq., peroné dr. i esq., tars i dits peu dr. i esq.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Enterrament 6

Tomba de lloses.

Enterrament quasi intacte, on falta solament una de les lloses de coberta. La màquina que efectuava els treballs de moviments de terres sens dubte tocà els laterals, desplaçant-los una mica, i la coberta de la tomba, emportant-se una de les lloses. La resta de l'estructura es va mantenir, però, en la posició originària.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (305 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular

Mides: llargada: 208 cm.
amplada: capçalera: 70 cm.
cos: 70 cm.
peu: 72 cm.

Mides lloses: coberta: 70 x 60 x 8 cm.
70 x 54 x 9 cm.
56 x 36 x 8 cm.

laterals: capçalera: 56 x 40 x 12 cm.
lateral dret: 72 x 35 x 19 cm.
44 x 39 x 15 cm.
19 x 34 x 14 cm.
51 x 30 x 17 cm.
lateral esq.: 34 x 37 x 13 cm.
55 x 25 x 12 cm.
41 x 35 x 14 cm.
35 x 29 x 12 cm.
peus: 54 x 27 x 9 cm.

Restes òssies.

Les restes òssies que es trobaren a l'excavar la tomba corresponien a un individu adult, que es trobà en la posició originària i quasi complet. L'estat de conservació de les restes era bastant bo.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

L'esquelet es trobà en posició de decúbit supí.

Disposició de les extremitats de l'esquelet: Braç dret estirat al llarg del cos; braç esquerre lleugerament plegat, recolzat sobre la pelvis. Cames estirades, lleugerament divergents (cama esquerra estirada; cama dreta molt lleugerament plegada i inclinada vers la dreta, podent ésser considerada com estirada).

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr. i esq., omòplat dr. i esq., vèrtebres, costelles dr. i esq., húmer dr. i esq., radi dr. i esq., cúbit dr. i esq., dits ma dr. i esq., coxal dr. i esq., fèmur dr. i esq., tibia dr. i esq., peroné dr. i esq., tars i dits peu dr. i esq.

El crani es trobà quelcom fragmentat i inclinat cap a la dreta (dreta del esquelet).

Enterrament 7.

Tomba de lloses.

Quasi intacta. Falta solament part de les lloses de coberta.

La màquina que efectuava els treballs de moviments de terres sens dubte tocà la coberta de la tomba, emportant-se'n una part. La resta de l'estructura es va mantenir, però, en la posició originària.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (300 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular, lleugerament trapezoidal.

Mides: llargada: 114 cm.
amplada: capçalera: 38 cm.
cos: 32 cm.
peu: -

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Mides lloses: coberta: 48 x 31 x 9 cm.
54 x 30 x 8 cm.

laterals: capçalera: 45 x 27 x 11 cm.
lateral dret: 80 x 30 x 10 cm.
lateral esq.: 60 x 24 x 10 cm.
64 x 7 x 23 cm.,
llosa que anivella
l'anterior, per tal
d'asentar-hi la
coberta.
peus: 42 x 30 x 11 cm.

Es va aprofitar l'existència en el terreny de dues pedres sorrenques de dimensions mitjanes (47 x 30 x 30 cm. i 80 x 17 x 27 cm.) per tal de incorporar-les com a part de la pared lateral esquerra de la tomba.

Restes òssies.

Les restes òssies que es varen trobar dins la tomba corresponien a un infant, que fou trobat en molt mal estat de conservació. Una bona part dels ossos havien desaparegut; els altres, foren trobats molt malmesos i fora de posició.

Aquest fet fa impossible conèixer la disposició general de l'esquelet i de les extremitats de l'infant.

Enterrament 8.

Tomba de lloses.

Quan s'iniciaren les excavacions es trobà quasi delimitada, doncs les lloses de coberta habien estat deixades al descobert. Malgrat que hi faltava una part d'aquestes lloses i una de les laterals, la posició del esquelet es va mantenir intacta.

La màquina que efectuava els treballs de moviments de terres sens dubte tocà els laterals, emportant-se'n un i

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

desplaçant-los una mica, i la coberta de la tomba, emportant-se'n les lloses que hi falten. La resta de l'estructura es va mantenir, però, en la posició originària. Cal atribuir la neteja i delimitació de les lloses de coberta a la visita que efectuaren al jaciment el grup escolar ja esmentat.

Durant el temps que durà l'excavació la tomba fou objecte d'una nova violació, que afectà solament la llosa de coberta de la capçalera, que fou remoguda i capgirada.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (310 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular

Mides: llargada: 220 cm. aprox.
amplada: capçalera: 70 cm.
cos: 70 cm.
peu: 70 cm. aprox.

Mides lloses: coberta: 66 x 92 x 10 cm.
58 x 74 x 11 cm.

Altres lloses, desaparegudes.

laterals: capçalera: 54 x 35 x 10 cm.

lateral dret: 58 x 43 x 10 cm.

37 x 40 x 13 cm.

46 x 42 x 14 cm.

44 x 34 x 14 cm.

lateral esq.: 96 x 40 x 13 cm.

48 x 32 x 16 cm.

38 x 31 x 14 cm.

peus: 52 x 37 x 14 cm.

Restes òssies.

Les restes òssies que es trobaren a l'excavar la tomba corresponien a un individu adult, que es trobà en la posició originària i quasi complet. L'estat de conservació de les restes òssies era bastant bona.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

L'esquelet es trobà en posició de decúbit supí.

Disposició de les extremitats de l'esquelet: Braç esquerre estirat al llarg del cos; braç dret plegat, recolzat sobre la pelvis. Cames estirades, paral.leles.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr. i esq., omòplat dr. i esq., vèrtebres, costelles dr. i esq., húmer dr. i esq., radi dr. i esq., cúbit dr. i esq., dits ma dr. i esq., coxal dr. i esq., sacre, fèmur dr. i esq., tibia dr. i esq., peroné dr. i esq., tars i dits peu dr. i esq.

Enterrament 9.

Tomba de lloses.

Trobada quasi intacta, ja que falta solament part de les lloses de coberta. La màquina que efectuava els treballs de moviments de terres sens dubte tocà la coberta de la tomba, emportant-se'n una part. La resta de l'estructura es va mantenir, però, en la posició originària.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (320 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular.

Mides: llargada: 130 cm.
amplada: capçalera: 60 cm.
cos: 56 cm.
peu: 54 cm.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Mides lloses: coberta: 58 x 44 x 6 cm.
47 x 27 x 9 cm.
48 x 30 x 5 cm.

laterals: capçalera: 46 x 37 x 10 cm.
lateral dret: 47 x 37 x 11 cm.
63 x 33 x 9 cm.
lateral esq.: 23 x 27 x 10 cm.
84 x 33 x 12 cm.
peus: 35 x 30 x 10 cm.

Per damunt de les lloses del lateral esquerre n'hi han dues de petites que anivellen les anteriors, per tal d'asentar-hi les de coberta. Dimensions: 20 x 15 x 3 cm.
23 x 14 x 3 cm.

Restes òssies.

L'esquelet, corresponent a un infant, fou trobat en molt mal estat de conservació. Una bona part dels ossos havien desaparegut (es a dir, no s'han conservat); els altres, foren trobats molt malmesos i fora de posició (únicament el crani, la mandíbula, la clavícula, l'omòplat i l'húmer esquerres estaven ben emplaçats).

Aquest fet fa gairebé impossible conèixer la disposició general de l'esquelet i de les extremitats de l'infant.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula esq., omòplat esq., vèrtebres, costelles i húmer esquerre.

El crani es trobà girat, mirant cap a la seva dreta.

Enterrament 10.

Tomba de lloses.

Trobada intacta.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (322 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Descripció:

Forma: planta rectangular

Mides: llargada: 175 cm.
amplada: capçalera: 65 cm.
cos: 68 cm.
peu: 62 cm.

Mides lloses: coberta: 61 x 75 x 9 cm.
49 x 28 x 9 cm.
70 x 52 x 8 cm.

laterals: capçalera: 52 x 33 x 6 cm.
lateral dret: 102 x 36 x 9 cm.
44 x 30 x 20 cm.
lateral esq.: 17 x 23 x 12 cm.
62 x 43 x 13 cm.
68 x 40 x 12 cm.
peus: 30 x 38 x 11 cm.
31 x 35 x 10 cm., (tren-
cada en dos fragments).

Restes òssies.

L'esquelet, corresponent a un adolescent o a un individu de dimensions reduïdes, fou trobat en no massa bon estat de conservació. Part dels ossos no s'han conservat; els altres han estat trobats molt malmesos, encara que en la posició originària.

L'esquelet es trobà en posició de decúbit supí.

Disposició de les extremitats de l'esquelet: Braços estirats al llarg del cos; cames estirades, paral·leles.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr. i esq., vèrtebres, costelles dr., húmer dr. i esq., radi dr. i esq., cúbit dr., dits mans, fèmur dr. i esq., tibia dr. i esq., peroné dr. i esq. i dits dels peus.

El crani es trobà fragmentat i inclinat lleugerament cap a l'esquerra de l'esquelet.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Enterrament 11.

Tomba de lloses.

Trobada quasi intacta, ja que faltava solament part de les lloses de coberta.

La màquina que efectuava els treballs de moviments de terres sens dubte tocà la coberta de la tomba, emportant-se'n una part. La resta de l'estructura es va mantenir, però, en la posició originària.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (320 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular; internament, lleugerament trapezoidal.

Mides: llargada: 218 cm.
amplada: capçalera: 69 cm.
cos: 70 cm.
peu: 66 cm.

Mides lloses: coberta: 62 x 46 x 9 cm.

-
74 x 38 x 9 cm.

66 x 64 x 8 cm., (trencada).

laterals: capçalera: 53 x 35 x 12 cm.

lateral dret: 98 x 36 x 10 cm.

63 x 33 x 10 cm.

25 x 32 x 10 cm.

lateral esq.: 26 x 34 x 15 cm.

80 x 40 x 9 cm.

72 x 38 x 10 cm.

16 x 23 x 12 cm.

peus: 33 x 28 x 14 cm.

Restes òssies.

Les restes òssies que es trobaren a l'excavar la tomba corresponien a un individu adult, que es trobà en la posició originària i quasi complet.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

L'estat de conservació de les restes era bastant dolent. Ossos com els de la zona pèlvica (coxals, isqui, sacre, ...) varen trobar-se molt fragmentats. Igualment passà amb els de la columna vertebral i costelles.

L'esquelet es trobà en posició de decúbit supí.

Disposició de les extremitats de l'esquelet: braços lleugerament plegats, recolzats sobre la pelvis; cames estirades, paral·leles.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr. i esq., omòplat dr. i esq., vèrtebres, costelles dr. i esq., húmer dr. i esq., radi dr. i esq., cúbit dr. i esq., dits ma dr. i esq., coxal dr. i esq., fèmur dr. i esq., tibia dr. i esq., peroné dr. i esq., tars i dits peu dr. i esq.

Crani amb mandíbula encaixada, que es trobà lleugerament girat mirant a la seva esquerra.

Enterrament 12.

Tomba de lloses.

Violada recentment. Un dels fragments que formaven part de la gran llosa de coberta, que potser fou trencada per la màquina que efectuava els nivellaments, es va aixecar, essent remenades les restes òssies que contenia.

Durant el temps que durà l'excavació, la tomba fou objecte d'una nova violació.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (310 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular, encara que lleugerament distorsionada en el costat dret.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Mides: llargada: 192 cm.
amplada: capçalera: 68 cm.
cos: 74 cm.
peu: 66 cm.

Mides lloses: coberta: 184 x 72 x 10 cm., (trencada).
laterals: capçalera: 34 x 45 x 10 cm.
lateral dret: 63 x 39 x 10 cm.
60 x 35 x 10 cm.
45 x 36 x 14 cm.
lateral esq.: 40 x 36 x 12 cm.
69 x 33 x 16 cm.
68 x 35 x 13 cm.
peus: 45 x 30 x 12 cm.
24 x 7 x 6 cm. (llosa
que anivella la anterior,
per tal d'asentar-hi la
de coberta).

Restes òssies.

Les restes òssies que es varen trobar dins la tomba corresponien a un individu adult. L'esquelet, que havia estat remogut, es trobà bastant complet i en bastant bon estat de conservació.

L'esquelet es trobà en posició de decúbit supí, però ignorem la disposició de les extremitats per les circumstàncies abans esmentades.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr. i esq., omòplat dr. i esq., vèrtebres, costelles dr. i esq., húmer dr. i esq., radi dr. i esq., cúbit dr. i esq., dits mans, coxal dr. i esq., fèmur dr. i esq., tibia dr. i esq., peroné dr. i esq.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Enterrament 13.

Tomba de lloses.

Aparentment quasi intacta, ja que semblava que faltava solament part de les lloses de coberta. Es pensà que la màquina que efectuava els treballs de moviments de terres havia tocat la coberta de la tomba, emportant-se'n part de la mateixa i deixant-la al descobert; i que la resta de l'estructura i de les restes òssies que contindria es trobarien en la posició originària.

Després d'excavada s'ha pogut comprovar que si be és cert que la màquina podia haver-se endut part de la coberta, no ho es menys que la tomba fou violada amb posterioritat, essent remenada la zona del esquelet que correspon a la cintura pelviana.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (320 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular, molt lleugerament ovalada.

Mides: llargada: 196 cm.
amplada: capçalera: 67 cm.
cos: 80 cm.
peu: 68 cm.

Mides lloses: coberta: 90 x 62 x 9 cm. (trencada i incompleta).
laterals: capçalera: 58 x 42 x 10 cm.
lateral dret: 19 x 42 x 7 cm.
72 x 44 x 7 cm.
82 x 38 x 9 cm.
lateral esq.: 24 x 38 x 8 cm.
58 x 39 x 10 cm.
82 x 37 x 11 cm.
peus: 48 x 42 x 10 cm.
12 x 36 x 11 cm.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Restes òssies.

Les restes òssies que es trobaren a l'excavar la tomba corresponien a un individu adult, que es trobà en la posició originària i quasi complet. Unicament estaven fora de posició els ossos de la zona pèlvica.

L'estat de conservació de les restes era bastant dolenta. Ossos com els de la columna vertebral i costelles varen trobar-se molt fragmentats. Altres ossos es trobaren fragmentats degut a la pressió que exercien una sèrie de pedres caigudes (posiblement fragments de les lloses de coberta) sobre l'esquelet.

L'esquelet es trobà en posició de decúbit supí.

Disposició de les extremitats de l'esquelet: braços estirats al llarg del cos; cames plegades, paral·leles, inclinades vers la dreta.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr. i esq., omòplata dr. i esq., vèrtebres, costelles dr. i esq., húmer dr. i esq., radi dr. i esq., cúbit dr. i esq., dits ma dr. i esq., coxal esq., fèmur dr. i esq., tibia dr. i esq., peroné dr. i esq., tars i dits peu dr. i esq.

Enterrament 14.

Tomba de lloses.

Quasi intacta. Falta solament part d'una de les lloses de coberta. La màquina que anivellava el terreny no tocà la coberta, ja que per damunt de la mateixa hem trobat el terreny ben compactat. En tot cas cal pensar en una violació antiga, que no alterà la disposició de la tomba ni de la major part de l'esquelet.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (328 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Descripció:

Forma: planta rectangular

Mides: llargada: 196 cm.
amplada: capçalera: 56 cm.
cos: 62 cm.
peu: 63 cm.

Mides lloses: coberta: 57 x 30 x 7 cm.
- (incompleta).
52 x 48 x 8 cm.
58 x 50 x 6 cm., (trencada).
laterals: capçalera: 32 x 40 x 12 cm.
lateral dret: 54 x 40 x 8 cm.
78 x 37 x 8 cm.
32 x 37 x 8 cm.
lateral esq.: 45 x 39 x 11 cm.
58 x 39 x 9 cm.
39 x 37 x 8 cm.
26 x 37 x 13 cm.
peus: 40 x 37 x 10 cm.

Restes òssies.

Les restes òssies que es trobaren a l'excavar la tomba corresponien a un individu adult, que es trobà gairebé complet i en la posició originària. Unicament estaven fora de posició els ossos del crani i la mandíbula.

L'estat de conservació de les restes òssies no era del tot dolenta, trobant-se alguns ossos bastant ben conservats en comparació a l'estat en què es troben a la majoria de les altres tombes del jaciment.

L'esquelet es trobà en posició de decúbit supí.

Disposició de les extremitats de l'esquelet: Braç esquerre estirat al llarg del cos; braç dret lleugerament plegat, recolzat sobre la pelvis. Cames estirades, paral·leles.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr. i esq., omòplat dr. i esq., vèrtebres, costelles dr. i esq., húmer dr. i esq., radi dr. i esq., cúbit dr. i esq., coxal dr. i esq., fèmur dr. i esq., tibia dr. i esq., peroné dr. i esq., tars i dits peu dr. i esq.

El crani es troba fora del lloc originari, trobant-se una mica per damunt de la cintura pelviana. La mandíbula es troba a l'alçada de les costelles.

Enterrament 15.

Tomba de lloses.

Saquejada recentment: les lloses de coberta foren extretes i també les restes òssies, quedant-ne tan sols alguns fragments dins la tomba.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (330 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular

Mides: llargada: 111 cm.
amplada: capçalera: 55 cm.
cos: 58 cm.
peu: 55 cm.

Mides lloses: coberta: -
laterals: capçalera: 39 x 30 x 10 cm.
lateral dret: 104 x 28 x 11 cm.
Llosa trencada en dos.
lateral esq.: 97 x 26 x 12 cm.
Llosa trencada en dos.
peus: 47 x 30 x 7 cm.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Restes òssies.

Les restes òssies que es varen trobar dins la tomba corresponien a un infant, que fou trobat en molt mal estat de conservació. Una bona part dels ossos havien desaparegut; els altres, foren trobats molt malmesos i fora de posició.

Aquest fet fa impossible conèixer la disposició general de l'esquelet i de les extremitats de l'infant.

Ossos presents identificats: fragments de crani, dents, humer (?), coxal, fèmur/s (?).

Enterrament 16.

Tomba de lloses.

La màquina que efectuava els moviments de terres enganxà la tomba, emportant-se les lloses de coberta i algunes de les laterals (les corresponents als peus de la tomba). Altres lloses laterals foren desplaçades. L'esquelet, però, es trobà en la posició originària.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (310 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular

Mides: llargada: 200 cm. aprox.
amplada: capçalera: 60 cm.
cos: 60 cm. aprox.
peu: 60 cm. aprox.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Mides lloses: coberta: -

laterals: capçalera: -

lateral dret: 31 x 34 x 14 cm.
45 x 39 x 10 cm.
58 x 38 x 10 cm.
22 x 25 x 12 cm.
lateral esq.: 49 x 34 x 12 cm.
71 x 27 x 11 cm.
16 x 33 x 14 cm.

peus: -

Es va aprofitar l'existència en el terreny d'una pedra de grans dimensions (210 cm. d'amplada x 25 cm. de gruix; llargada desconeguda) per tal de fer-la servir de capçalera.

Restes òssies.

Les restes òssies que es varen trobar dins la tomba corresponien a un individu adult. L'esquelet es trobà en la posició originària i bastant complet.

L'estat de conservació de les restes era bastant dolent. Ossos com els de la columna vertebral, costelles i zona pèlvica varen trobarse molt fragmentats. Altres ossos es trovaren fragmentats degut a la pressió que exercien una sèrie de pedres caigudes (possiblement fragments de les lloses de coberta) sobre l'esquelet (així, per exemple, el crani).

L'esquelet es trobà en posició de decúbit supí.

Disposició de les extremitats de l'esquelet: Braços estirats al llarg del cos; cames estirades, paral·leles.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr., omòplat dr. i esq., vèrtebres, costelles dr. i esq., húmer dr. i esq., radi dr. i esq., cúbit dr. i esq., dits mans, coxal dr. i esq., fèmur dr. i esq., tibia dr. i esq., peroné dr. i esquerra.

L'esquelet presenta el crani inclinat cap a la seva dreta.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Enterrament 17.

Tomba de lloses.

La màquina que efectuava els moviments de terra s'emportà la part dels peus de la tomba. Posteriorment fou saquejada: les lloses de coberta foren extretes i també les restes òssies, no trobant-se cap dels ossos de l'esquelet que originàriament devia contenir.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (300 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular

Mides: llargada: 100 cm. aprox.
amplada: capçalera: 57 cm.
cos: 56 cm.
peu: 55 cm. aprox.

Mides lloses: coberta: -
laterals: capçalera: 38 x 26 x 9 cm.
lateral dret: 94 x 30 x 8 cm.
lateral esq.: 67 x 31 x 8 cm.
peus: -

La llargada aproximada de la tomba ve donada pel fet d'haver estat possible identificar el retall del terreny.

Restes òssies.

Les circumstàncies abans esmentades expliquen que no es trobés cap resta òssia. Les dimensions de la tomba ens indiquen que hi fou enterrat un infant.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Enterrament 18.

Tomba de lloses.

La màquina que efectuava els moviments de terres enganxà la tomba, emportant-se les lloses de coberta, desplaçant-ne les lloses laterals i posant-la al descobert. Posteriorment fou saquejada: les lloses de coberta foren extretes i també les restes òssies, quedant únicament dins la tomba alguns ossos, que es presentaren remenats.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (300 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular

Mides: llargada: 174 cm.
amplada: capçalera: 64 cm. aprox.
cos: 64 cm.
peu: 62 cm. aprox.

Mides lloses: coberta: -
laterals: capçalera: 50 x 33 x 5 cm.
lateral dret: -
60 x 31 x 5 cm.,
(trencada).
-
lateral esq.: 54 x 31 x 7 cm.
60 x 25 x 10 cm.
48 x 32 x 9 cm.
peus: 43 x 26 x 10 cm.

Restes òssies.

Les restes òssies que es varen trobar dins la tomba foren minces. Per les dimensions de la tomba, es pot pensar que l'esquelet que contindria correspondria a un adult.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Enterrament 19.

Tomba de lloses.

La màquina que efectuava els moviments de terres enganxà la tomba, emportant-se les lloses de coberta, desplaçant-ne les lloses laterals i posant-la al descobert.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (300 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular

Mides: llargada: 215 cm.
amplada: capçalera: 70 cm.
cos: 67 cm.
peu: 65 cm.

Mides lloses: coberta: només queda restes d'una de les lloses en la zona dels peus de la tomba.
laterals: capçalera: 48 x 48 x 12 cm.
lateral dret: 84 x 40 x 10 cm.
65 x 41 x 13 cm.
44 x 27 x 11 cm.
lateral esq.: 97 x 41 x 12 cm.,
(trencada).
58 x 34 x 12 cm.,
(trencada).
31 x 28 x 12 cm.
peus: 37 x 39 x 12 cm.

Per damunt de la llosa del lateral dret més propera als peus de la tomba hi han dos lloses petites que anivellen l'anterior per tal d'assentar-hi la de coberta. Dimensions: 30 x 5 x 14 cm. i 24 x 4 x 13 cm.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Restes òssies.

L'esquelet, que corresponia a un adult, no fou trobat en massa bon estat. La màquina i el desplaçament de les lloses laterals remogueren i fracturaren els diferents ossos.

L'esquelet sembla ser que es trobava en posició de decúbit supí, però ignorem la disposició de les extremitats per les circumstàncies abans esmentades. El braç dret, que sembla ser que no fou afectat per la remoció general, estava estirat al llarg del cos. La troballa en posició originària de les tibies i peronés ens indicaria que les cames estaven estirades i paral·leles.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr. i esq., omòplat dr. i esq., vèrtebres, costelles dr. i esq., húmer dr. i esq., radi dr. i esq., cúbit dr. i esq., dits ma dr. i esq., coxal dr. i esq., fèmur dr. i esq., tibia dr. i esq., peroné dr. i esq., tars i dits peu dr. i esq.

Enterrament 20.

Tomba de lloses.

La màquina que efectuava els moviments de terres enganxà la tomba, emportant-se les lloses de coberta i posant-la al descobert. Mogueu també alguna de les lloses laterals.

Posteriorment la tomba fou saquejada i les restes òssies extretes o remogudes.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (300 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular

Mides: llargada: 196 cm. aprox.
amplada: capçalera: 58 cm.
cos: 52 cm.
peu: 66 cm.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Mides lloses: coberta: -

laterals: capçalera: 46 x 34 x 12 cm.
lateral dret: 34 x 29 x 11 cm.
40 x 28 x 11 cm.
60 x 30 x 9 cm.
34 x 26 x 14 cm.
lateral esq.: 55 x 30 x 8 cm.
(trencada)
54 x 28 x 13 cm.
46 x 28 x 10 cm.
34 x 27 x 14 cm.
peus: 35 x 33 x 14 cm.

Alguna llosa dels laterals es troba lleugerament desplaçada. La de la capçalera es troba inclinada cap a l'exterior.

Restes òssies.

L'esquelet, que corresponia a un adult, no fou trobat en massa bon estat. Com ja s'ha dit, una bona part dels ossos foren extrets; els que quedaren, foren trobats molt malmesos i fora de posició.

L'esquelet sembla ser que es trobava en posició de decúbit supí, però ignorem la disposició de les extremitats per les circumstàncies abans esmentades.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr. i esq., vèrtebres, costelles dr. i esq., húmer (s) (?), radis (?), cúbit (?), dits mans, fèmurs (?), ...

Enterrament 21.

Tomba de lloses.

La màquina que efectuava els moviments de terres enganxà la tomba, emportant-se les lloses de coberta, desplaçant les lloses laterals i posant-la al descobert.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Orientació de la tomba: S.E. → N.W. (300 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular

Mides: llargada: 200 cm. aprox.
amplada: capçalera: 50 cm. aprox.
cos: 50 cm.
peu: 52 cm.

Mides lloses: coberta: -
laterals: capçalera: 44 x 34 x 8 cm.
lateral dret: 56 x 30 x 8 cm.
18 x 28 x 6 cm.
21 x 29 x 7 cm.
-
52 x 32 x 9 cm.
lateral esq.: 53 x 30 x 9 cm.
(molt desplaçat)
-
61 x 32 x 8 cm.
37 x 28 x 9 cm.
peus: 40 x 28 x 6 cm.

Restes òssies.

L'esquelet, que corresponia a un adult, no fou trobat en massa bon estat. Una part dels ossos no es trobaren; els que sí, foren trobats molt malmesos, encara que gran part d'ells en posició original.

L'esquelet es trobà en posició de decúbit supí.

Disposició de les extremitats de l'esquelet: Braços estirats al llarg del cos; cames estirades, paral·leles.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr. i esq., vèrtebres, costelles dr. i esq., húmer dr., radi dr. i esq., cúbit dr. i esq., dits mans, coxal dr., fèmur dr. i esq., tibia dr. i esq., peroné dr. i esq.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Enterrament 22.

Tomba de lloses.

La màquina que efectuava els moviments de terres enganxà la tomba, emportant-se les lloses de coberta i posant-la al descobert. Durant la visita efectuada per les escoles es va intentar buidar el seu interior, però la profunditat a que es trobava l'esquelet els va fer desistir.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (300 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta rectangular

Mides: llargada: 202 cm.
amplada: capçalera: 78 cm.
cos: 80 cm.
peu: 76 cm.

Mides lloses: coberta: -
laterals: capçalera: 50 x 48 x 8 cm.
lateral dret: 56 x 50 x 10 cm.
70 x 46 x 10 cm.
52 x 44 x 10 cm.
lateral esq.: 92 x 42 x 12 cm.
73 x 35 x 14 cm.
peus: 54 x 41 x 9 cm.

Restes òssies.

Les restes òssies que es trobaren a l'excavar la tomba corresponien a un individu adult, que es trobà en la posició originària i quasi complet.

L'estat de conservació de les restes no era molt bona. Ossos com els de la columna vertebral i costelles varen trobar-se molt fragmentats. El crani, degut a la caiguda d'una part d'una de les

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

lloses de coberta, es trobà també molt fragmentat. Contràriament, els de la zona pèlvica (coxals, isqui, sacre, ...) varen trobar-se en bastant bon estat.

L'esquelet es trobà en posició de decúbit supí.

Disposició de les extremitats de l'esquelet: Braç esquerre estirat al llarg del cos; braç dret lleugerament plegat, recolzat sobre la pelvis (disposició bastant hipotètica, ja que aquest braç es trobà com desencaixat respecte la resta de l'esquelet). Cames estirades, paral·leles.

Ossos presents identificats: crani, mandíbula, clavícula dr. i esq., omòplat dr. i esq., vèrtebres, costelles dr. i esq., húmer dr. i esq., radi dr. i esq., cúbit dr. i esq., dits ma dr. i esq., coxal dr. i esq., sacre, fèmur dr. i esq., tibia dr. i esq., peroné dr. i esq., tars i dits peu dr.

Enterrament 23.

Tomba de lloses.

La màquina que efectuava els moviments de terres enganxà la tomba, emportant-se les lloses de coberta, desplaçant-ne les lloses laterals i posant-la quasi al descobert.

A l'excavar-la hem pogut comprobar que fou ja violada antigament, ja que només hem trobat una part de l'esquelet que contenia en posició originària. Els altres ossos foren extrets.

Orientació de la tomba: S.E. -> N.W. (290 N.)
Capçalera al N.W. Cap mirant al S.E.

Descripció:

Forma: planta trapezoïdal.

Mides: llargada: 197 cm.
amplada: capçalera: 90 cm.
cos: 80 cm.
peu: 60 cm.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Mides lloses: coberta: -

laterals: capçalera: 53 x 34 x 13 cm.
lateral dret: 40 x 36 x 24 cm.
42 x 30 x 20 cm.
75 x 28 x 17 cm.,
(trencada).
13 x 24 x 16 cm.
lateral esqu.: 38 x 31 x 25 cm.
31 x 28 x 21 cm.
30 x 32 x 16 cm.
29 x 24 x 20 cm.
25 x 41 x 17 cm.
peus: 37 x 40 x 13 cm.

Restes òssies.

L'esquelet, que corresponia a un adult, no fou trobat en massa bon estat. Com ja s'ha dit, una bona part dels ossos foren extrets; els que quedaren, foren trobats encara en la posició originària.

L'esquelet es trobà en posició de decúbit supí.

Disposició de les extremitats de l'esquelet: Braços estirats al llarg del cos; cames estirades, paral·leles.

Ossos presents identificats: vèrtebres (part inferior columna), costelles, radi dr. i esq., cúbit dr. i esq., dits ma dr. i esq., coxal dr. i esq., fèmur dr. i esq., tibia dr. i esq., peroné dr. i esq., tars i dits peu dr. i esq.

En la zona de la capçalera es troba una sèrie d'ossos cremats. Aquests ossos possiblement pertanyin al mateix esquelet.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Enterrament (?) 24.

Es tracta en realitat d'un retall del terreny que hauria pogut servir com a lloc d'enterrament d'un infant. De fet, les seves dimensions i orientació idèntiques a la de les altres tombes de la necròpolis així semblen indicar-ho. L'existència d'una sèrie de pedres al voltant, que semblen delimitar-lo, també ens ho apunta.

No s'hi trobà cap resta òssia dins la mateixa, ja que el retall havia estat "excavat" abans que nosaltres iniciéssim l'excavació de la necròpolis.

Orientació de la tomba (?): S.E. -> N.W. (300 N.)

Descripció:

Forma: planta aproximadament rectangular, amb angles quelcom arrodonits.

Mides: llargada: 135 cm. aprox.
amplada: capçalera: 68 cm.
cos: 62 cm.
peu: 62 cm.
profunditat: de 24 a 30 cm.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

Annex.

Enterraments 25, 26 i 27.

A més a més dels 24 enterraments localitzats, hem de esmentar les tombes excavades i documentades per l'Equip Recerques de Tarragona. Aquestes tombes, que es troben molt a prop de les nostres (però en un camp veí), han estat renumerades de nou per nosaltres per tal de esser situades en el plànol general de la necròpolis que hem realitzat. Hem esbrinat també la seva orientació.

Enterrament 25.

Tomba de lloses.

Anomenat Tomba I pels excavadors.

Excavat l'any 1974.

Orientació: S.E. -> N.W. (305 N.)

Enterrament 26.

Tomba de lloses.

Anomenat Tomba II pels excavadors.

Excavat l'any 1974.

Orientació: S.E. -> N.W. (295 N.).

Enterrament 27.

Tomba de lloses.

Anomenat Tomba III.

No excavat l'any 1974. Només documentat.

RESULTATS.

Tots els enterraments, exceptuant el número 24 (en realitat, possible enterrament), corresponen al tipus anomenat tomba de lloses.

Estan formats, com es habitual en aquest tipus, per grans pedres planes i primes, posades dretes les unes al costat de les altres, tot formant una caixa més o menys rectangular. La coberta, on s'ha pogut documentar, és constituïda amb lloses planes posades al damunt.

Entre les diverses tombes trobades destaca la número 3, la qual presenta lloses laterals de grans dimensions ocupant quasi tota la llargada de la tomba i, a més a més, a l'igual que la número 12, una única gran llosa per coberta.

Les lloses de les tombes són totes de pedra sorrenca; pedra bastant abundant en la zona, on encara avui, malgrat les transformacions degudes al conreu agrícola, es veuen alguns afloraments d'estratificació horitzontal que alternen amb capes d'argiles.

Les sepultures tenen una orientació N.W. - S.E., amb la capçalera al N.W. A part d'aquesta orientació, que no es massa usual, és curiós constatar la diferència de graus que s'observa, que oscil·la entre uns 290 i 330 N. Si la orientació fos d'Est a Oest, l'oscil·lació podria correspondre a la variació de graus que hi ha en la sortida del sol en les diverses estacions del any, però no es aquest el nostre cas i, per tant, no podem explicar-la.

Un gran nombre de tombes tenen idèntica orientació. Així, amb 300 N., les tombes n 7, 17, 18, 19, 20, 21, 22 i 24. Curiosament, totes elles, excepte la n 7, es troben situades en la zona septentrional de la necròpolis. També les tombes n 1, 2 i 4, situades l'una al costat de l'altra en el sector meridional, tenen la mateixa orientació: 305 N.

Estan excavades en el terreny, constituint aquest el terra de les tombes.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

No hem trobat cap enterrament doble o cap tomba reaprofitada amb restes òssies pertanyents a més d'un esquelet, documentant tan sol un esquelet o enterrament per tomba.

Els esquelets, com es habitual en aquest tipus de tombes, aparegueren enterrats en posició de decúbit supí, amb els braços estesos al llarg del cos o bé damunt de la pelvis. Reposaven directament sobre el terra i en cap cas es trobà pedres a ambdues bandes del cap per tal de mantenir-lo recte, cosa que fa que el cap ens el trobessim quasi sempre girat a dreta o esquerra i molt poques vegades mirant enlaire.

No podem determinar el percentatge d'individus que pertanyen a un o altre sexe, ja que l'estat de conservació de les restes òssies, com ja s'ha esmentat anteriorment, no és massa bo. Per aquest motiu, alguns dels criteris més habituals de determinació, com és el de l'amplada de la pelvis, no és del tot aplicable aquí, per la qual cosa caldrà esperar l'estudi antropològic. Esperem que quan l'anàlisi estigui feta, ens aportï dades molt interessants sobre el sexe, l'edat dels morts, l'estat de salut, possibles malalties, ...; dades que ens permetin establir relacions entre les diferents tombes de la necròpolis, per àrees o grups.

A l'espera d'aquest estudi, tant sols podem dir que algunes de les tombes pertanyen a infants. A més de les dades suministrades pels propis enterraments (escàs tamany de les restes òssies, dimensions craneals reduïdes, ...), contem amb el criteri establert de què les tombes corresponents a infants medeixen menys de 1,50 de llarg (9). D'aquesta forma podem dir que pertanyen a infants les tombes n 4, 7, 9, 15 i 17, així com la tomba n 10, que deu pertanyer molt possiblement a un adolescent. Cal també esmentar que de ser realment una tomba el retall documentat com a possible enterrament número 24, i d'haver contingut algun cop restes òssies, aquestes pertanyerien segurament a un infant.

No s'ha trobat cap mena d'aixovar dins les tombes.

---

9. Criteri establert per M. Riu i J. Bolòs en "Observacions metodològiques, esquemes i fitxes de treball per a l'estudi de les sepultures", Necròpolis i sepultures medievals de Catalunya, Acta/Mediaevalia, annex 1, Barcelona, 1982, p. 13.

INTERPRETACIÓ DELS RESULTATS I CONCLUSIONS.

L'excavació d'urgència a la partida d'Els Masos, terme municipal de Forès, posà al descobert un important grup de tombes (23 tombes i un retall que es feu servir possiblement com enterrament) del que sembla fou una important necròpolis. A aquestes hem de sumar-hi les tres tombes descobertes en una intervenció anterior, i considerar la notícia de la troballa i posterior destrucció de més enterraments en la mateixa zona en la dècada dels anys 50, per tal de calibrar realment l'amplitud de la mateixa. Cal esmentar, a més a més, que l'excavació es centrà exclusivament en la zona afectada per les màquines i que no s'arribà a efectuar una veritable delimitació de la necròpolis, quedant encara, molt possiblement, tombes per exhumar.

Cal esmentar que les tombes de la necròpolis tenen una orientació quelcom diferent a la habitual en el tipus de tombes de lloses. La orientació habitual és d'Oest a Est, o d'Est a Oest, amb la capçalera a ponent. En les d'Els Masos hi ha una diferència d'uns graus, estant orientades de N.W. a S.E., amb la capçalera al N.W. Dins de les comarques de Tarragona es troben també algunes tombes de lloses orientades de N.W. a S.E., com en el Maset de Sant Joan de la Font (La Febró, prop de Prades) o en el Mas del LLuc (Cornudella) (10). A la necròpolis de l'Esquerda hi ha també una tomba orientada vers el Nord-Oest, encara que en aquest cas es antropomorfa excavada a la roca (11).

---

10. Vilaseca, S.; Prunera, A.: "Sepulcros de losa, antiguos y alto medievales", Boletín Arqueológico, any LXVI, Tarragona, 1966, pp. 26 - 46.

11. Ollich, I.: "Tipologia de les tombes de la necròpolis medieval de l'Esquerda (Osona)", Necròpolis i sepultures medievals de Catalunya, "Acta Mediaevalia", Annex 1, Barcelona, 1981 - 1982, pp. 105 - 154.

L'explicació de la diferent orientació no és gens fàcil i cal apuntar la interpretació que M. Riu fa respecte a un enterrament que en la mateixa orientació es troba a la necròpolis de Sant Sebastià del Sull, juntament amb quatre més orientats de N.E. a S.W. (12). Ens diu que en la darrera etapa de la necròpolis, que hem de situar a finals del s. XII o inicis del s. XIII, el sentit de la orientació sembla haver-se perdut o resta mancat d'interès per part dels qui enterraven els morts, o de llurs familiars.

Aquest argument, aplicant-lo al nostre cas, es defensable; podia ésser que l'orientació s'hagués perdut, o restés mancada d'interès, i que el primer enterrament marqués la pauta dels altres. Però, al seguir aquest argument, se'ns planteja una nova pregunta: si la orientació, a l'hora de realitzar el primer enterrament, restés mancada d'interès, per què en els altres se seguiria la mateixa del primer? L'única resposta plausible que podem donar en aquest cas seria que el fet de seguir una orientació determinada obeís a un desig concient de racionalitzar la necròpolis.

Un altre punt a comentar és l'existència de diverses sepultures de mides reduïdes. Això ens fa pensar en una taxa de mortalitat força elevada de la població en els primers anys de vida. A la necròpolis de l'Esquerda, el 15 % de les tombes estudiades correspon a enterraments d'infants (13), percentatge inferior a la d'Els Masos. A la de Sant Sebastià del Sull el percentatge és lleugerament superior: el 39 % (14).

---

12. Riu, M.: "Alguns costums funeraris de l'Edat Mitjana a Catalunya", Necròpolis i sepultures medievals de Catalunya, "Acta Mediaevalia", Annex 1, Barcelona, 1981 - 1982, pp. 29-58, en especial p. 48. També com Discurs de recepció a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, Barcelona, 1983, 56 p., en especial p. 27.

13. Ollich, I., op. cit., pp. 143 - 144.

14. Riu, M., op. cit.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

No es trobà cap mena d'aixovar dins les tombes, ja que el món medieval no acostumava a enterrar els morts junt amb objectes dignes de menció. Però s'ha donat en algun cas la presència d'aixovars o d'objectes d'ornament personal, com, entre altres, a la necròpolis de Sant Sebastià del Sull, on entre les cames d'un esquelet hi havia una peça de ceràmica, o com alguns esquelets apareguts a l'Ermita de Sant Bartolomeu d'Altórricó, que duïen una moneda dins la mà dreta i altres peces d'ornament personal, o com una tomba antropomorfa de la necròpolis de Sant Martí (Lleida) on es trobà una valva de pelegrí.

En quant als esquelets, cal dir que el fet de no trobar enterraments dobles en les tombes, fet bastant freqüent i habitual en les diferents necròpolis medievals, cal interpretar-ho com que no hi hagué en el lloc insuficiència d'espai.

El problema més greu se'ns planteja a l'hora de donar una cronologia a la necròpolis. La carència total d'aixovar dins les tombes, juntament amb el fet d'haver estat excavades directament sobre el terreny originari i, per tant, no presentar cap mena d'estratigrafia, fa que únicament ens puguem guiar per la tipologia dels enterraments i per les vicissituds històriques de la zona. Centrem-nos primerament en la tipologia.

La totalitat dels enterraments trobats pertanyen al tipus anomenat tomba de lloses, fins i tot els que foren trobats en la dècada dels 50.

Segons les característiques tipològiques dels enterraments, és a dir, pel fet que siguin tombes de lloses i no enterraments antropomòrfics o ovalats a les roques, sembla que hauríem de rebutjar per a la necròpolis d'Els Masos el segle IX i X, moment en què es daten la major part de tombes excavades a la roca.

El tipus d'enterrament que trobem a "Els Masos" no es documenta a Catalunya fins al segle XI, proliferant en el segle XII, i pervivint en època posterior. Així, a la necròpolis de Sant Sebastià del Sull, on es documenten ja en el segle XI les de tipus rectangular, i, a partir de la segona meitat del XII, les de forma trapezoidal (15). A la necròpolis de l'Esquerda

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

(Masies de Roda de Ter, Osona) es documenta en el segle XII i XIII, apareixent associat a un poblat i a una església preromànica (16). A Sant Martí (Lleida) les tombes es daten en un moment molt tardà (del segle XIII a finals del XIV) i es troben també associades a una església (17).

D'aquest tipus de tombes en trobem abundants paral·lels dins i fora Catalunya; i no només dins les comarques tarraconenques, sinó també en la mateixa Conca de Barberà, on trobem enterraments bastant similars, encara que amb les lògiques variants morfològiques (18). Així, en trobem a Conesa i també a Nerola, on es trobaren en un emplaçament similar a les nostres (19). A Nerola, a l'igual que en les nostres, els morts reposen directament sobre el terra, a diferència de la tomba trobada en el Collet Blanc (La Febró, prop de Prades). També en el terme municipal de Forès es descobriren diversos grups de tombes de lloses. Un d'ells, el del Coll de Ballestar, tenia set tombes de característiques similars a les excavades per nosaltres. Per desgracia, els exemplars de la Conca no ens poden ajudar en la qüestió cronològica, ja que han estat datats per paral·lels al no haber-ho pogut estar per si mateixos.

---

16. Ollich, I., op. cit.

17. Gallart, J.: "Excavacions a la necròpolis de l'església romànica de Sant Martí de Lleida", en les Actes de la Setmana d'Arqueologia Medieval, Lleida, 1986, pp. 131-151.

18. Fels paral·lels que en aquest paràgraf es detallen, excepte per les tombes de Nerola, vegi's: Vilaseca, S., i Prunera, A.: op. cit., pp. 26 - 46. Per les de Nerola, vegi's: Carreras, A.: "Les cistes de Nerola. Enterraments medievals", en El Francolí, n 18, L'Espluga de Francolí, 1984, pp. 6 - 8.

19. Es trobaren a dalt d'un tossalet, a la part de llevant, tot just on comença la vessant del turó.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORÈS)

Un altre dels problemes que se'ns planteja és que, curiosament, la necròpolis d'Els Masos no està situada prop de cap església ni de cap nucli de població.

Del fet que no ha estat possible associar la necròpolis amb una església no es pot deduir que ha d'ésser de gent no cristiana. La manca d'una església no vol dir necessàriament que aquesta no hagi existit. Pot haver-hi estat i desaparegut del tot. També pot ésser que hi haguessin comunitats prou pobres i prou allunyades d'un lloc amb església per haver prescindit d'aquell ritus, moda, costum o desig pietós.

Des que, a partir del segle VII, els cànons eclesiàstics prohibeixen l'enterrament dels morts a l'interior de les esglésies i fins al segle XII, que es tendeix a confluïr els enterraments a les sagreres de les esglésies, no sembla haver-hi un lloc concret d'enterrament. La gent es devia enterrar al costat de les masies, en llocs aïllats on no semblava haver-hi hagut un nucli poblat, als turons elevats, prop de les vies de comunicació, prop de les esglésies o ermites, ... Com ens diu M. Riu (20) sembla ser que a mig segle XI, no s'havia generalitzat l'enterrament dels morts familiars als enterraments parroquials, tot i ésser ja plenament cristiana la major part de la població. Cal pensar que en algunes zones això va perdurar fins al final de l'època medieval, o fins i tot més tard.

Així doncs, tenint en compte que l'església de Forès es de principis del s. XII, no podem considerar la necròpolis, situada a uns 3'5 km., com anterior a aquesta època només perquè si fos posterior s'haurien enterrat a prop d'ella. El lloc sembla prou allunyat de Forès com per haver estat possible l'utilització de la necròpolis amb posterioritat a la data de construcció del temple.

---

20. Riu, M.: "Alguns costums funeraris de l'Edat Mitjana a Catalunya", Necròpolis i sepultures medievals de Catalunya, "Acta Mediaevalia", Annex 1, Barcelona, 1981 - 1982, pp. 29-58, en especial p. 53. També com Discurs de recepció a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, Barcelona, 1983, 56 p., en especial p. 12.

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGÈNCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS (FORES)

A més a més, això ens ve possibilitat per les vicissituds històriques de la zona. Com ja s'ha esmentat, les dades sobre el poblament i ocupació de Solivella ens serveixen per indicar-nos que el lloc on es troba el jaciment fou una zona conflictiva fins a meitats del segle XII, malgrat que el castell de Forès datí del 1058.

Per tant, si considerem el tipus de tomba de lloses com a cristià, cosa en la que sembla que tothom està d'acord, hem d'agafar les dades anteriors com a referència per un possible inici de la necròpolis. La necròpolis pot, doncs, pertànyer al període de temps en què la zona es mantingué inestable (segona meitat del s. XI o primera meitat del s. XII), encara que igualment pot pertànyer a un moment posterior, a un moment en què les parroquies properes de Forès i Solivella estiguessin ja consolidades (s. XII o XIII). Això sí, hem de pensar sempre en una comunitat pobra i en un tipus d'hàbitat de cabanes, quant no dispers, com sembla que ha estat des de sempre el tipus d'hàbitat de la zona que recull perfectament el topònim "Els Masos".

MEMORIA DE L'EXCAVACIO D'URGENCIA AL JACIMENT D'ELS MASOS
(FORES, CONCA DE BARBERA).

DOCUMENTACIO GRAFICA I FOTOGRAFICA.

Cada tomba es documentà el més exhaustivament possible, tant gràfica com fotogràficament.

Documentació gràfica.

Dibuix. Plantes i seccions.

Cada tomba es dibuixà en planta a escala 1 : 20, per tal de documentar tant l'estructura com, en el cas que encara es conservessin, les lloses de coberta. Per això moltes de les tombes estan dibuixades dos cops: un cop amb les lloses de coberta i un altre cop sense. Tal com s'acordà amb l'Arqueòleg dels Serveis Territorials, sol s'han dibuixat seccions de dues tombes. Els esquelets trobats en posició originària es dibuixaren a escala 1 : 10.

Per tal de poder dibuixar tant les tombes com els esquelets, es situà un eix en cada tomba. La situació dels eixos en un plànol general que integrés el conjunt de tombes de la necròpolis i la planimetria de la zona han estat realitzats per l'equip tècnic topogràfic del Servei d'Arqueologia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Cotes.

Com a punt de referència, per tal d'obtenir la lectura de les diferents cotes, s'agafà una de les lloses de coberta (la més propera a la capçalera) d'una de les tombes excavades d'antic (anomenada tomba I pels excavadors i tomba 25 per nosaltres). Caldrà referenciar aquest punt amb l'alçada real sobre el nivell del mar, ja que les cotes que figuren en els dibuixos fan referència a l'esmentat punt. Nosaltres hem donat a aquest punt el valor 0, i, per tant, les cotes de les tombes que donem, que sempre es troben per davall d'aquest punt, tenen valor negatiu, es a dir, de profunditat respecte al mateix. El plànol general de la necròpolis, que fa a la vegada de plànol de situació del jaciment, està referenciat respecte al mateix punt, encara que, per diferents raons, se li ha donat el valor 100.

Documentació fotogràfica.

Per tal de documentar fotogràficament l'excavació, es tiraren varis rodets de diapositives i de fotografies en color.

LLISTAT DE DIAPOSITIVES.

<u>Número.</u>	<u>Tema.</u>
1	Vista general, des del nord, de la necròpolis abans d'iniciar-se l'excavació.
2	Detall de l'anterior.
3	Aspecte de la zona sud-est de la necròpolis abans d'iniciar-se l'excavació. Tomba 1 a primer terme; tomba 2 a segon terme.
4	Tomba 1: restes òssies. (Tomba 2 a segon terme).
5	Idem.
6	Tomba 1, un cop excavada.
7	Idem. (Tomba 2, per excavar, a segon terme)
8	Tomba 1 (excavada), 2 (per excavar) i 4 (per excavar).
9	Tomba 2, abans d'excavar-la.
10	Tomba 2: restes òssies.
11	Detall de l'anterior. S'aprecia l'encaix de les lloses de coberta.
12	Tomba 2, un cop excavada.
13	Idem.
14	Tomba 3, abans d'excavar-la.
15	Tomba 3: restes òssies.
16	Tomba 3, un cop excavada.
17	Detall de l'anterior.
18	Tomba 4, abans d'excavar-la.
19	Tomba 4: restes òssies.

LLISTAT DE DIAPOSITIVES. (Cont.)

<u>Número.</u>	<u>Tema.</u>
20	Tomba 5. S'aprecien les lloses de coberta desplaçades.
21	Idem.
22	Tomba 5: restes òssies.
23	Idem.
24	Tomba 6, amb les lloses de coberta.
25	Idem.
26	Tomba 6: restes òssies.
27	Detall de l'anterior.
28	Tomba 6. A segon terme, tombes 1, 2, 3, i 4.
29	Tomba 7, amb les lloses de cobertura.
30	Detall de l'anterior.
31	Tomba 8, abans d'excavar-la, amb les lloses de coberta.
32	Tomba 8: restes òssies.
33	Idem.
34	Idem.
35	Idem. Detall.
36	Idem. Detall.
37	Situació tomba 8. Vista general de la necropolis des de l'est. A esquerra, tomba 9, un cop excavada.
38	Tomba 9, abans d'excavar-la, amb les lloses de coberta.

LLISTAT DE DIAPOSITIVES. (Cont.)

<u>Número.</u>	<u>Tema.</u>
39	Idem.
40	Tomba 9: restes òssies.
41	Idem.
42	Tomba 10, abans d'excavar-la, amb les lloses de coberta.
43	Idem.
44	Situació tomba 10. Vista general de la necròpolis des del sud-est. A primer terme, a dreta, tomba 11; a segon terme, a dreta, tomba 12.
45	Idem.
46	Situació tombes 10 i 13. Vistes des del sud.
47	Tomba 10: restes òssies.
48	Idem. Detall.
49	Tomba 11, abans d'excavar-la, amb les lloses de coberta.
50	Idem.
51	Tomba 11: restes òssies.
52	Idem.
53	Tomba 12, abans de procedir al seu buidat. S'aprecia la violació de què ha estat objecte. Llosa de coberta fragmentada.
54	Tomba 12. Fragments de la llosa de coberta emplaçats de nou en el seu lloc originari.
55	Tomba 12: restes òssies.

LLISTAT DE DIAPOSITIVES. (Cont.)

<u>Número.</u>	<u>Tema.</u>
56	Tomba 13, abans d'excavar-la, amb part de les lloses de coberta.
57	Idem. Vista des del sud.
58	Tomba 13, durant el procés d'excavació.
59	Tomba 13: restes òssies.
60	Idem.
61	Tomba 13, un cop excavada. Es visible encara part del esquelet corresponent a la tibia i peroné drets (no visibles en anteriors diapositives, ja que una llosa caiguda els tapava).
62	Tomba 14: restes òssies.
63	Idem.
64	Tomba 15, un cop excavada.
65	Tomba 16: restes òssies.
66	Idem.
67	Tomba 17, un cop excavada.
68	Tomba 18, abans d'excavar-la.
69	Tomba 19, abans d'excavar-la, amb part de les lloses de coberta.
70	Tomba 19: restes òssies.
71	Idem.
72	Tomba 20. Situació.
73	Tomba 20, durant l'excavació de la mateixa. Restes òssies. (Darrera, tomba 21).

LLISTAT DE DIAPOSITIVES. (Cont.)

<u>Número.</u>	<u>Tema.</u>
74	Tomba 21, durant la seva excavació.
75	Idem. Restes òssies.
76	Idem. Detall.
77	Tomba 22: restes òssies.
78	Idem. Detall.
79	Idem. Part dels ossos ja han estat retirats; resten els omoplats i el braç esquerre.
80	Tomba 22, un cop excavada. Al fons, tomba 23.
81	Tomba 23, abans d'excavar-la.
82	Tomba 23, durant l'excavació. S'aprecia part del esquelet.
83	Idem.
84	Idem.
85	Idem. S'ha extret ja una de les lloses caigudes que tapava part de l'esquelet.
86	Tomba 23. Detall de la zona de la capçalera, on s'aprecia una acumulació d'ossos.
87	Tomba 23, un cop excavada.
88	Tomba (?) 24. (A segon terme, tomba 22).
89	Vista general de la necròpolis des del sud-est, un cop tret el superficial i abans de començar a excavar les tombes. Situació de les tombes 10, 11 i 12.
90	Idem.
91	Idem. Situació de les tombes 7, 10, 11 i 12.

LLISTAT DE DIAPOSITIVES. (Cont.)

<u>Número.</u>	<u>Tema.</u>
92	Vista general de la zona nort-oest de la necròpolis durant l'excavació. Diapositiva agafada des del sud-est. Situació de la tomba 17.
93	Idem. Situació de la tomba 19.
94	Idem. Tombes 17, 18, 19, 20 i 21.
95	Idem. Mateixes tombes.
96	Vista general de la necròpolis. Zona meridional a primer terme. Diapositiva agafada des del sud-est un cop finalitzada l'excavació.
97	Idem.
98	Vista general de la zona central i septentrional de la necròpolis. Diapositiva agafada des del sud un cop finalitzada l'excavació.
99	Idem.
100	Vista general de la zona septentrional de la necròpolis, agafada des del sud un cop finalitzada l'excavació.
101	Detall de l'anterior.

LLISTAT DE FOTOGRAFIES.

<u>Número fotogr.</u>	<u>Rodet</u>	<u>Número negatiu</u>	<u>Tema</u>
1	1	1A - 2	Tomba 4: estructura i restes òssies.
2	1	2A - 3	Tomba 15, de petites dimensions, un cop excavada.
3	1	3A - 4	Tomba 2: restes òssies. Com a capçalera s'aprofita la terra molt compactada del terreny.
4	1	4A - 5	Tomba 3, abans d'iniciar-se l'excavació. S'aprecia la gran llosa de coberta fora del seu emplaçament originari.
5	1	5A - 6	Tomba 9, abans d'excavar-la, amb part de les lloses de coberta.
6	1	6A - 7	Tomba 13, abans d'excavar-la, amb part de les lloses de coberta.
7	1	7A - 8	Tomba 10, abans d'excavar-la, amb les lloses de coberta.
8	1	8A - 9	Tombes 10 i 13, abans d'excavar-les.
9	1	9A - 10	Tombes 10, 11 i 12, abans d'excavar-les.
10	1	10A - 11	Idem. que anterior.
11	1	11A - 12	Tomba 2, un cop extretes les restes òssies.
12	1	12A - 13	Tomba 9: restes òssies.

LLISTAT DE FOTOGRAFIES.

<u>Número fotoqr.</u>	<u>Rodet</u>	<u>Número negatiu</u>	<u>Tema</u>
13	1	13A - 14	Tomba 20, a mig excavar. Tomba 21, al fons.
14	1	14A - 15	Idem. que anterior. Tomba 19, a esquerra.
15	1	15A - 16	Tomba 13, a mig extreure les restes òssies.
16	1	16A - 17	Tomba 19, abans d'excavar-la, amb part de les lloses de coberta.
17	1	17A - 18	Situació tomba 19. Zona nord- oest de la necròpolis.
18	1	18A - 19	Tomba 17, un cop excavada.
19	1	19A - 20	Situació tomba 17. Zona nord- oest de la necròpolis.
20	1	20A - 21	Tomba 22: restes òssies.
21	1	21A - 22	Tomba 10: restes òssies.
22	1	22A - 23	Tomba 12: violada.
23	1	23A - 24	Tomba 11: restes òssies
24	1	24a - 25	Tomba 5. Lloses de coberta i laterals desplaçats per la màquina.
25	1	25A - 26	Tomba 6. Part de les lloses de coberta i laterals desplaçats per la màquina.
26	1	26A - 27	Tomba 8. Part de les lloses de coberta i laterals desplaçats per la màquina.

LLISTAT DE FOTOGRAFIES.

<u>Número fotogr.</u>	<u>Rodet</u>	<u>Número negatiu</u>	<u>Tema</u>
27	1	27A - 28	Tomba 18. Part de les lloses de coberta i laterals desplaçats per la màquina.
28	1	28A - 29	Tomba 16: restes òssies.
29	1	29A - 30	Tomba 14: restes òssies.
30	1	30A - 31	Idem. que anterior.
31	1	31A - 32	Tomba 21: restes òssies. Gran part de les lloses de coberta i laterals foren desplaçats per la màquina.
32	1	32A - 33	Tomba 5: restes òssies. Es pot apreciar l'acció de les arrels de vinya.
33	1	33A - 34	Tomba 8: restes òssies.
34	1	34A - 35	Tomba 21: restes òssies. Gran part de les lloses de coberta i laterals foren desplaçats per la màquina.
35	1	35a - 36	Idem. que anterior.
36	2	0A - 1	Tomba 8: restes òssies.
37	2	1A - 2	Tomba 6: restes òssies.
38	2	2A - 3	Idem. que anterior.
39	2	3A - 4	Idem. que anterior.
40	2	4A - 5	Tomba 8: restes òssies.
41	2	5A - 6	Detall de anterior.
42	2	6A - 7	Tomba (?) 24. Tomba 22 a segon terme i 23 al fons.

LLISTAT DE FOTOGRAFIES.

<u>Número fotogr.</u>	<u>Rodet</u>	<u>Número negatiu</u>	<u>Tema</u>
43	2	7A - 8	Tomba 23, un cop descobert el superficial.
44	2	8A - 9	Tomba 12: restes òssies. Esquelet completament remogut.
45	2	9A - 10	Tomba 19: restes òssies.
46	2	10A - 11	Tomba 17 a primer terme. Tombes 18, 19 i 20 a segon terme. Tomba 19 a mig excavar.
47	2	11A - 12	Tomba 23, durant l'excavació.
48	2	12A - 13	Idem. que anterior.
49	2	13A - 14	Idem. que anterior. Restes òssies i acumulació d'ossos cremats a la capçalera.
50	2	14A - 15	Tomba 23: restes òssies.
51	2	15A - 16	Vista general de la necròpolis des del nord. Tomba 21 a primer terme; tombes 20, 19, 18, 17, 16 a segon terme.
52	2	16A - 17	Tombes 11 i 10 un cop excavades.
53	2	17A - 18	Tomba 16 a primer terme. Zona nord-oest de la necròpolis a segon terme.
54	2	18A - 19	Zona nord-oest de la necròpolis. Tombes 17, 18, 19 i 20, una vegada excavades.
55	2	19A - 20	Idem. que anterior.
56	2	20A - 21	Tombes 18 i 19, un cop excavades.

LLISTAT DE FOTOGRAFIES.

<u>Número fotogr.</u>	<u>Rodet</u>	<u>Número negatiu</u>	<u>Tema</u>
57	2	21A - 22	Tombes 17, 19, 20 i 21, un cop excavades.
58	2	22A - 23	Tombes 19, 20 i 21, un cop excavades.
59	2	23A - 24	Tombes 20 i 21, un cop excavades.
60	2	24A - 25	Tomba 22, un cop excavada.
61	2	25A - 26	Tomba 23, un cop excavada.
62	2	26A - 27	Tomba 1 a primer terme. Tombes 2 i 4 a segon terme. Tombes 20, 21, 22 i 23 al fons. Ja finalitzada l'excavació.
63	2	27A - 28	Tomba 1 a primer terme. Tombes 2 i 4 a segon terme. Tombes 24 (?) i 22 al fons. Ja finalitzada l'excavació.
64	2	28A - 29	Tomba 6 a primer terme. Tombes 1, 2, 3 i 4 a segon terme. Ja finalitzada l'excavació.
65	2	29A - 30	Zona meridional de la necròpolis. Tombes 5 i 6, un cop finalitzada l'excavació.
66	2	30A - 31	Idem. que número 64.
67	2	31A - 32	Zona meridional de la necròpolis. Tombes 5, 7, 8 i 9, un cop finalitzada l'excavació. També, tombes 10, 11 i 13.

LLISTAT DE FOTOGRAFIES.

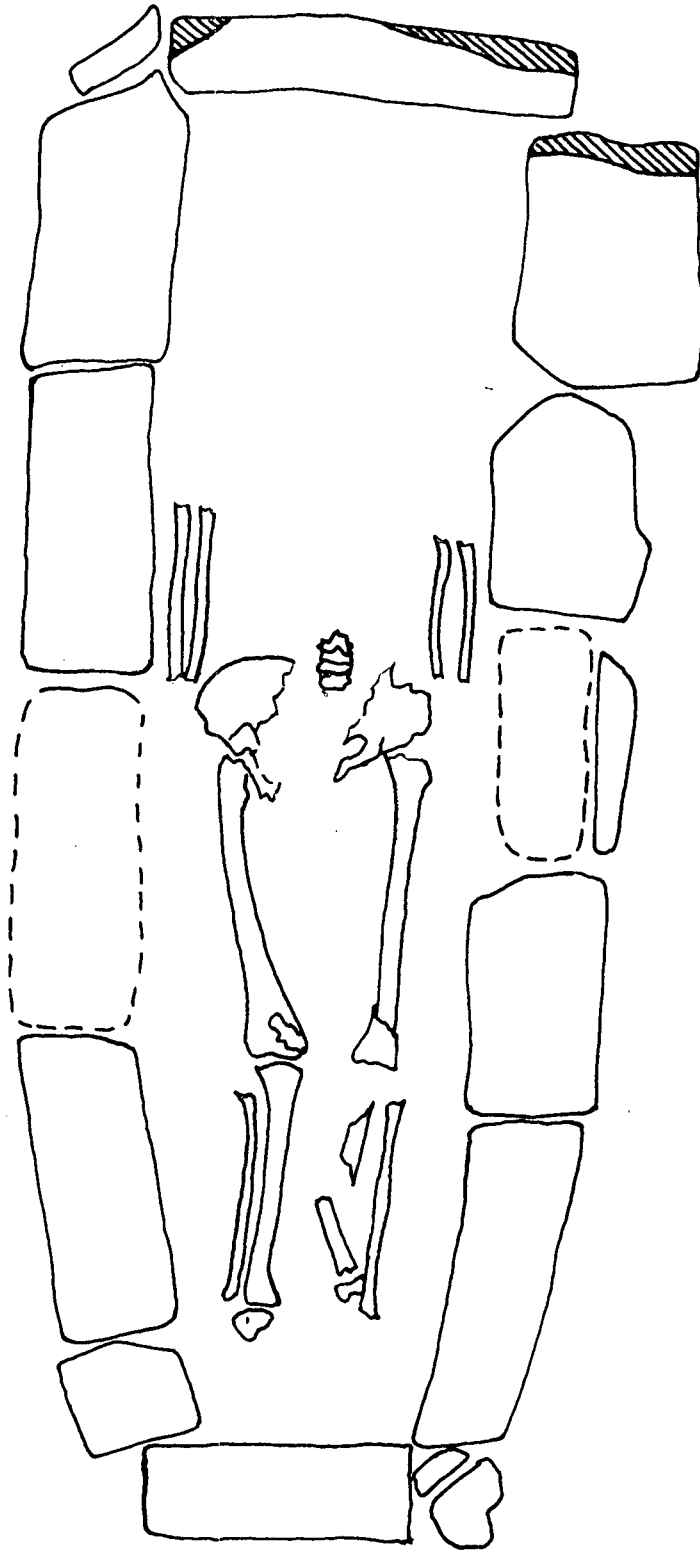
<u>Número fotoqr.</u>	<u>Rodet</u>	<u>Número negatiu</u>	<u>Tema</u>
68	2	32A - 33	Zona meridional de la necròpolis. Tombes 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14 i 15, un cop finalitzada l'excavació.
69	2	33A - 34	Idem. que anterior.
70	2	34A - 35	Similar a anterior.
71	2	35A - 36	Zona meridional de la necròpolis. Tombes 8, 9, 13, 14 i 15, un cop finalitzada l'excavació.
72	2	36A - 37	Tombes 13, 14 i 15, un cop finalitzada l'excavació.
73	3	1A - 2	Tomba 5, un cop consolidada.
74	3	2A - 3	Tomba 6, un cop consolidada. Les lloses de coberta de nou en el seu lloc.
75	3	3A - 4	Tomba 7, un cop consolidada. Les lloses de coberta de nou en el seu lloc.
76	3	4A - 5	Tomba 8, un cop consolidada.
77	3	5A - 6	Tomba 9, un cop consolidada.
78	3	6A - 7	Tomba 4, un cop consolidada.
79	3	7A - 8	Tomba 2, un cop consolidada.
80	3	8A - 9	Tomba 12, un cop consolidada.
81	3	9A - 10	Tomba 3, un cop consolidada.
82	3	10A - 11	Tomba 1, un cop consolidada.

LLISTAT DE FOTOGRAFIES.

<u>Número fotogr.</u>	<u>Rodet</u>	<u>Número negatiu</u>	<u>Tema</u>
83	3	11A - 12	Tomba 11, un cop consolidada.
84	3	12A - 13	Tomba 10, un cop consolidada. Les lloses de coberta de nou en el seu lloc.
85	3	13A - 14	Tombes 18, 19 i 20, un cop consolidades.
86	3	14A - 15	Tomba 20, un cop consolidada.
87	3	15A - 16	Tomba 19, un cop consolidada.
88	3	16A - 17	Tomba 19, un cop consolidada. Detall de l'anterior.
89	3	17A - 18	Tombes 19 i 20, un cop consolidades.
90	3	18A - 19	Tomba 13, un cop consolidada.
91	3	19A - 20	Tomba 14, un cop consolidada.
92	3	20A - 21	Fotografia general de situació del jaciment: turó sense vegetació situat a la dreta.
93	3	21A - 22	Tomba 16, un cop consolidada.
94	3	22A - 23	Tomba 17, un cop consolidada.
95	3	23A - 24	Tomba 18, un cop consolidada. Laterals drets hipotètics.
96	3	24A - 25	Tomba 22, un cop consolidada.
97	3	25A - 26	Tomba 23, un cop consolidada.
98	3	26A - 27	Tomba 21, un cop consolidada.

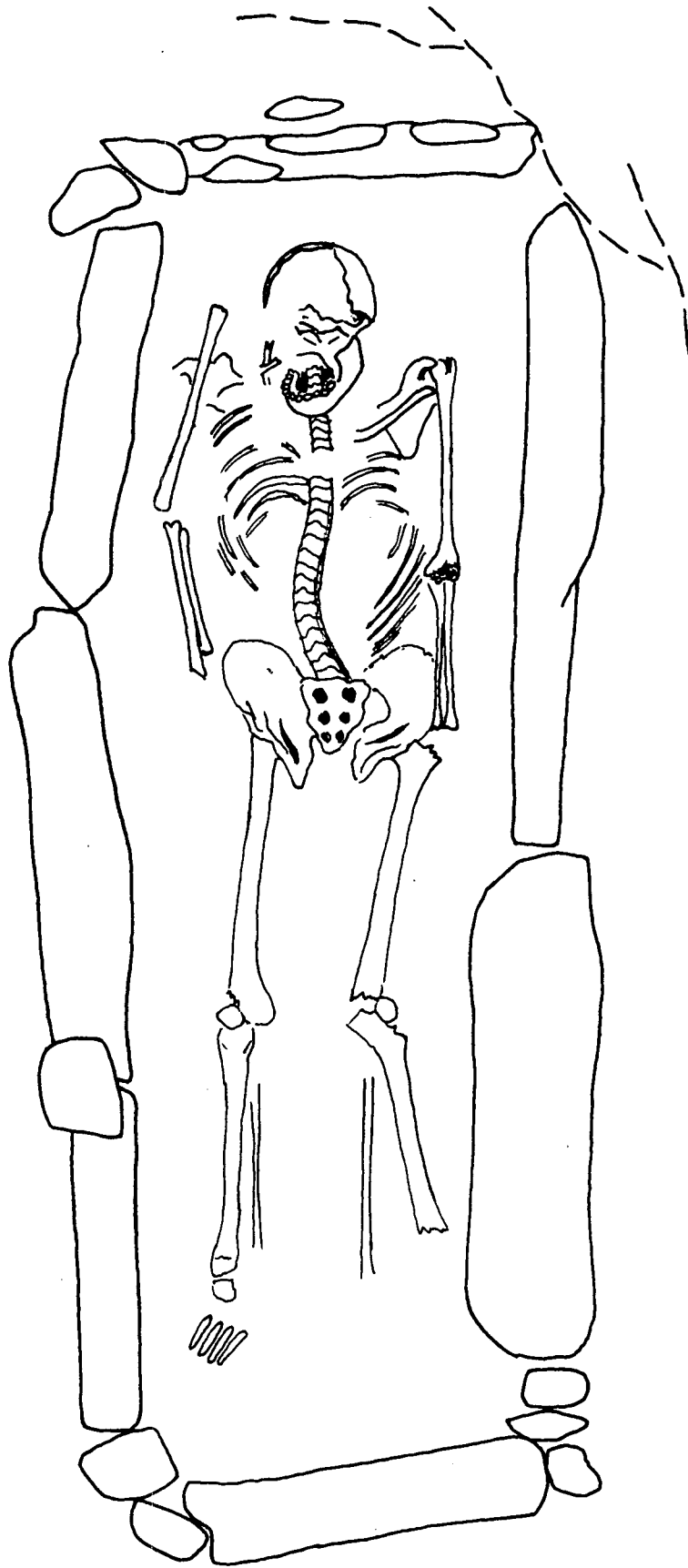
LLISTAT DE FOTOGRAFIES.

<u>Número fotogr.</u>	<u>Rodet</u>	<u>Número negatiu</u>	<u>Tema</u>
99	3	27A - 28	Vista general de les tombes 17, 18, 19, 20 i 21, un cop consolidades i reomplertes de terra.
100	3	28A - 29	Idem que anterior.
101	3	29A - 30	Tomba 23, un cop consolidada i reomplerta de terra.
102	3	30A - 31	Tomba 14, un cop consolidada. Les lloses de coberta de nou en el seu lloc.
103	3	31A - 32	Aspecte parcial de la necròpolis després de la seva consolidació. Les tombes foren reomplertes amb terra. Les lloses de coberta foren reestablertes en la forma com es trobaren.
104	3	32A - 33	Idem.
105	3	33A - 34	idem.
106	3	34A - 35	Idem.
107	3	35A - 36	Idem.

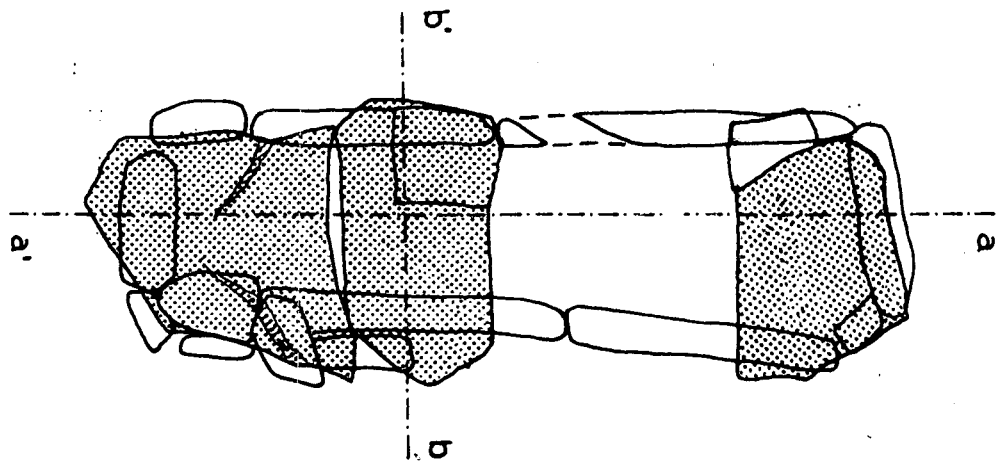
Tomba 23

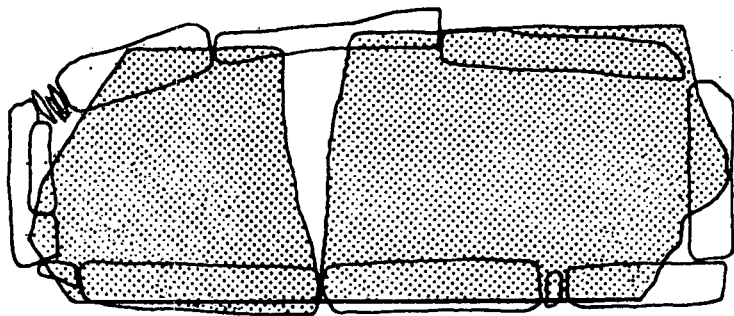

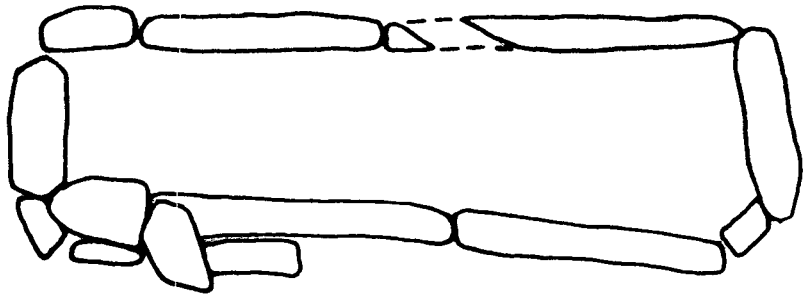
Tomba 22

Tomba 11

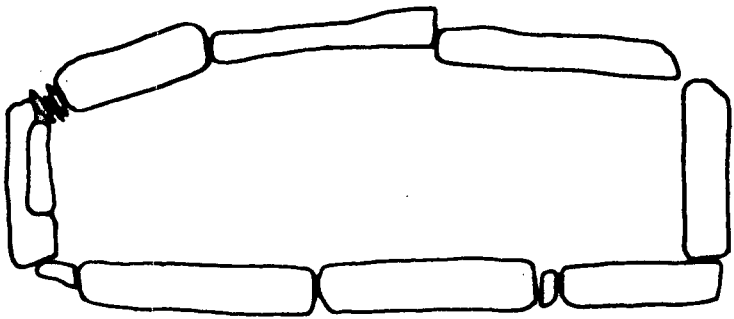

Tomba 12

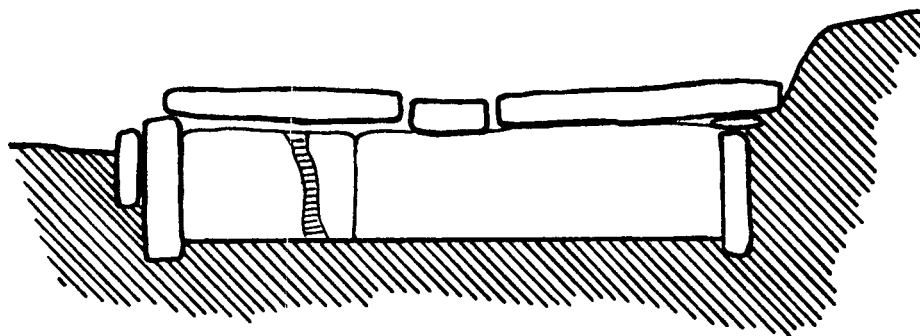
Tomba 11

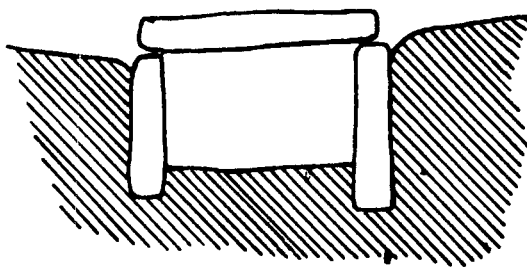
Tomba 12

a' -1'00 a

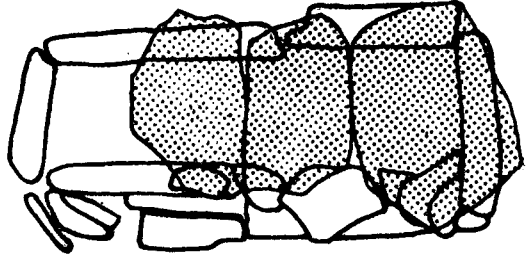

b' -1'00 b

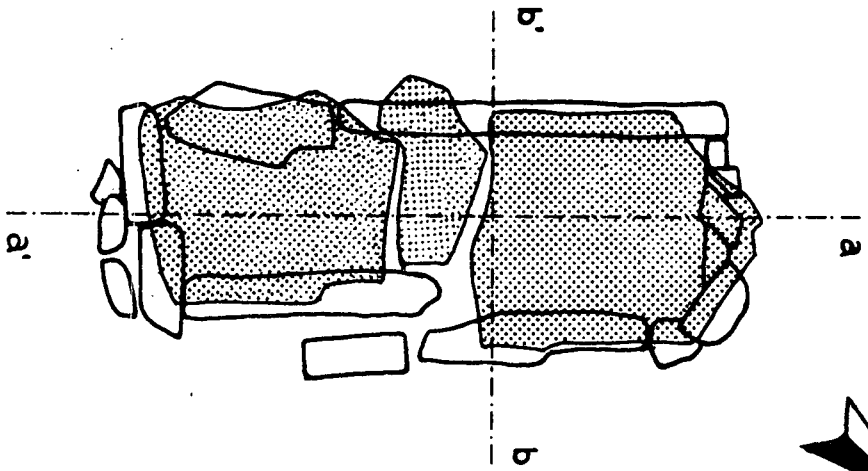

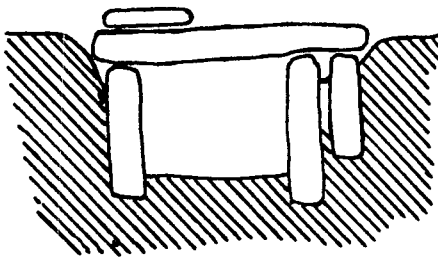
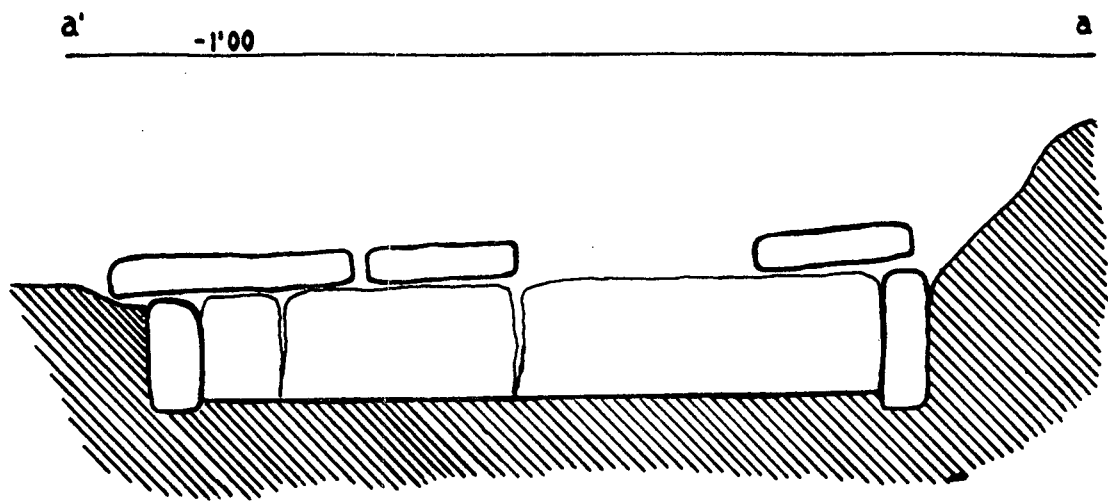
Tomba 10

Tomba 9

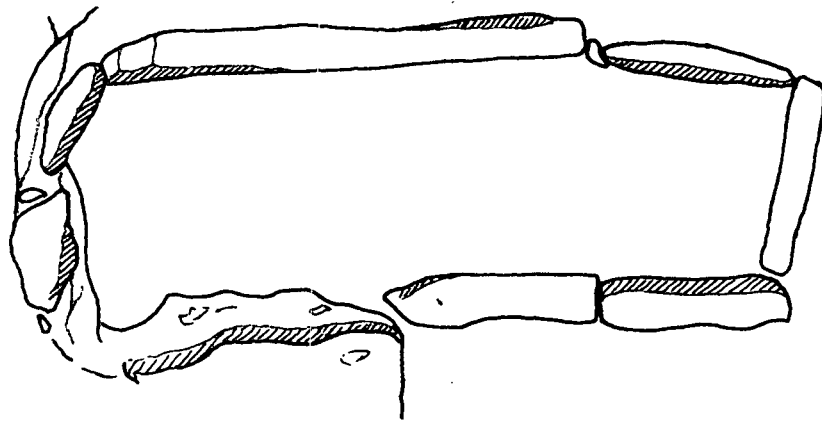

Tomba 10

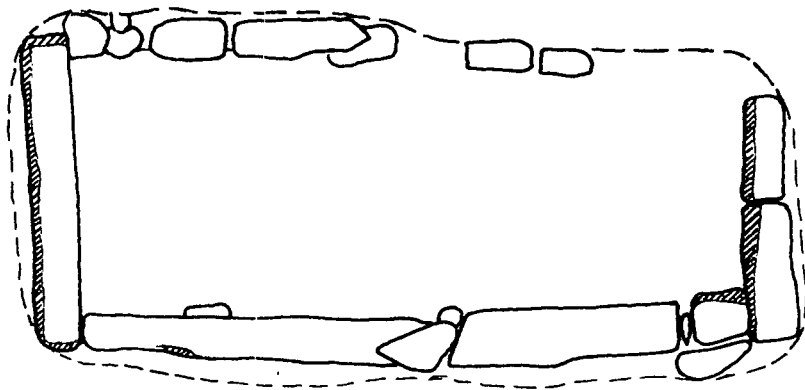

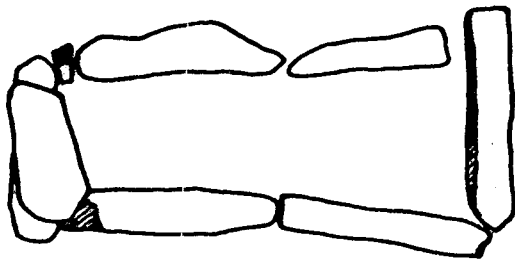
Tomba 11

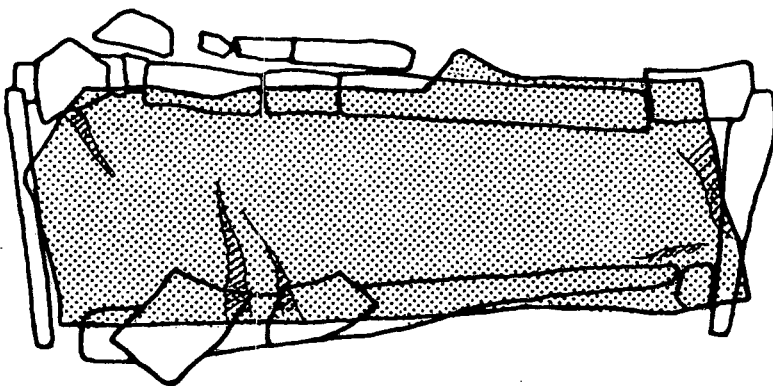
Tomba 2

Tomba 1

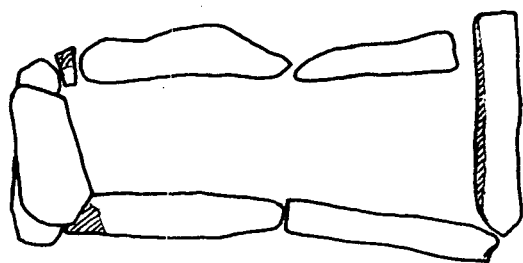

Tomba 4

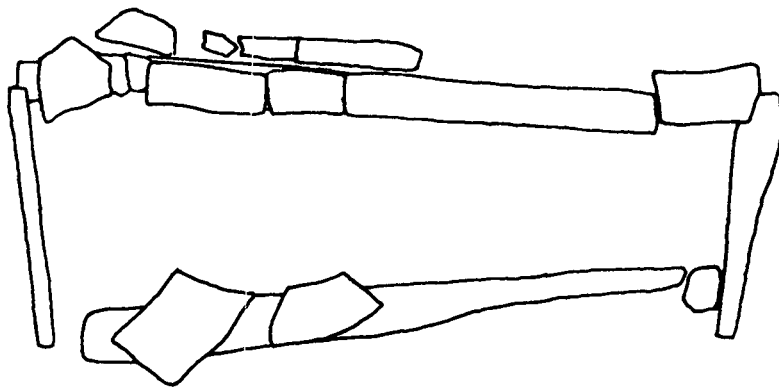

Tomba 3

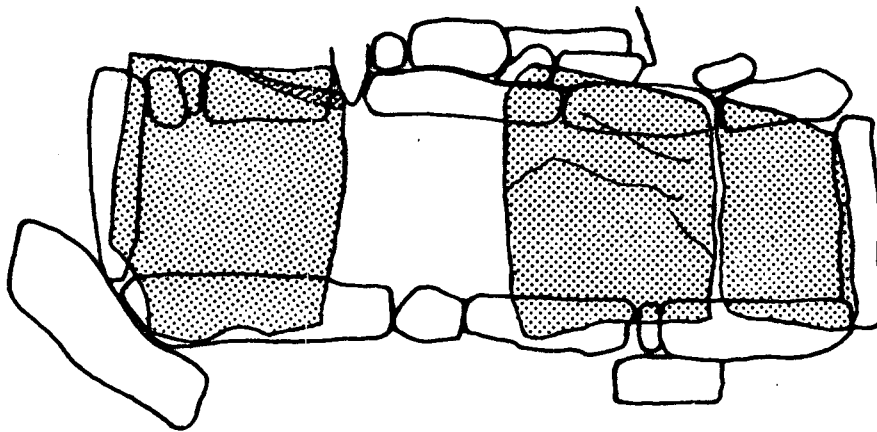

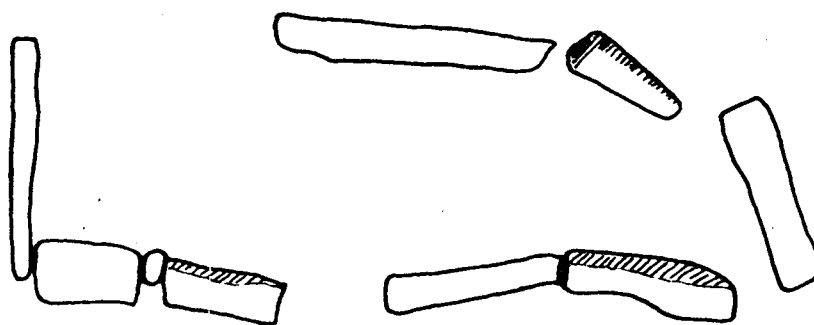
Tomba 4

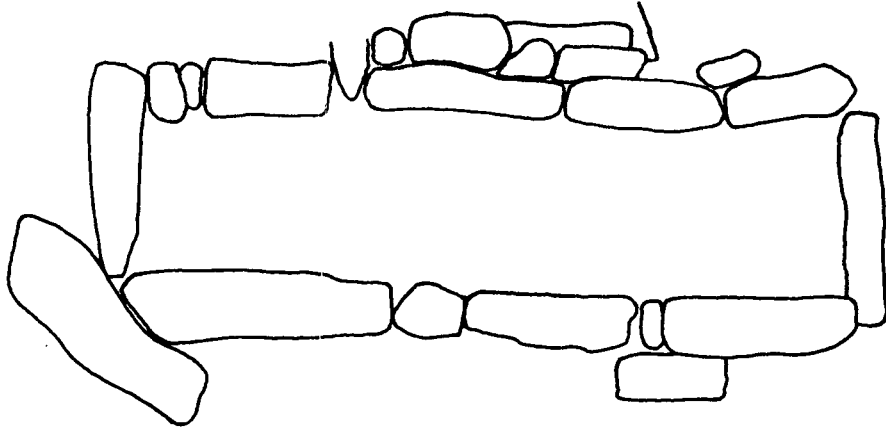
Tomba 3

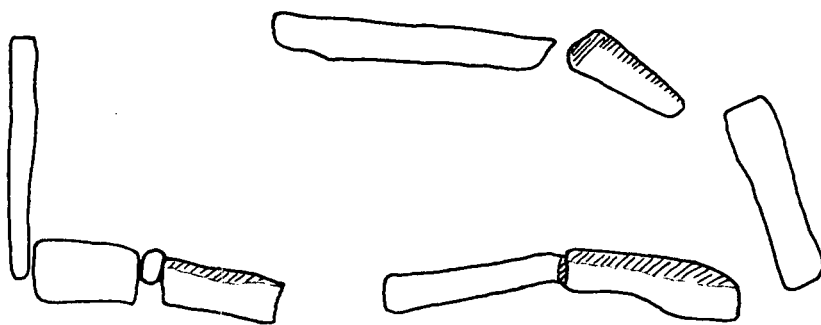
Tomba 6

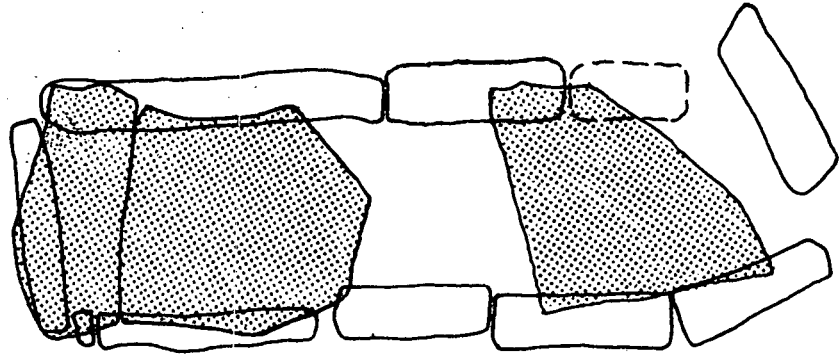
Tomba 5

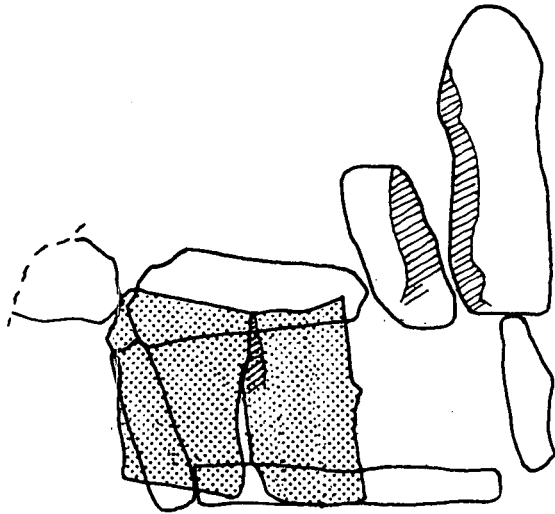
Tomba 6

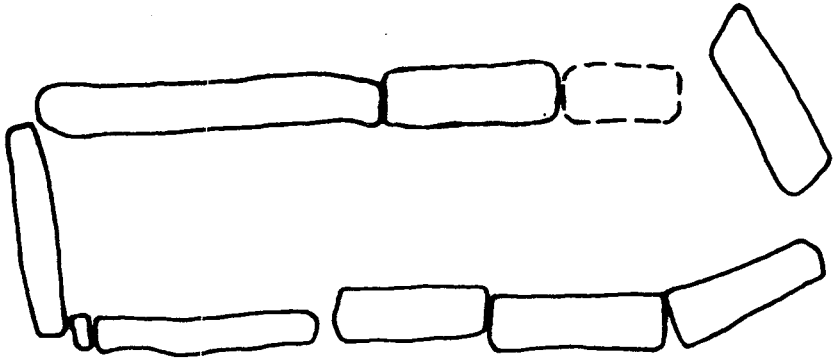
Tomba 5

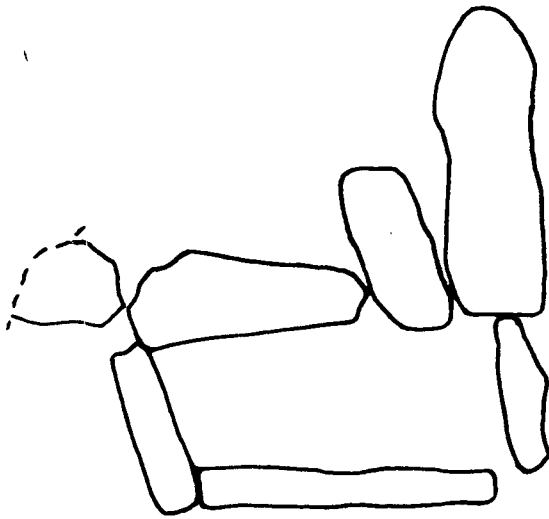
Tomba 8

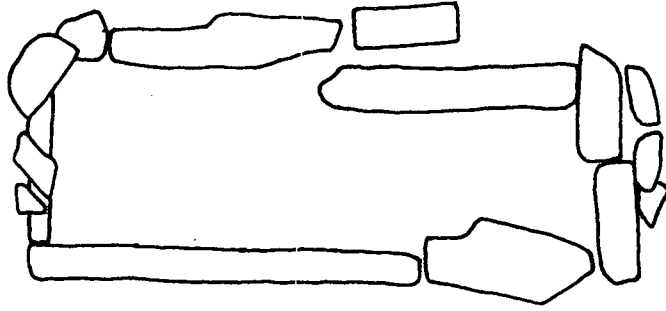
Tomba 7

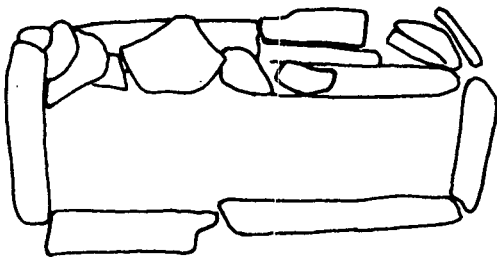
Tomba 6

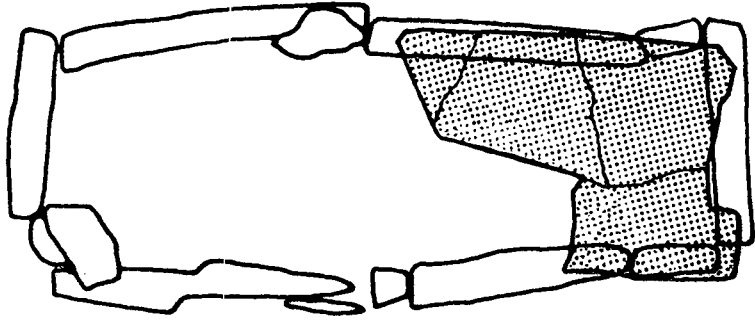
Tomba 7

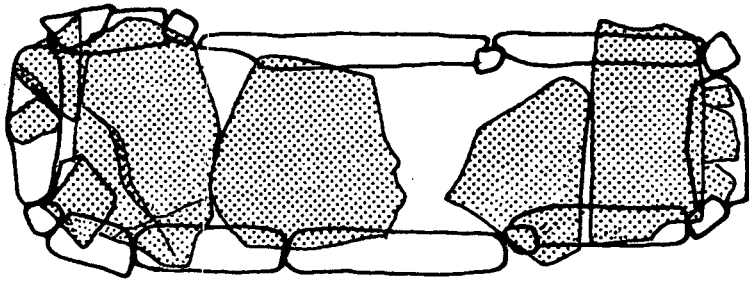
Tomba 10

Tomba 9

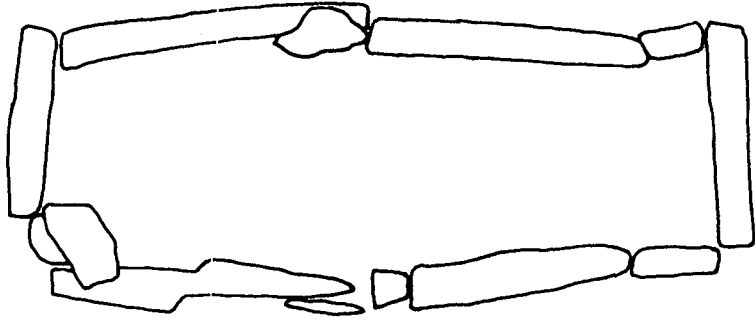
Tomba 13

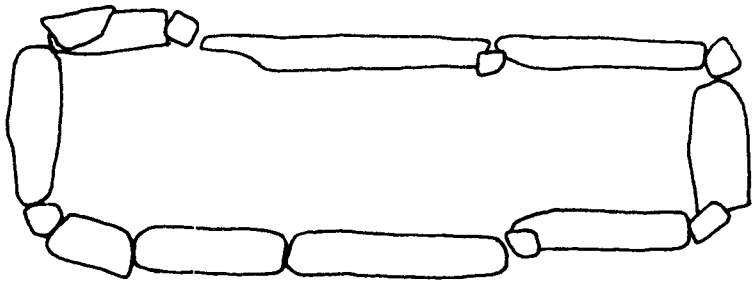
Tomba 14

Tomba 13

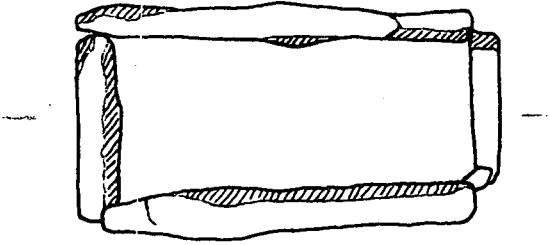

Tomba 14

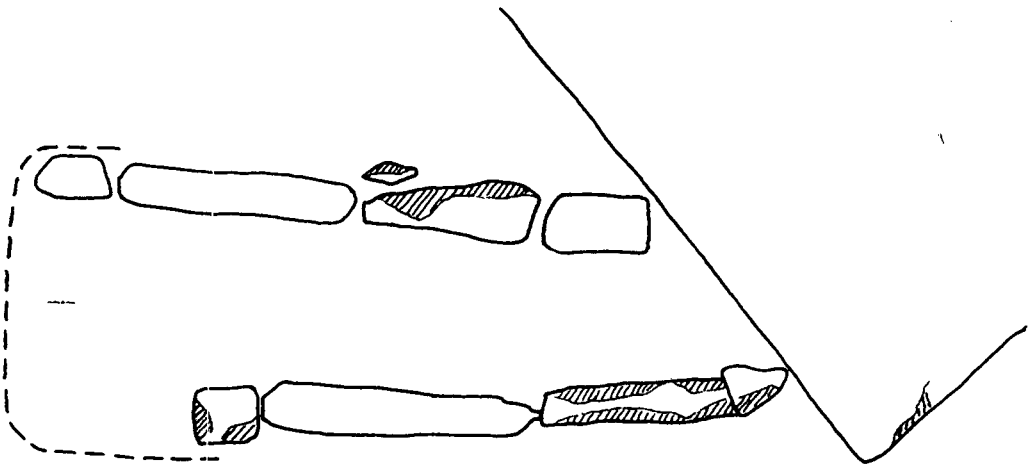

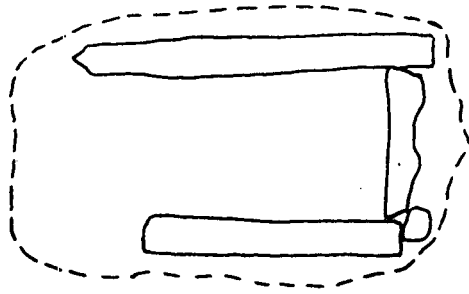
Tomba 15

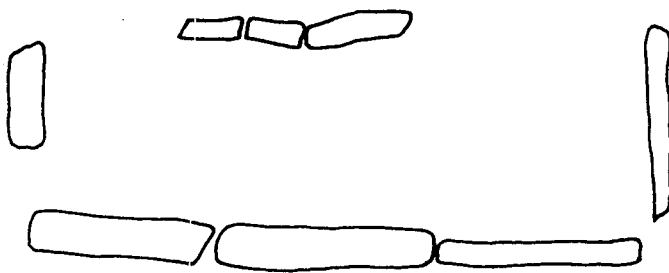
Tomba 16

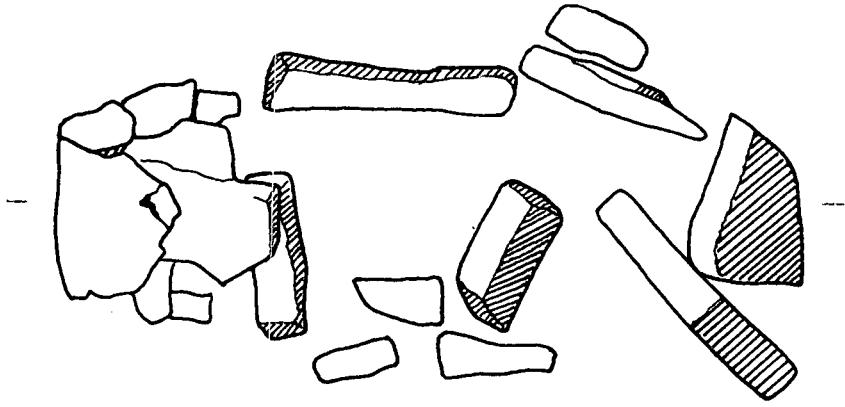
Tomba 17

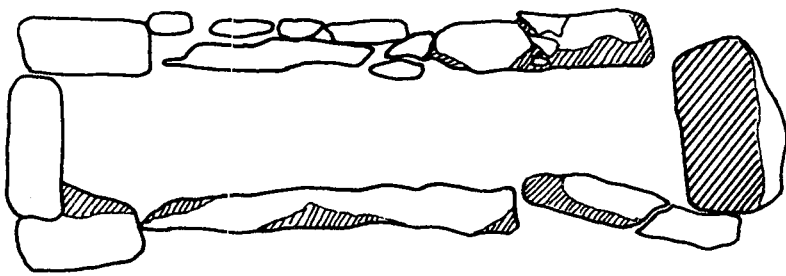
Tomba 18

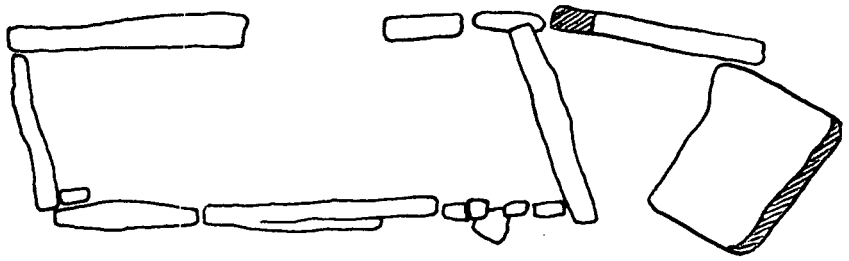

Tomba 19

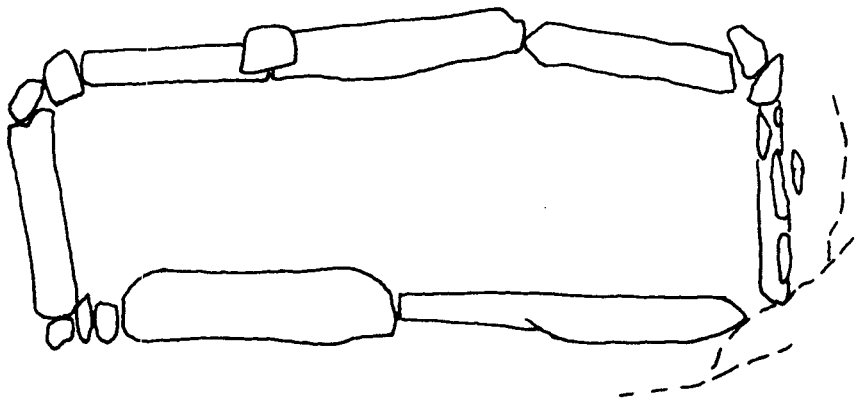

Tomba 20

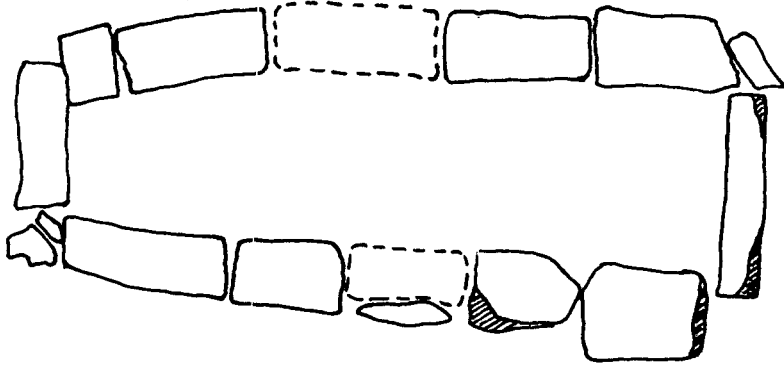

Tomba 21

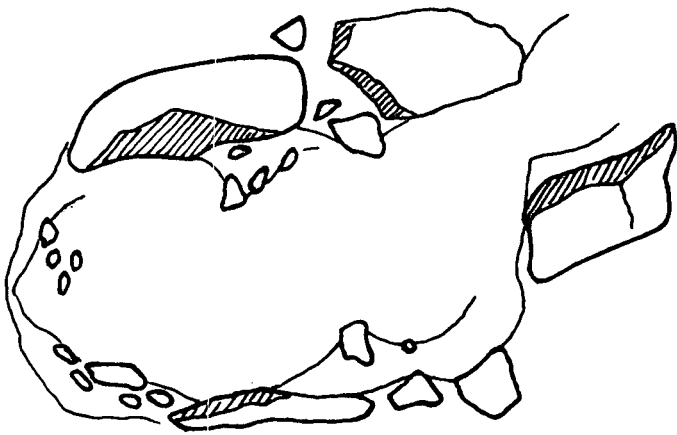

Tomba 22

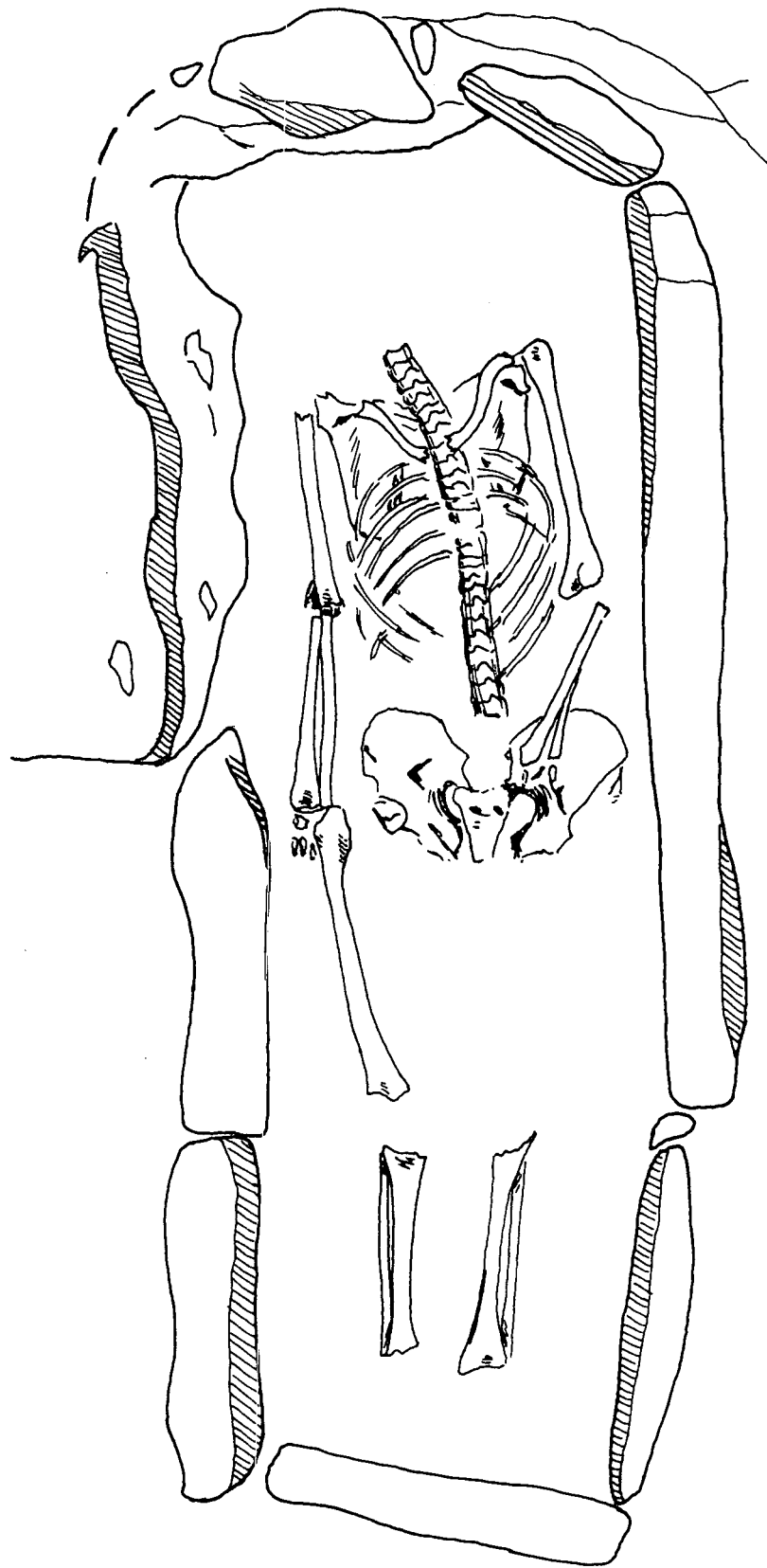

Tomba 23

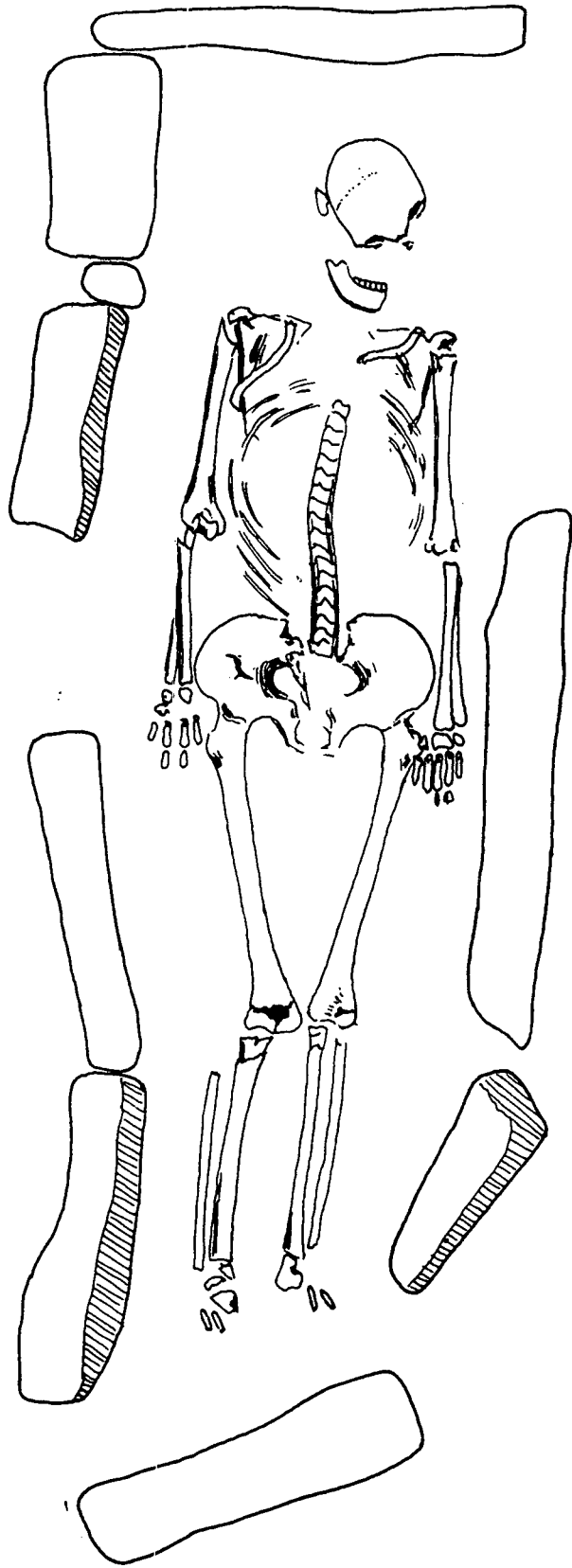

Tomba 24

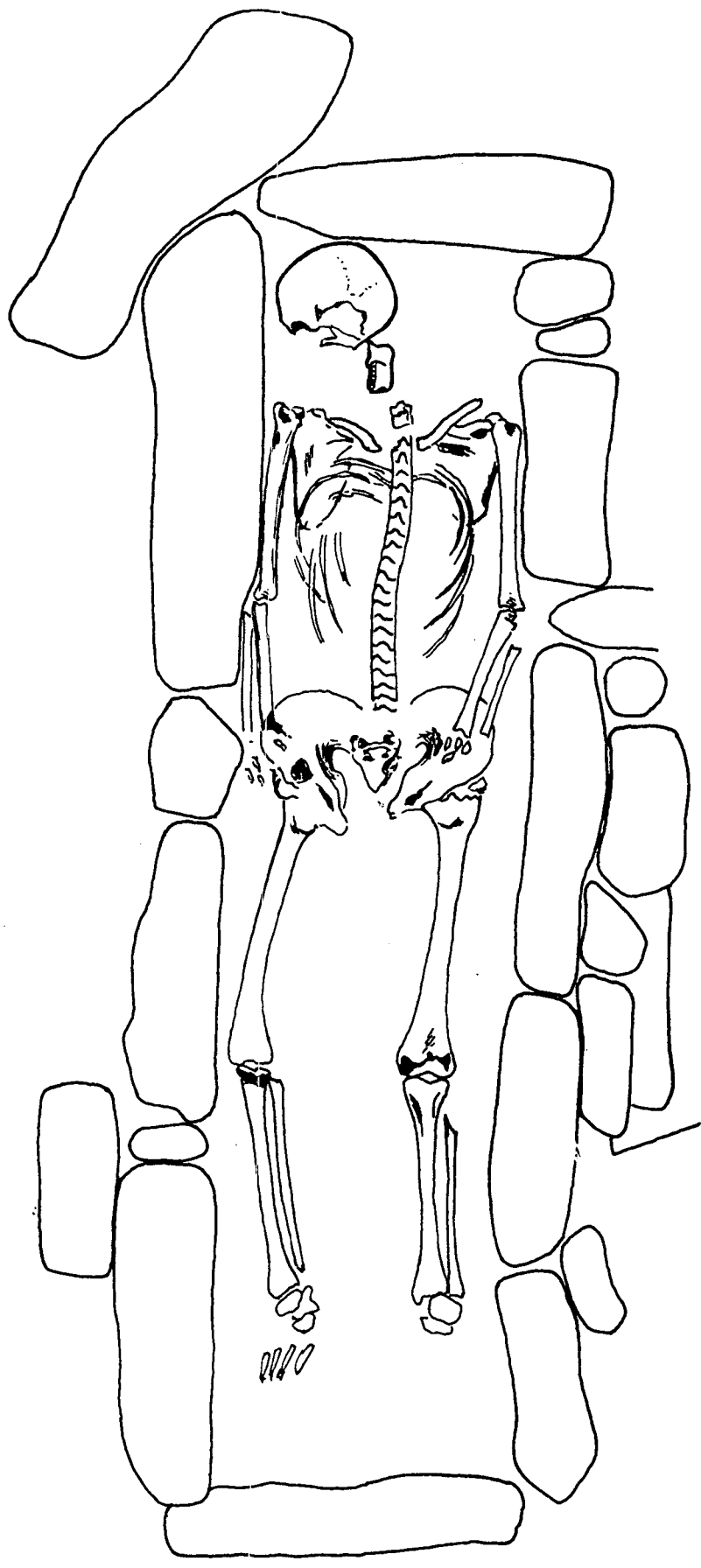

Tomba 2

Tomba

5

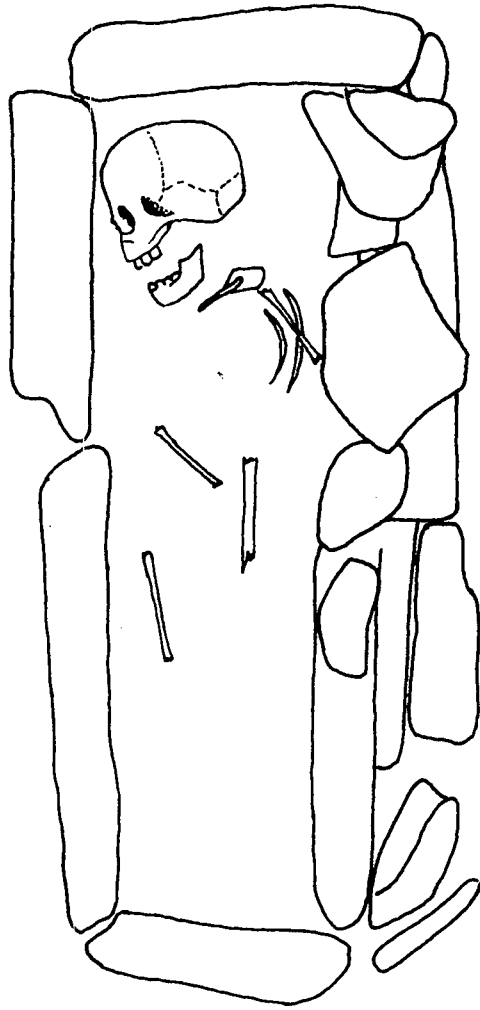

Tomba 6

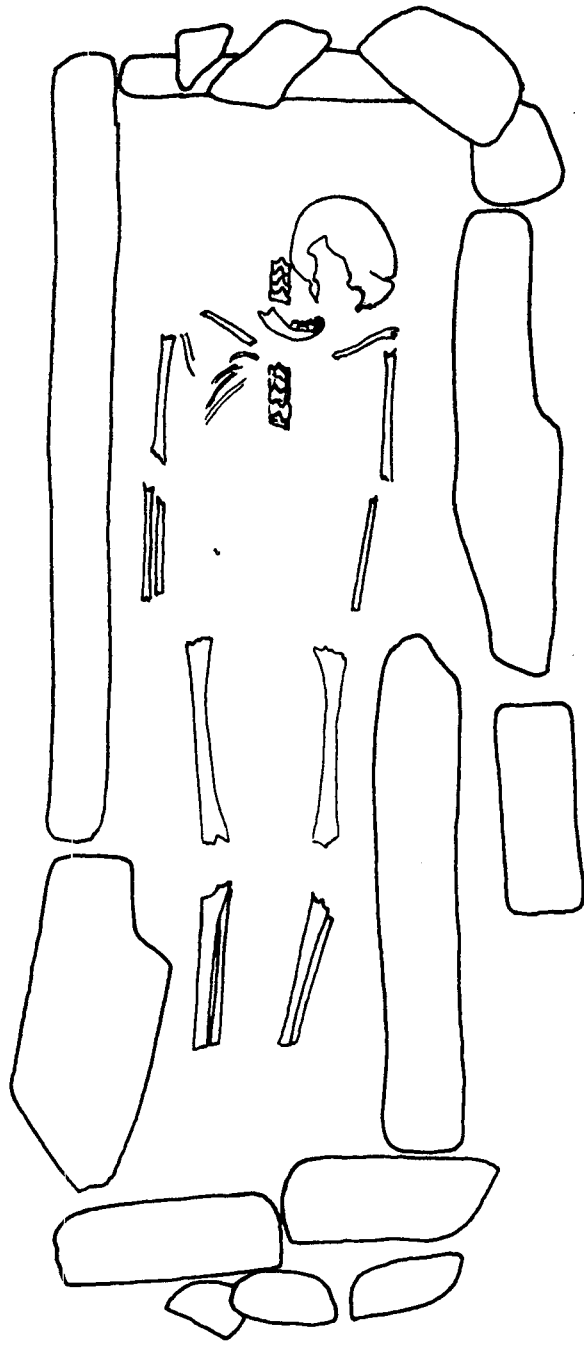

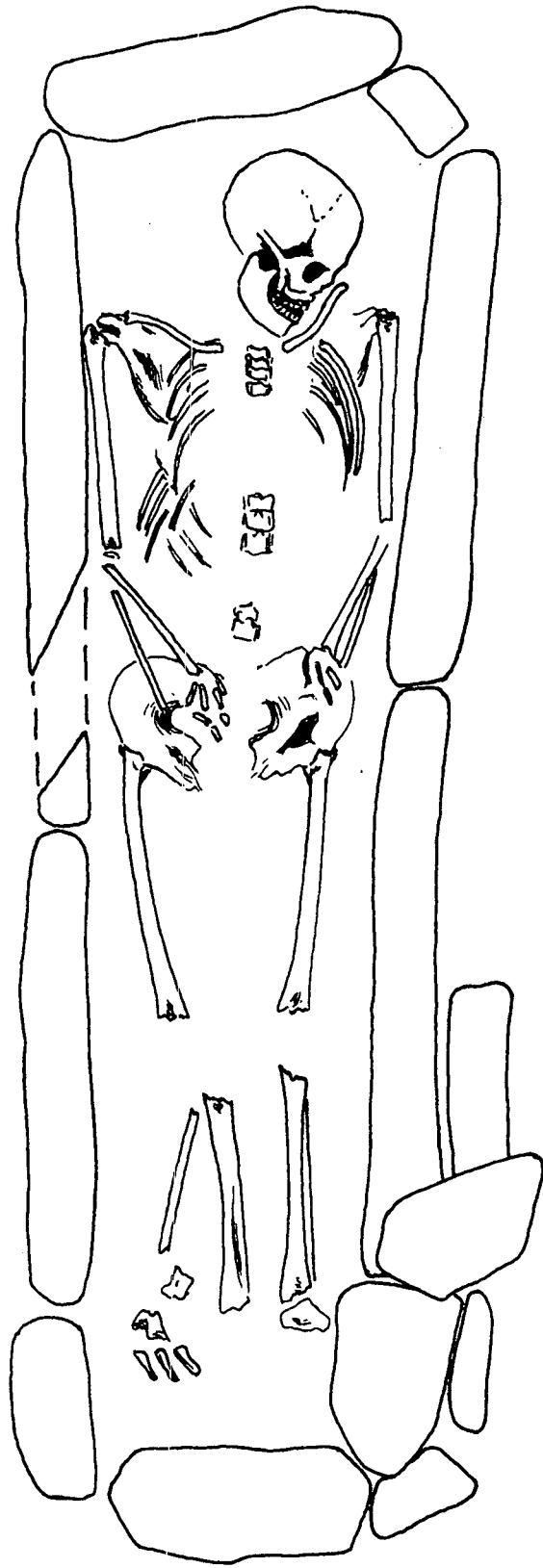
Tomba 8

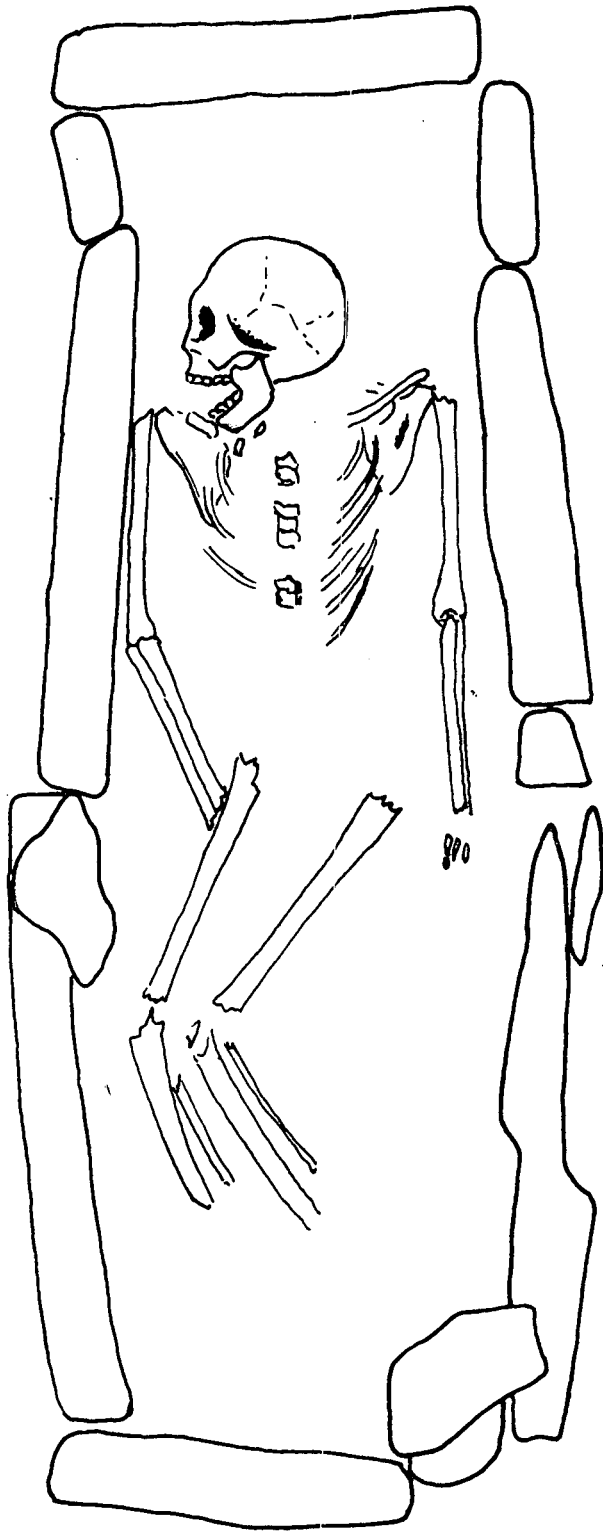
Tomba 9

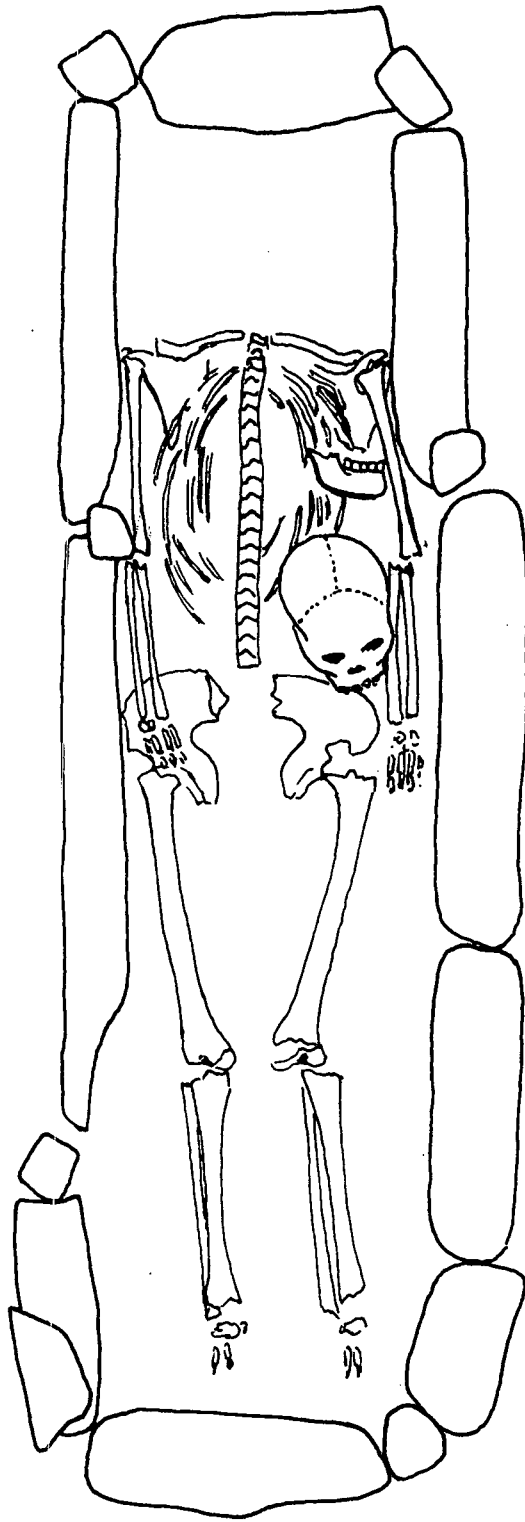
Tomba 10

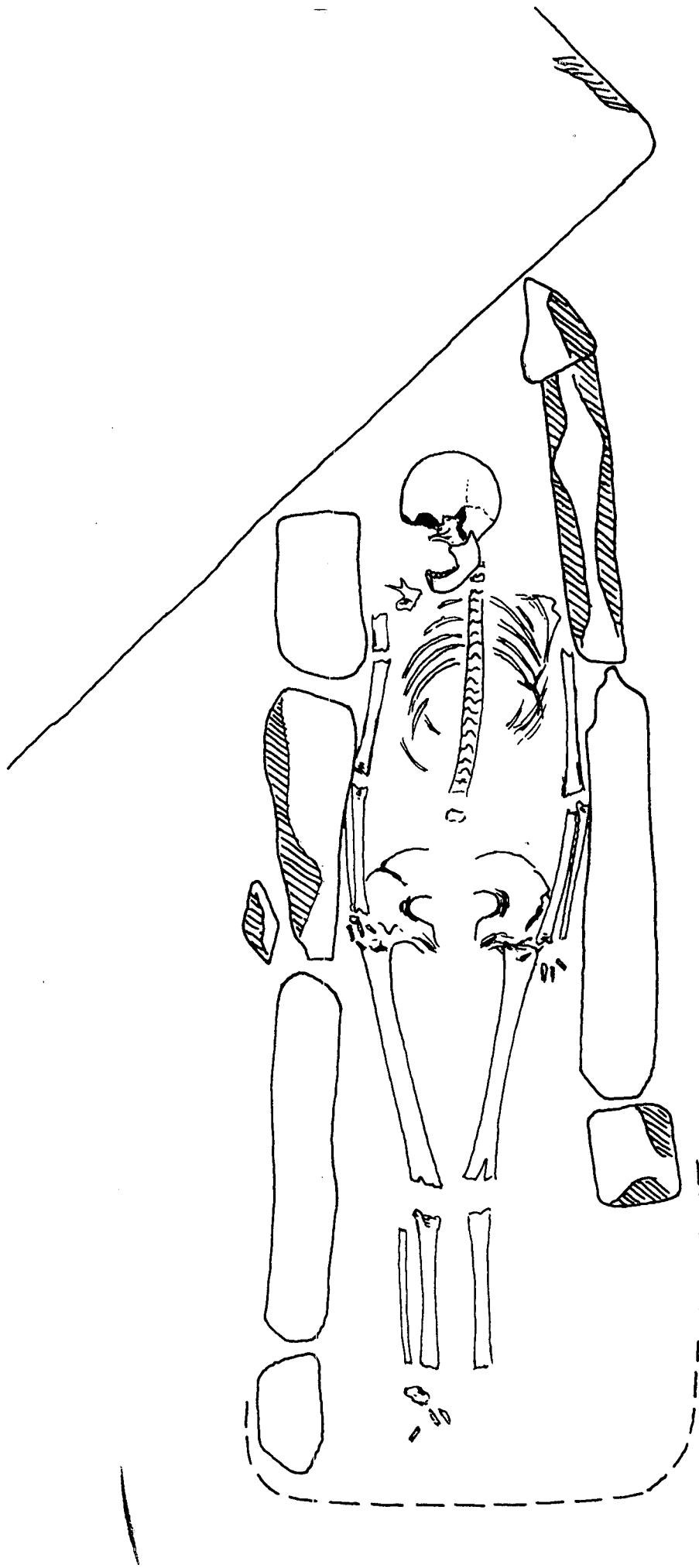
Tomba 11

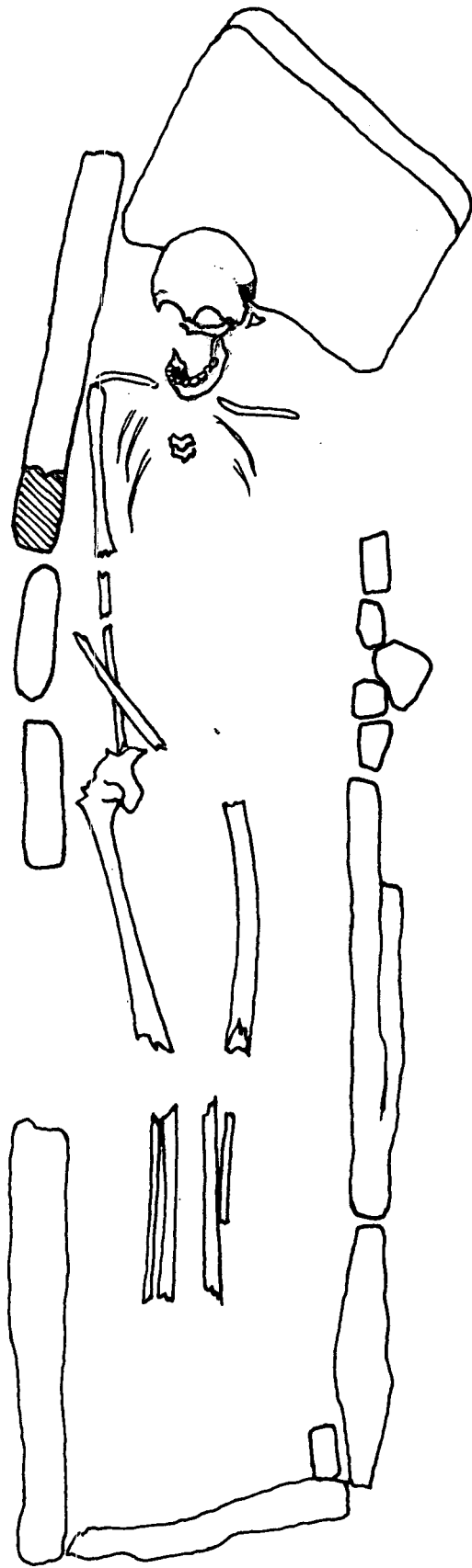
Tomba 13

Tomba 14

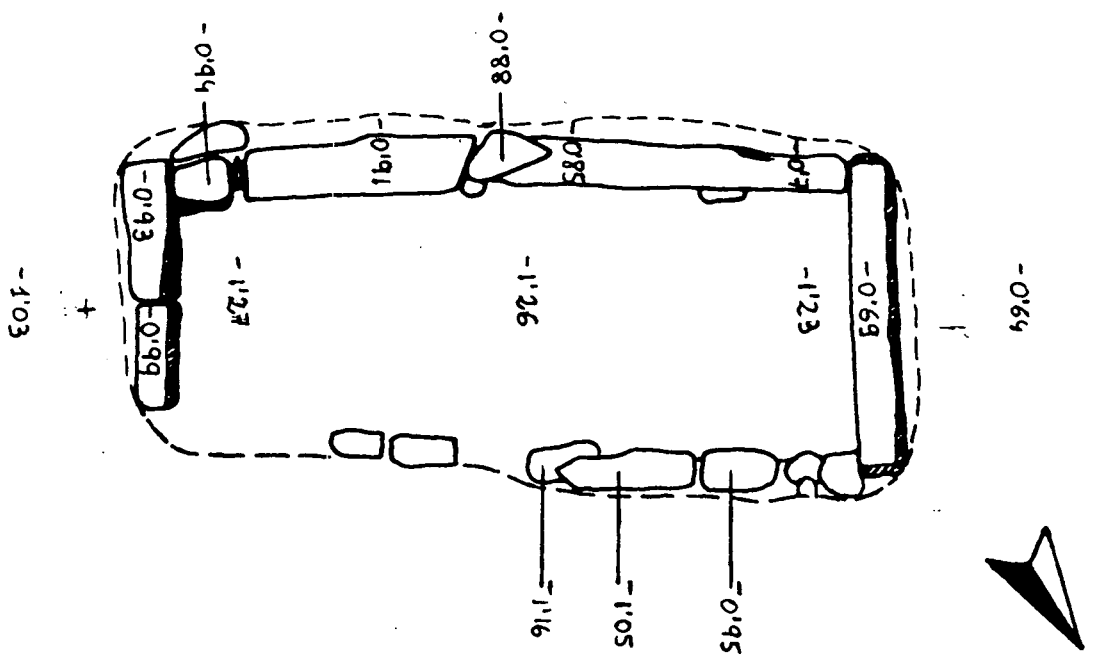

Tomba 16

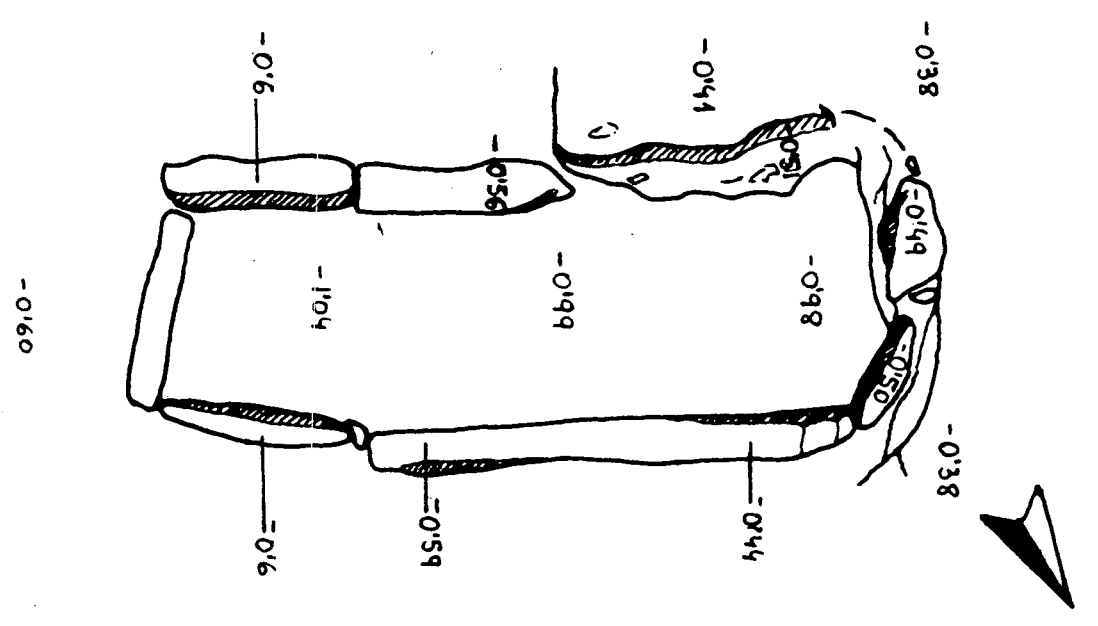

Tomba 21

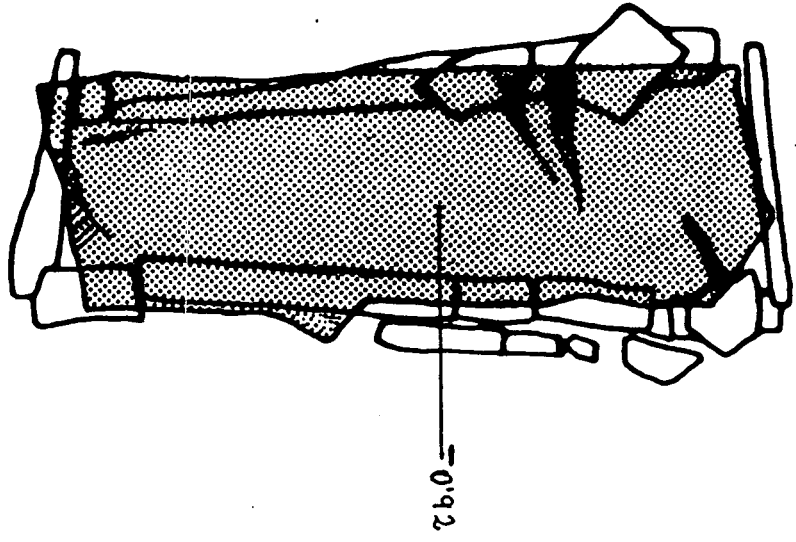

Tomba 1

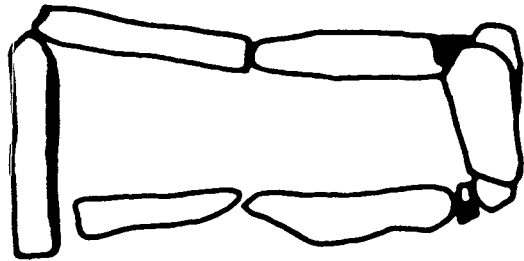

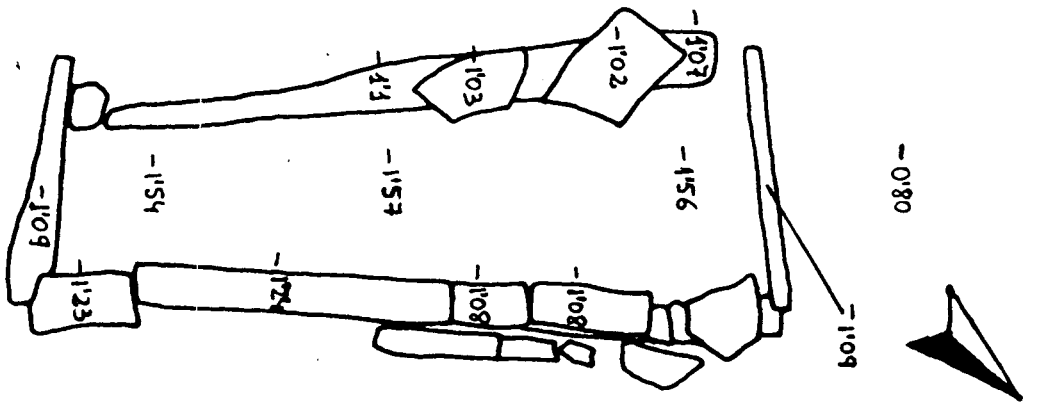
Tomba 2

Tomba 3

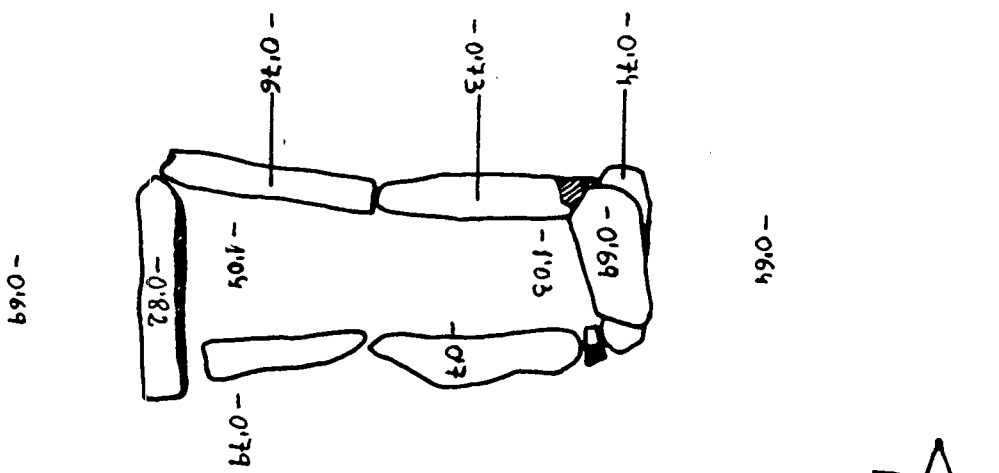

Tomba 4

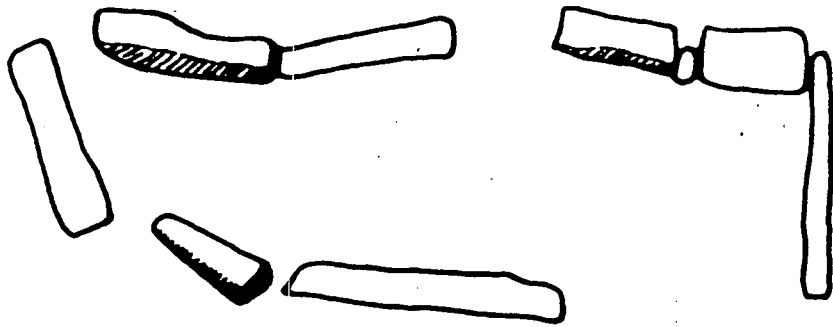

Tomba 3

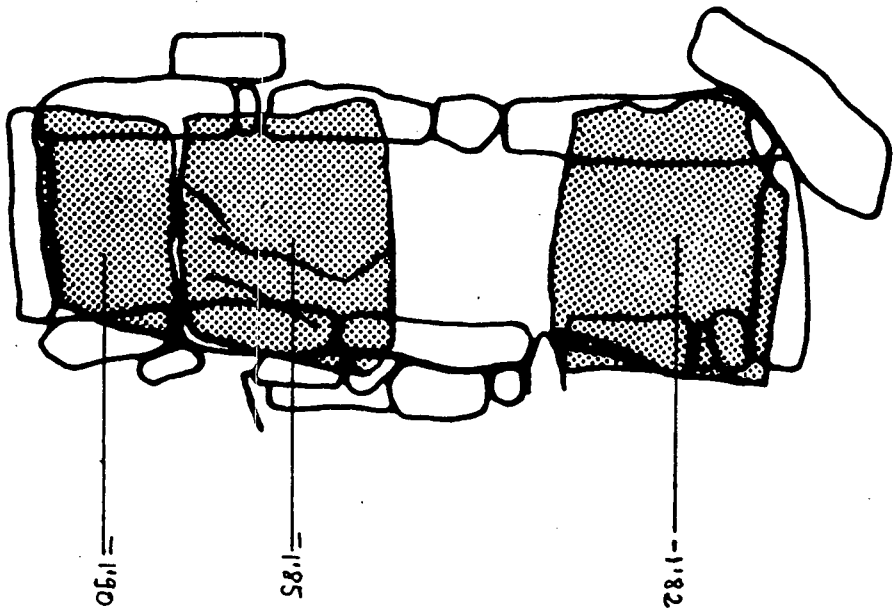

Tomba 4

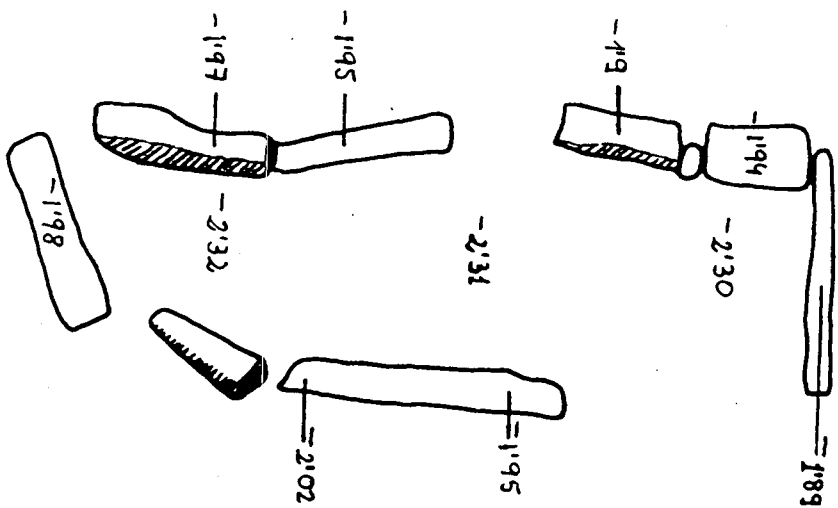
Tomba 5

Tomba 6

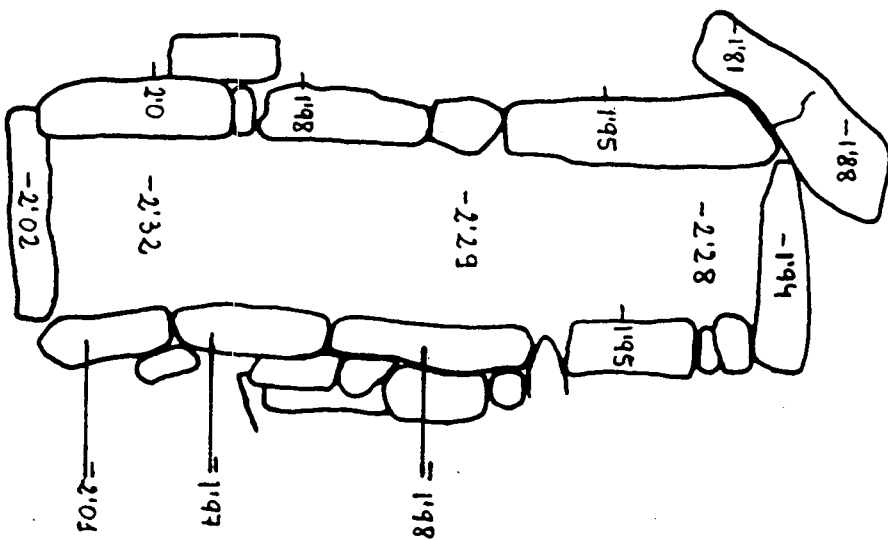

-1779

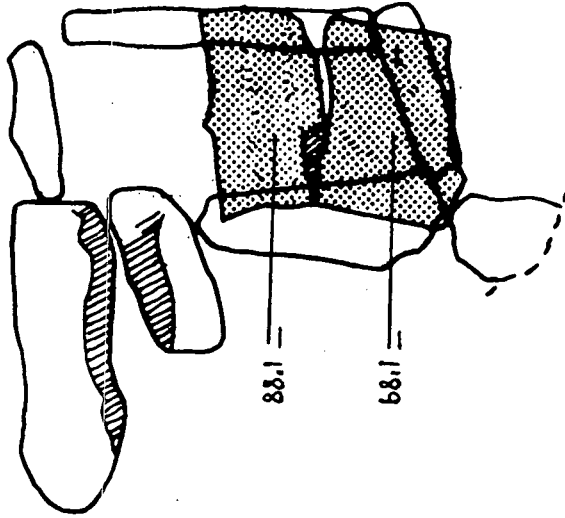
Tomba 5

-1738

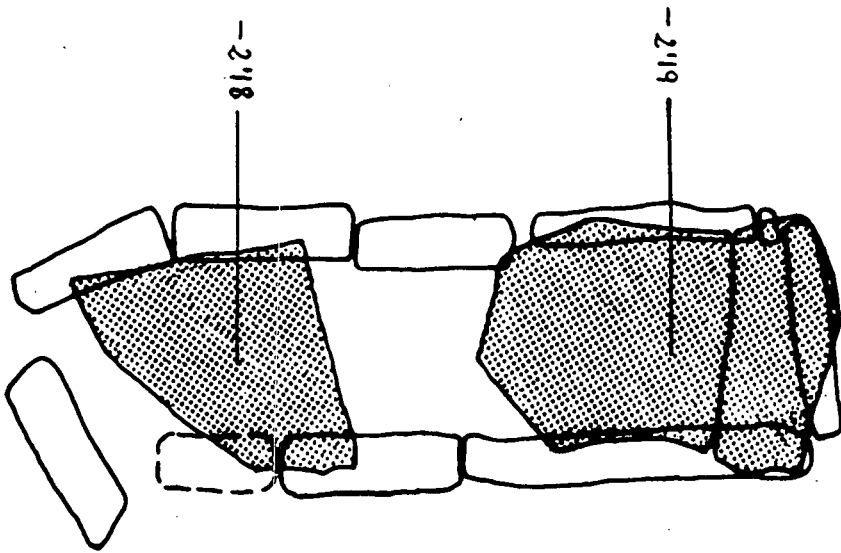

Tomba 6

Tomba 7

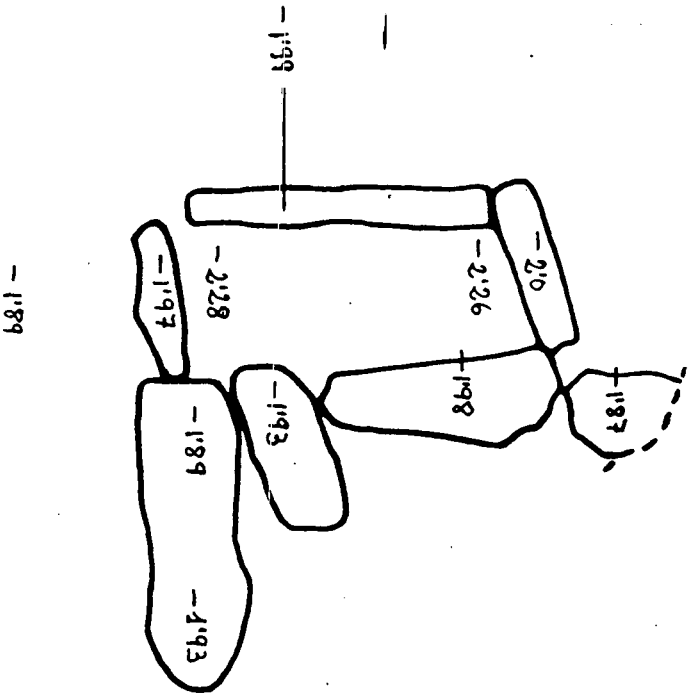

Tomba 8

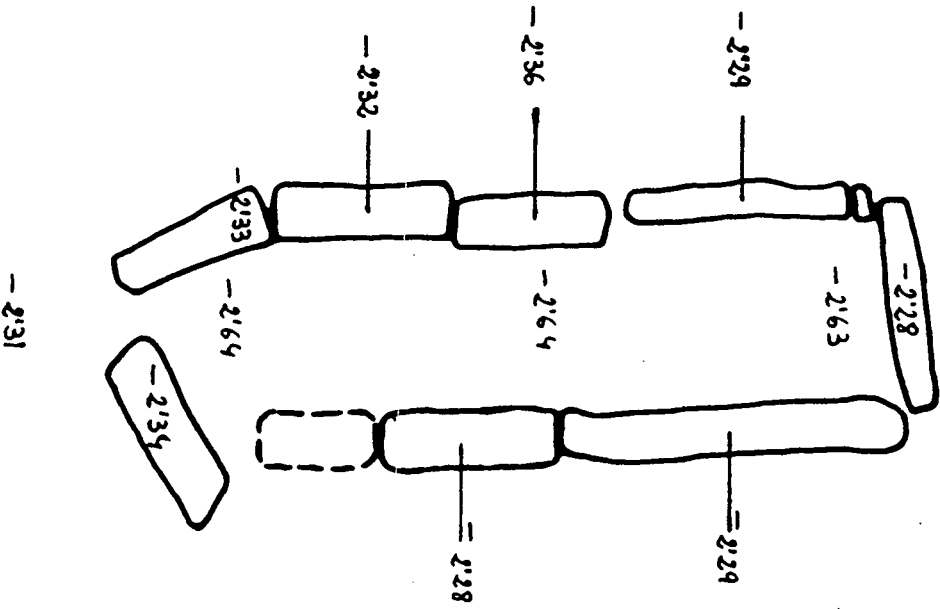
-169

Tomba 7

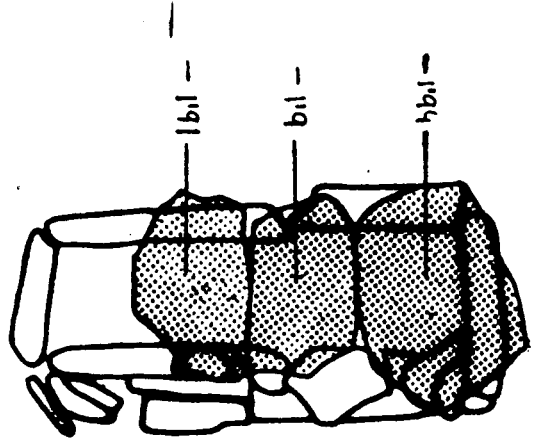

-204

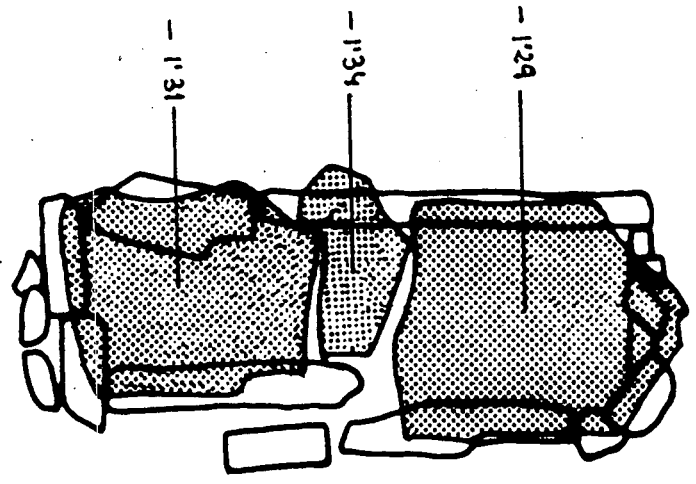

Tomba 8

Tomba 9

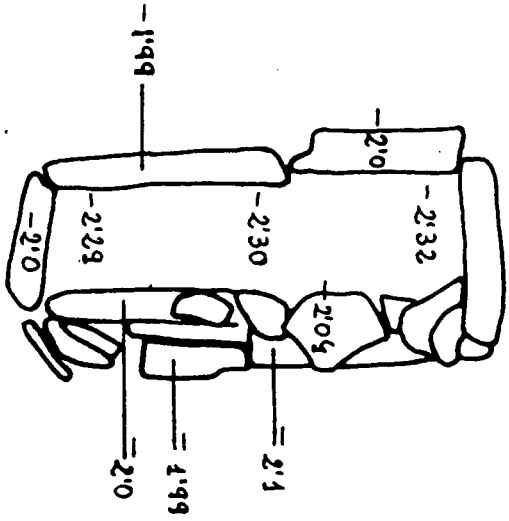

Tomba 10

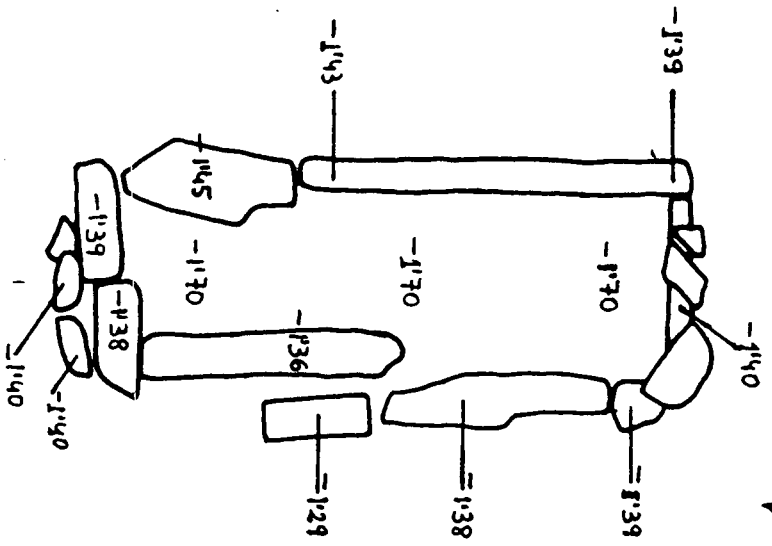
-1182

-1198

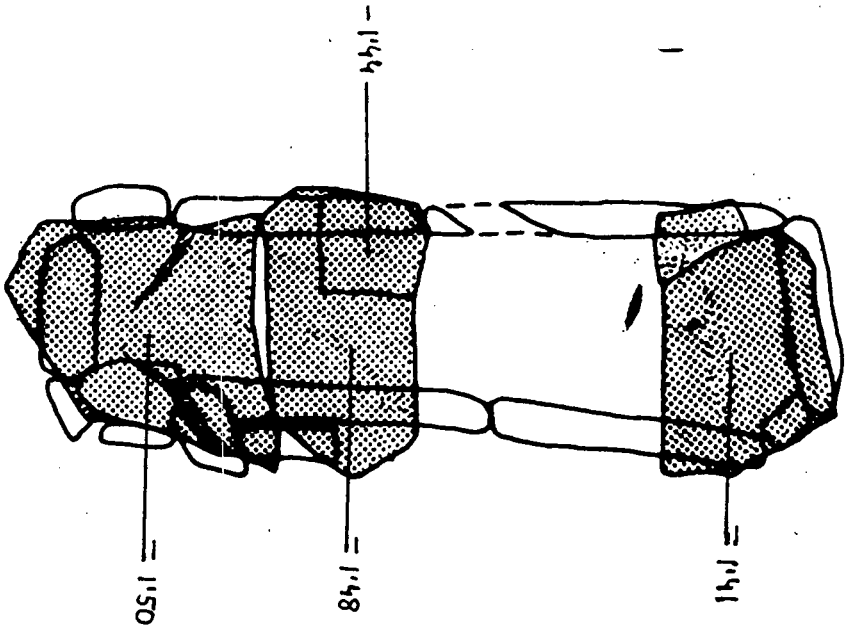
Tomba 9

-1141

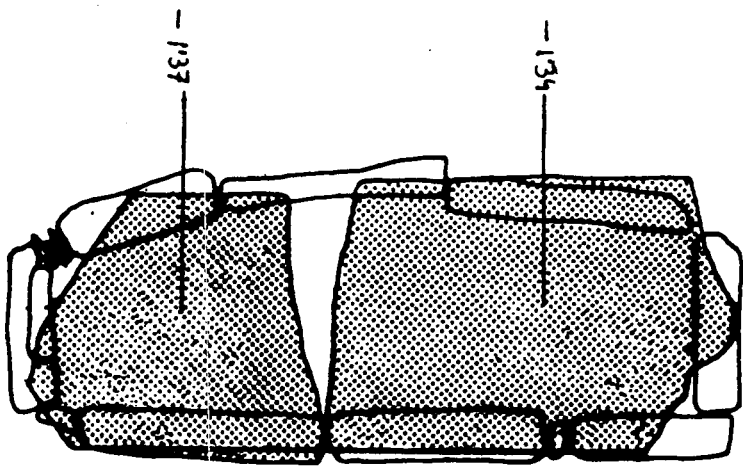

-1148

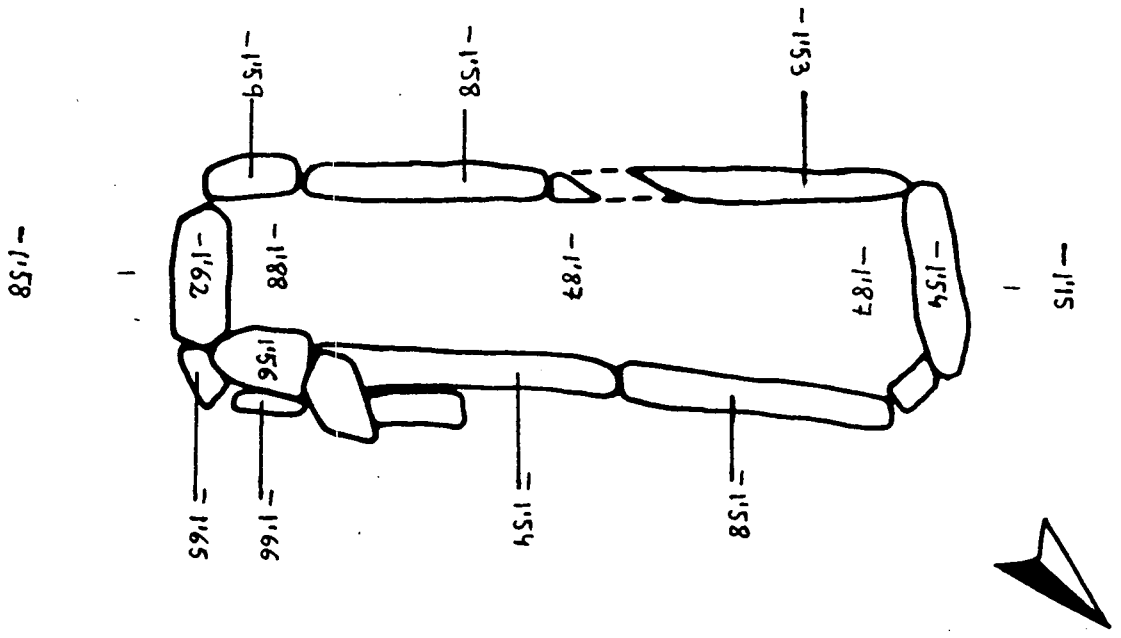
Tomba 10

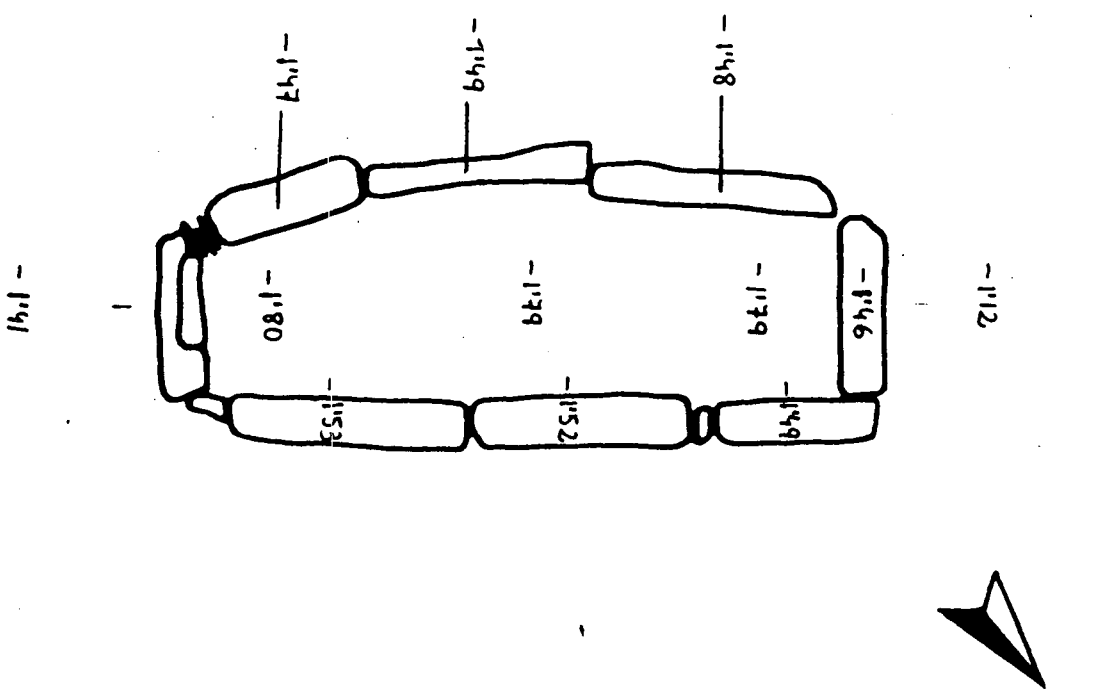
Tomba 11

Tomba 12

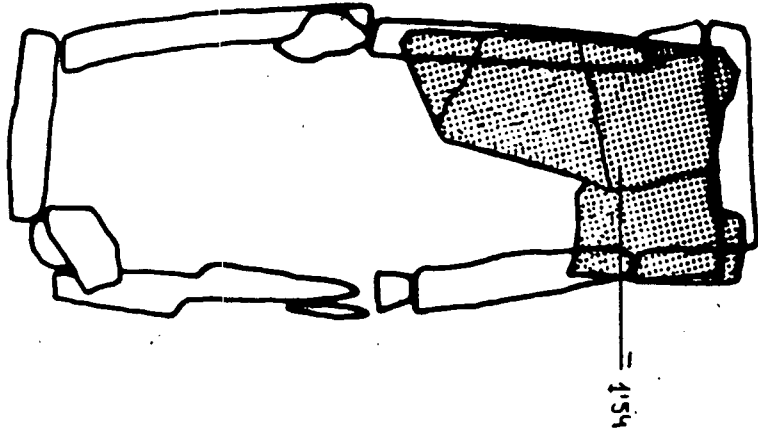

Tomba 11

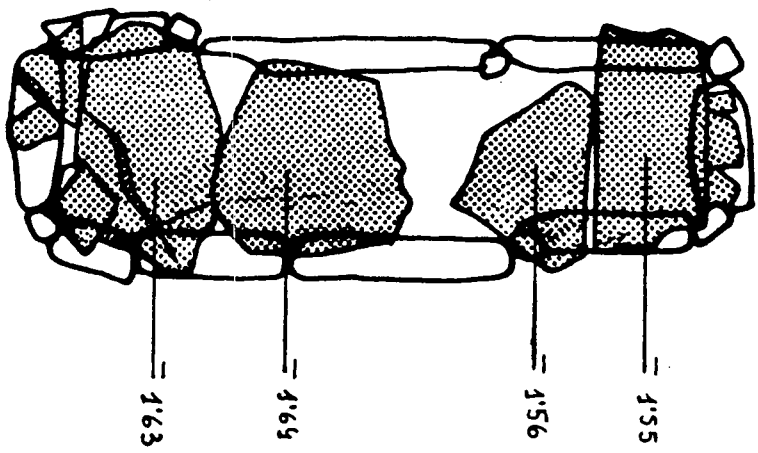

Tomba 12

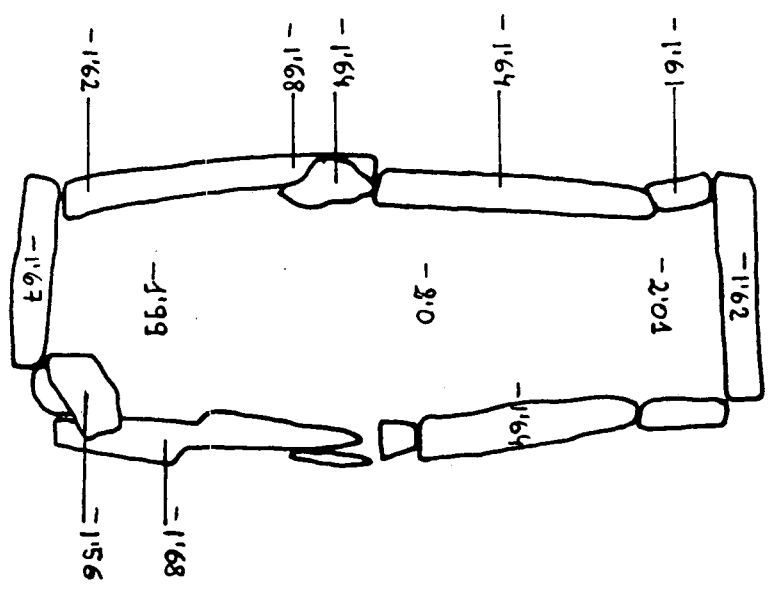
Tomba 13

Tomba 14

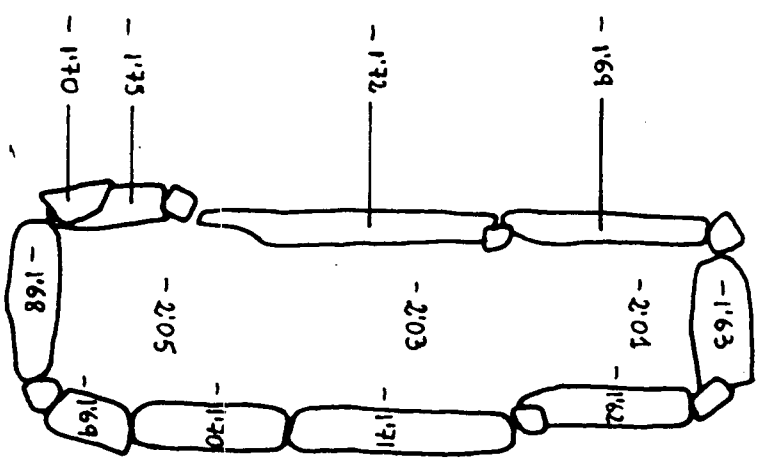

-1'39

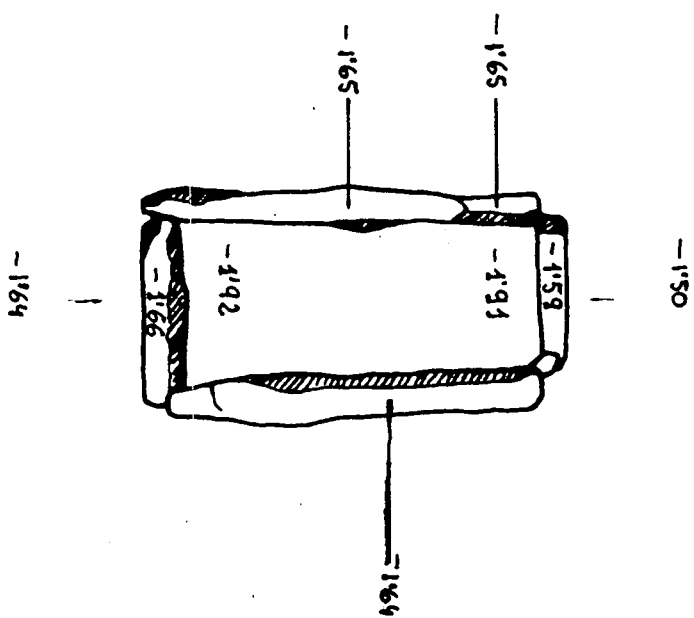
Tomba 13

-1'51

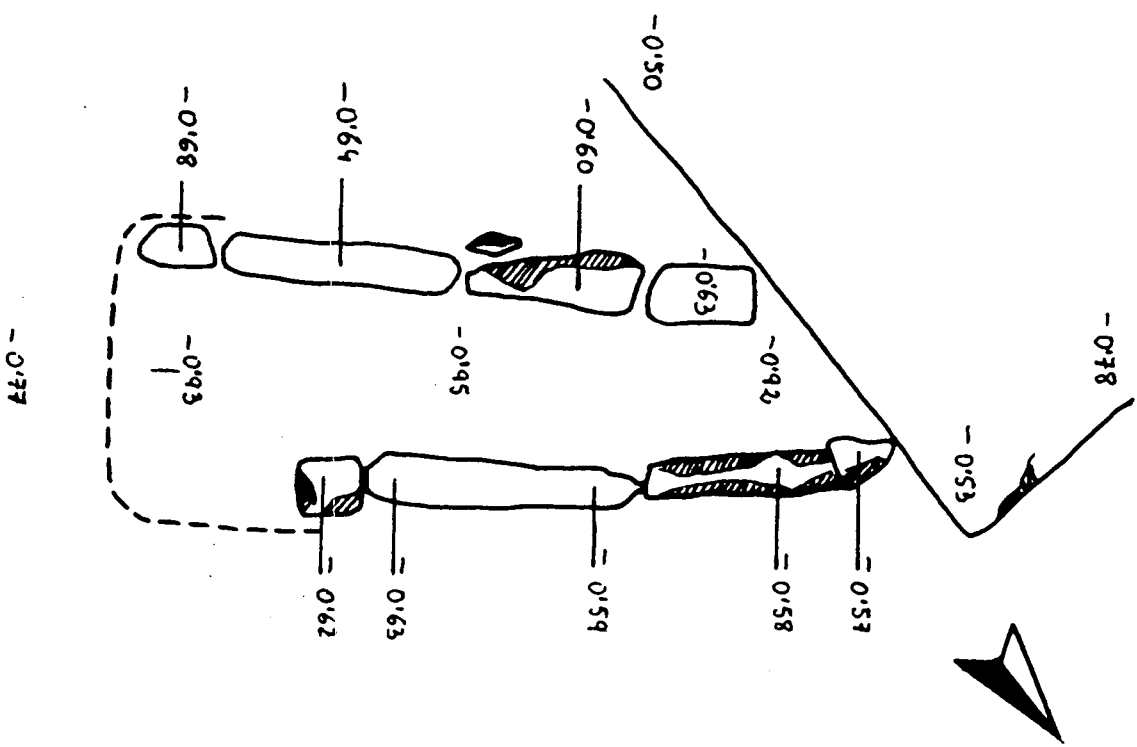

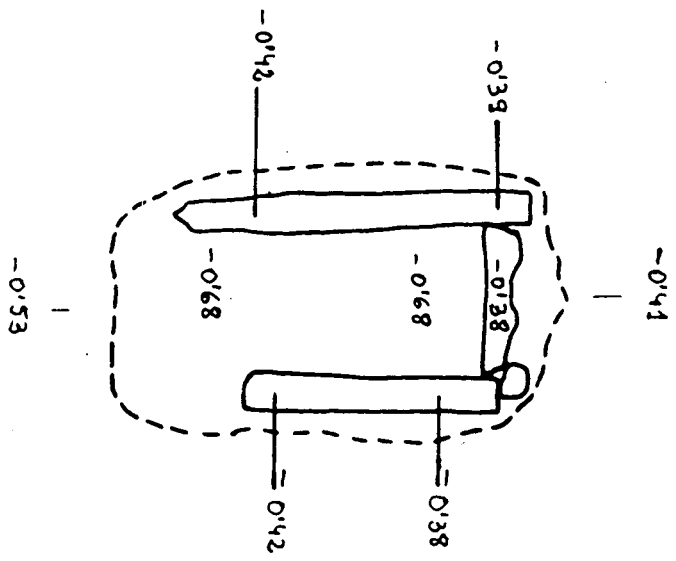
Tomba 14

Tomba 15

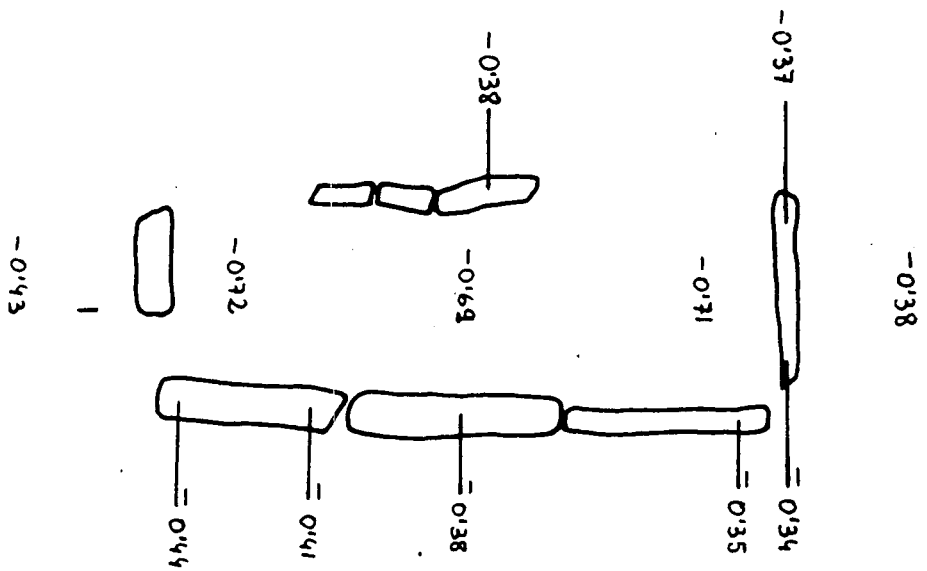

Tomba 16

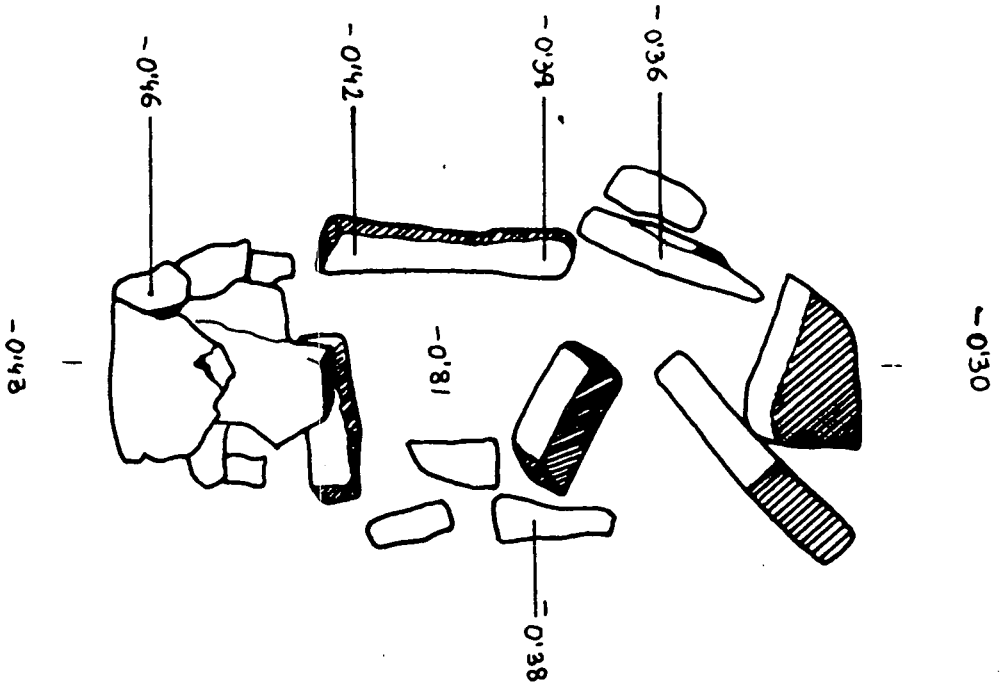

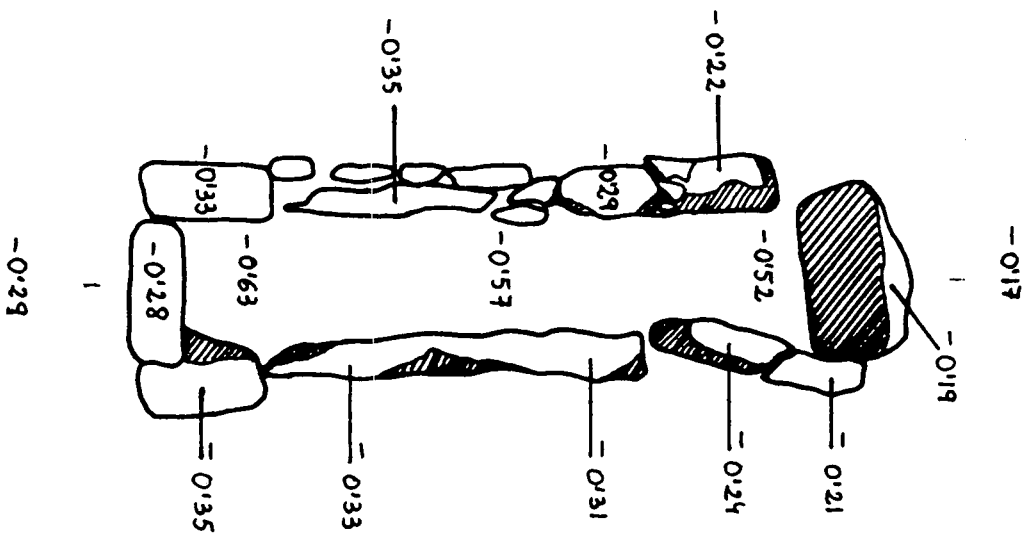
Tomba 17

Tomba 18

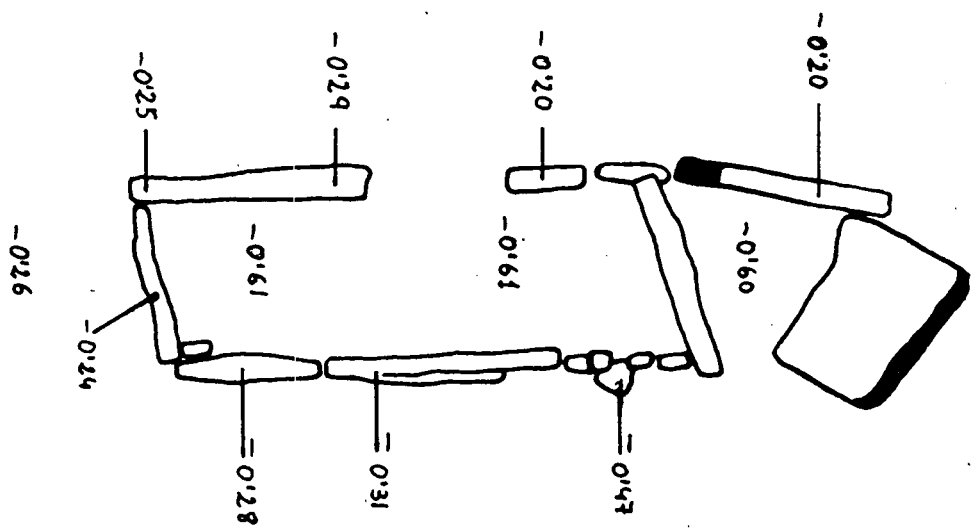
Tomba 19

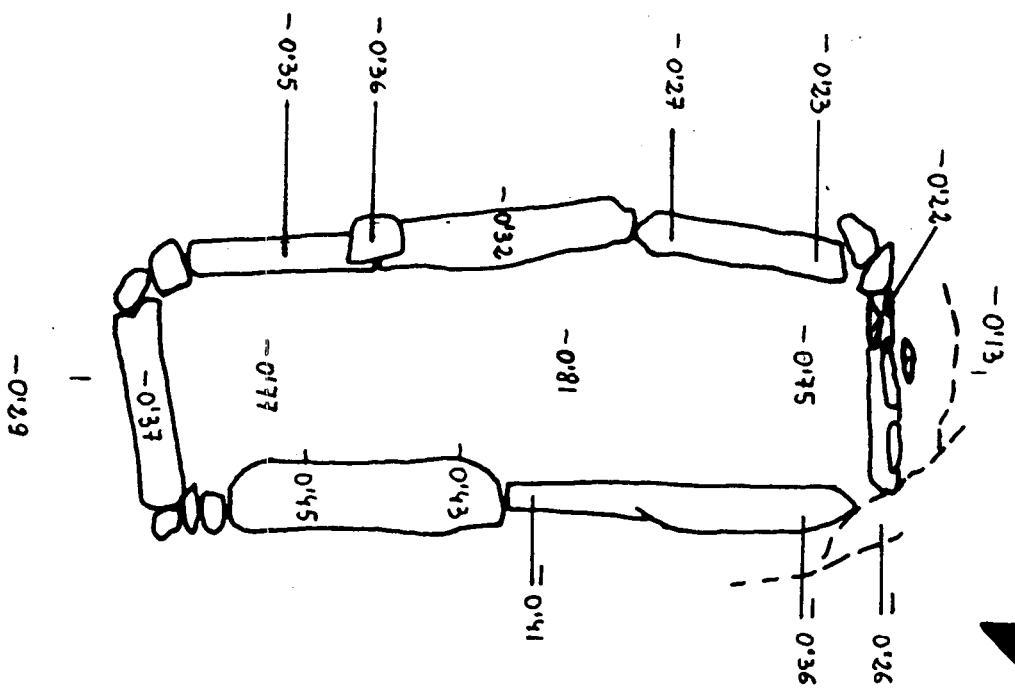
Tomba 20

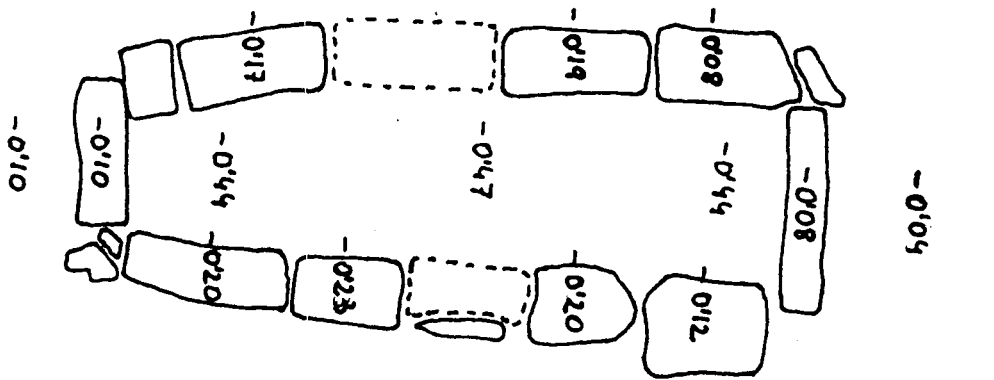

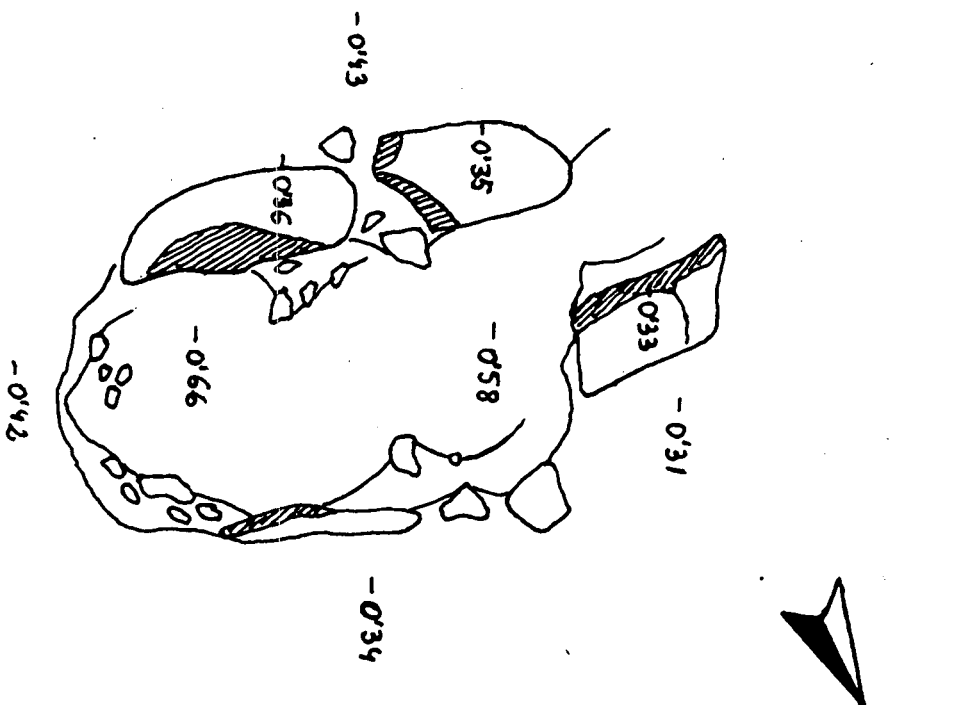
Tomba 21

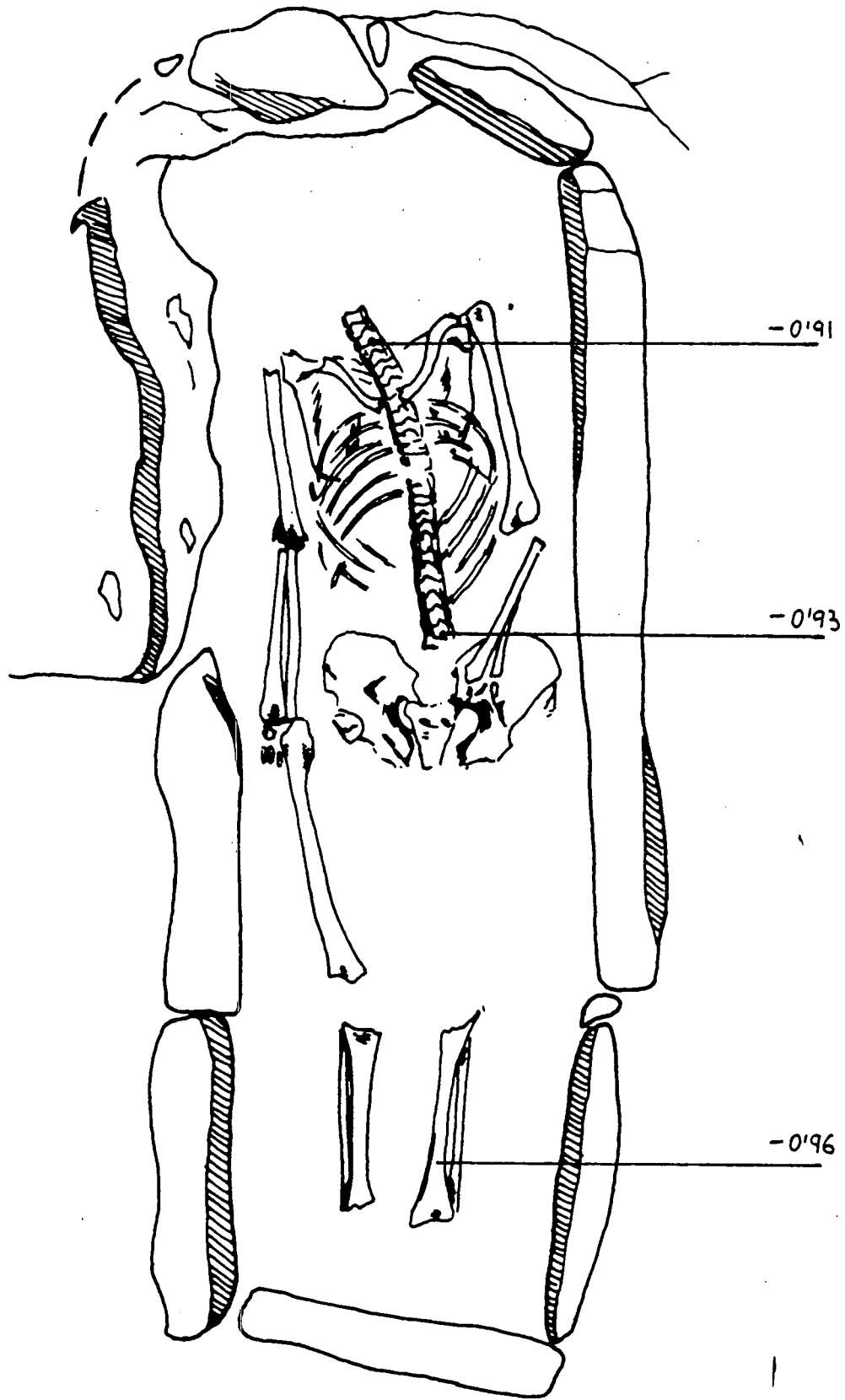
Tomba 22

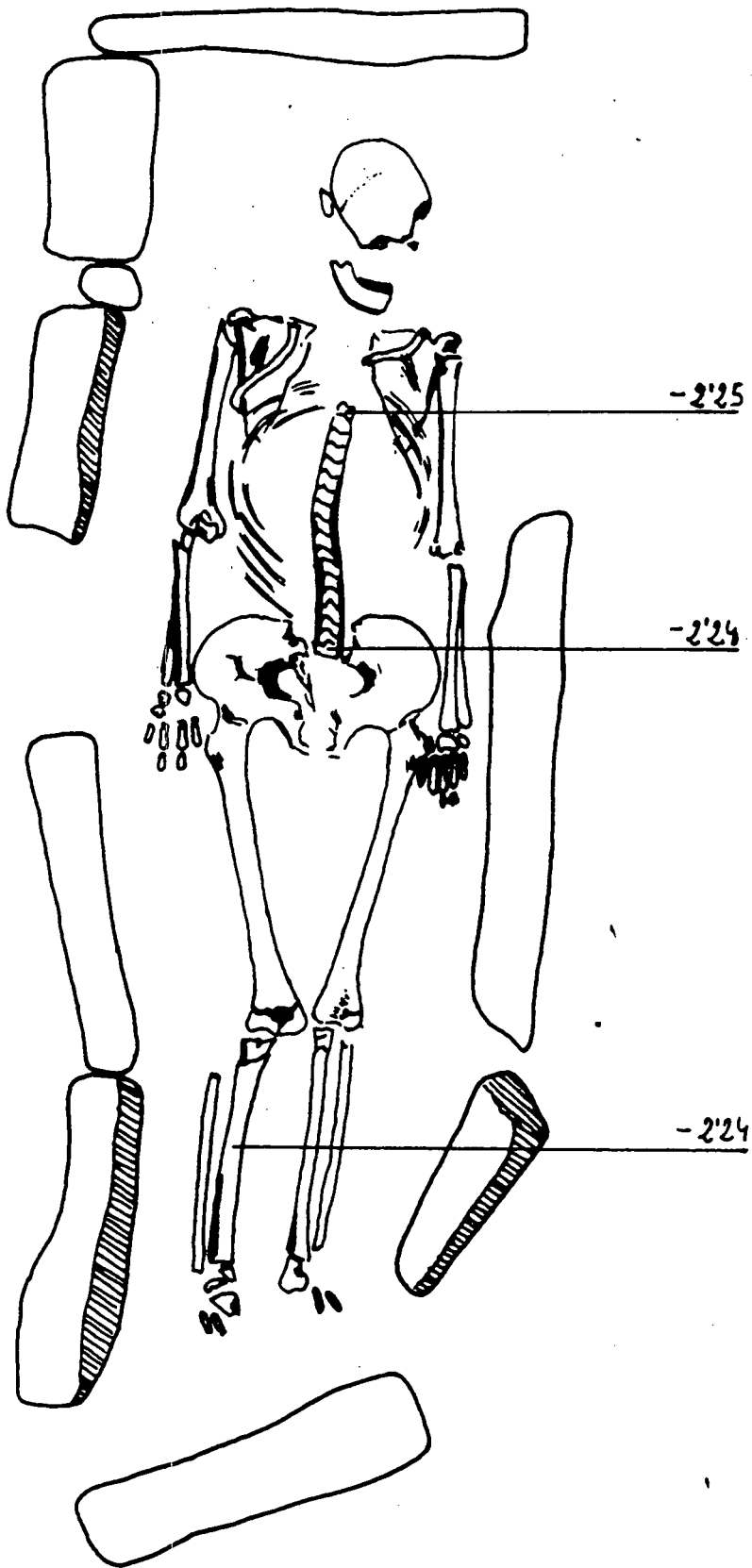
Tomba 23

Tomba 24

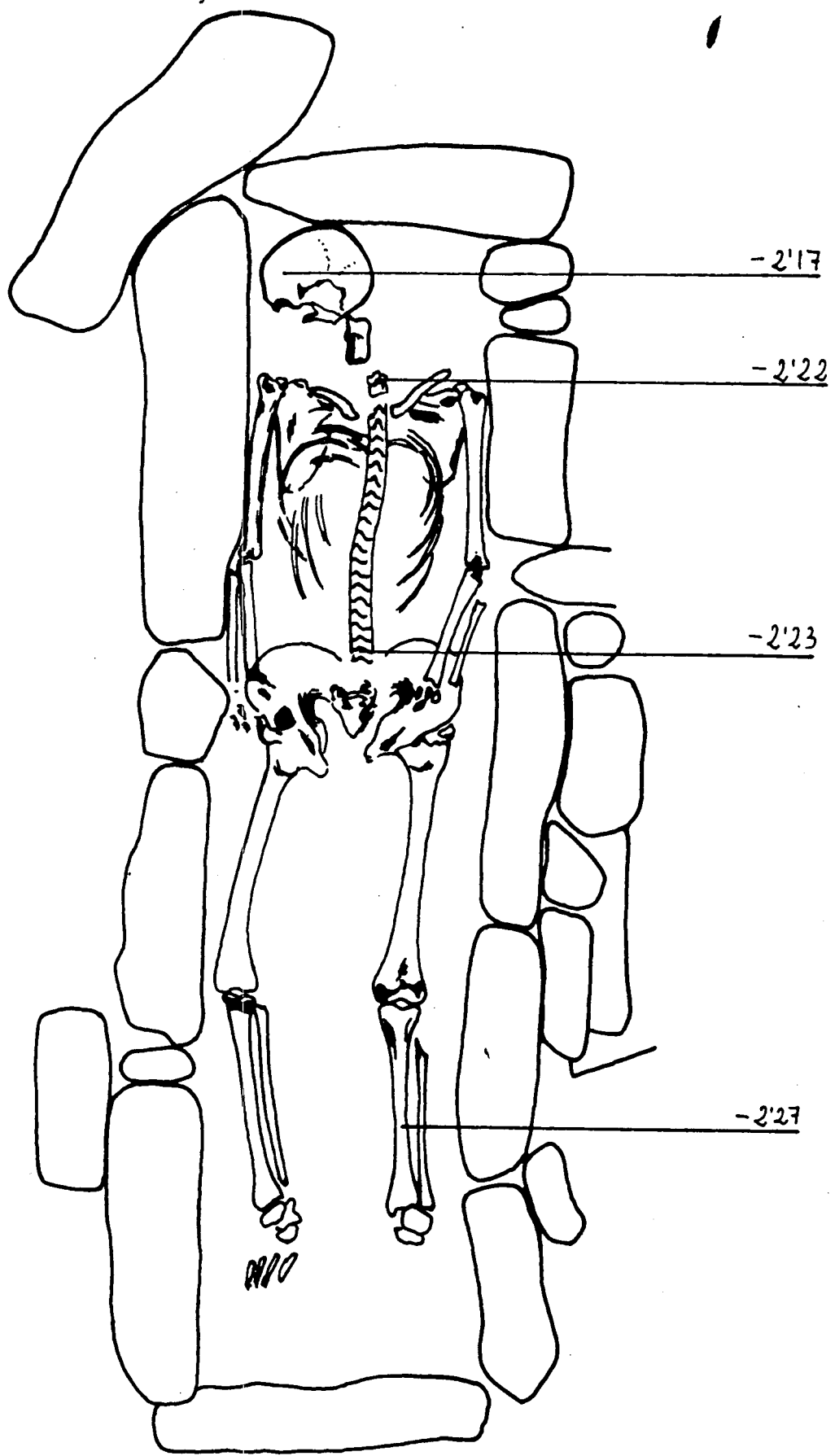

Tomba 2

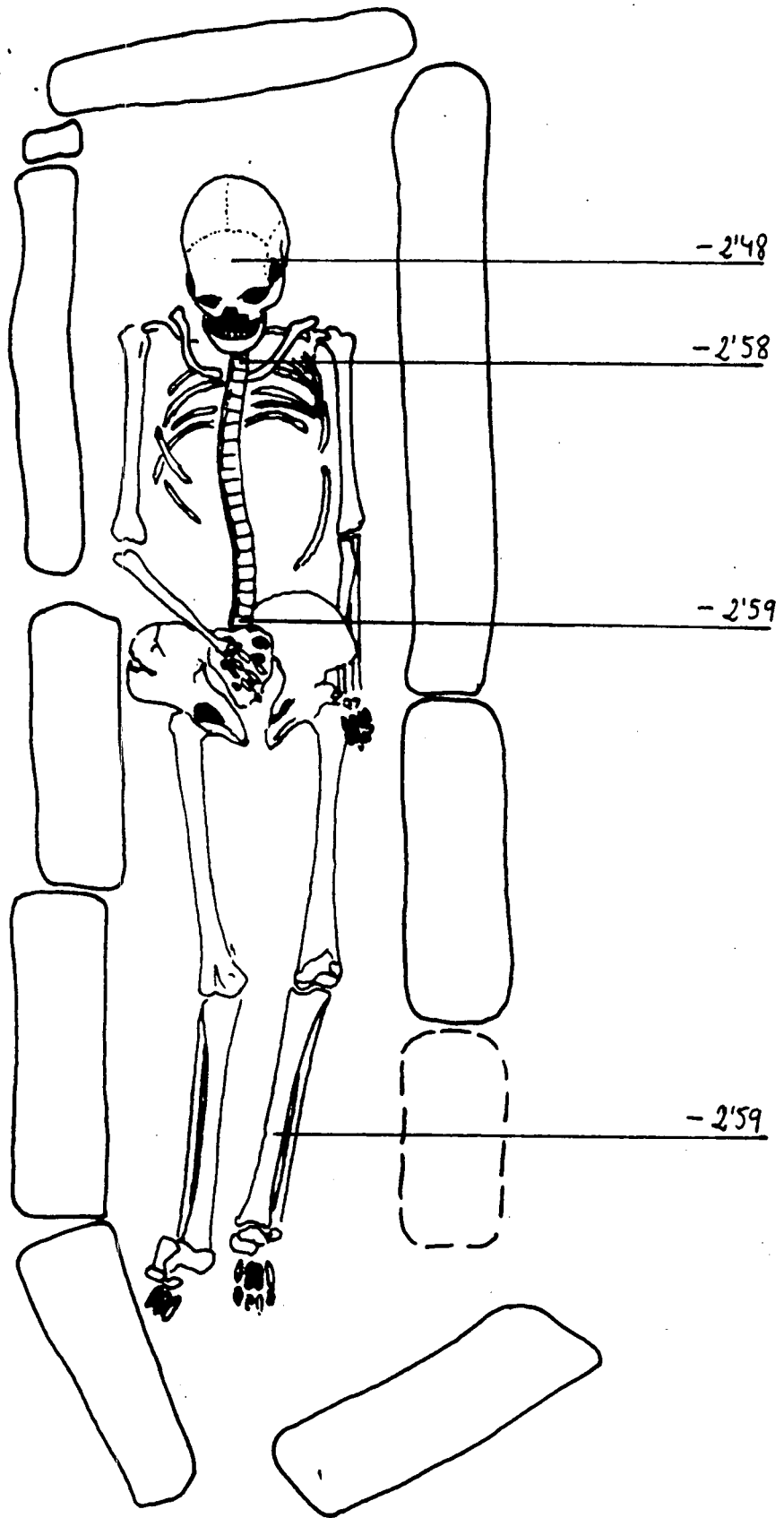

Tomba

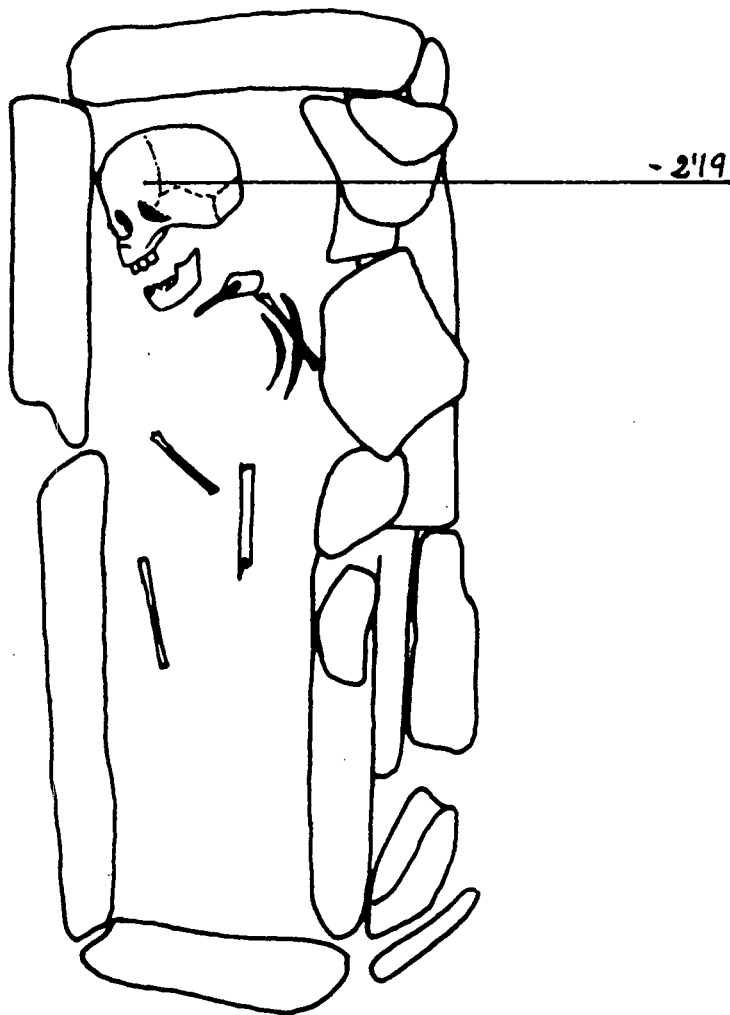
5

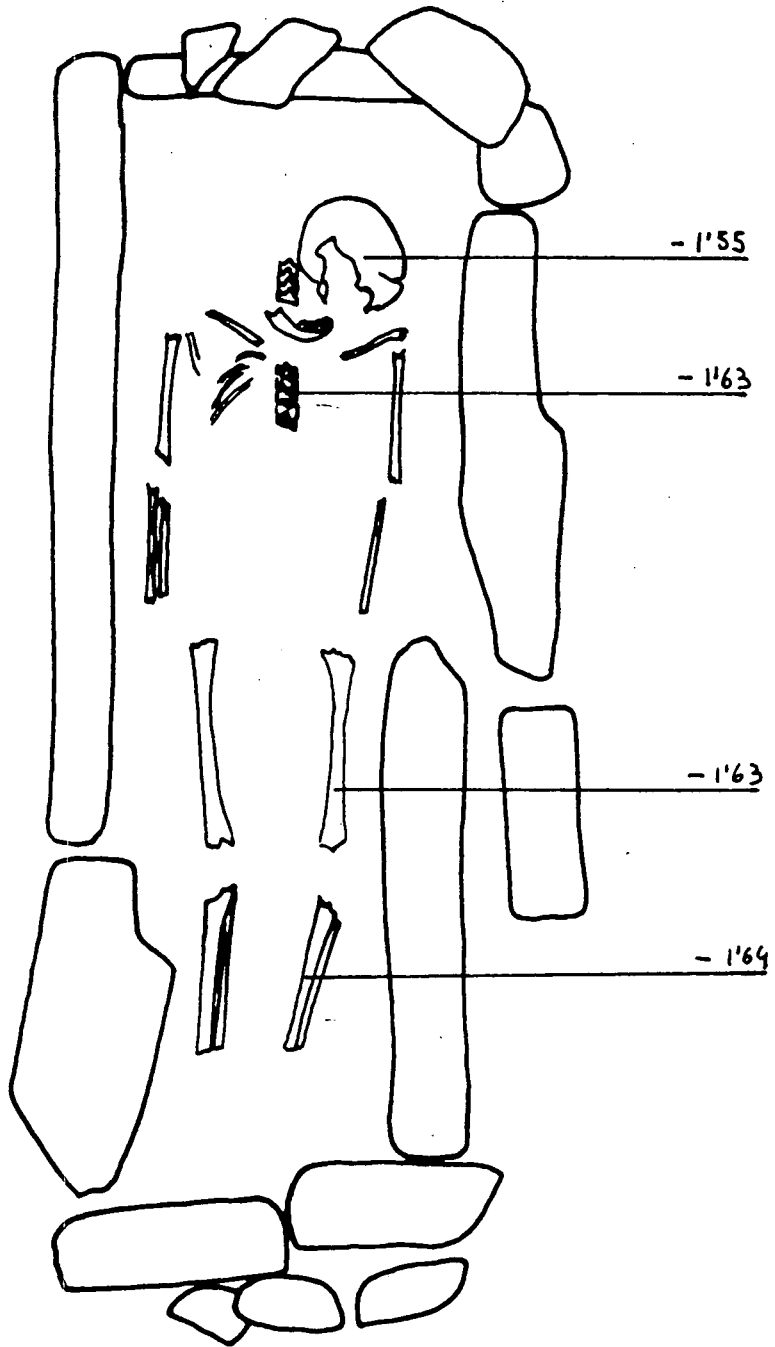
Tomba 6

Tomba 8

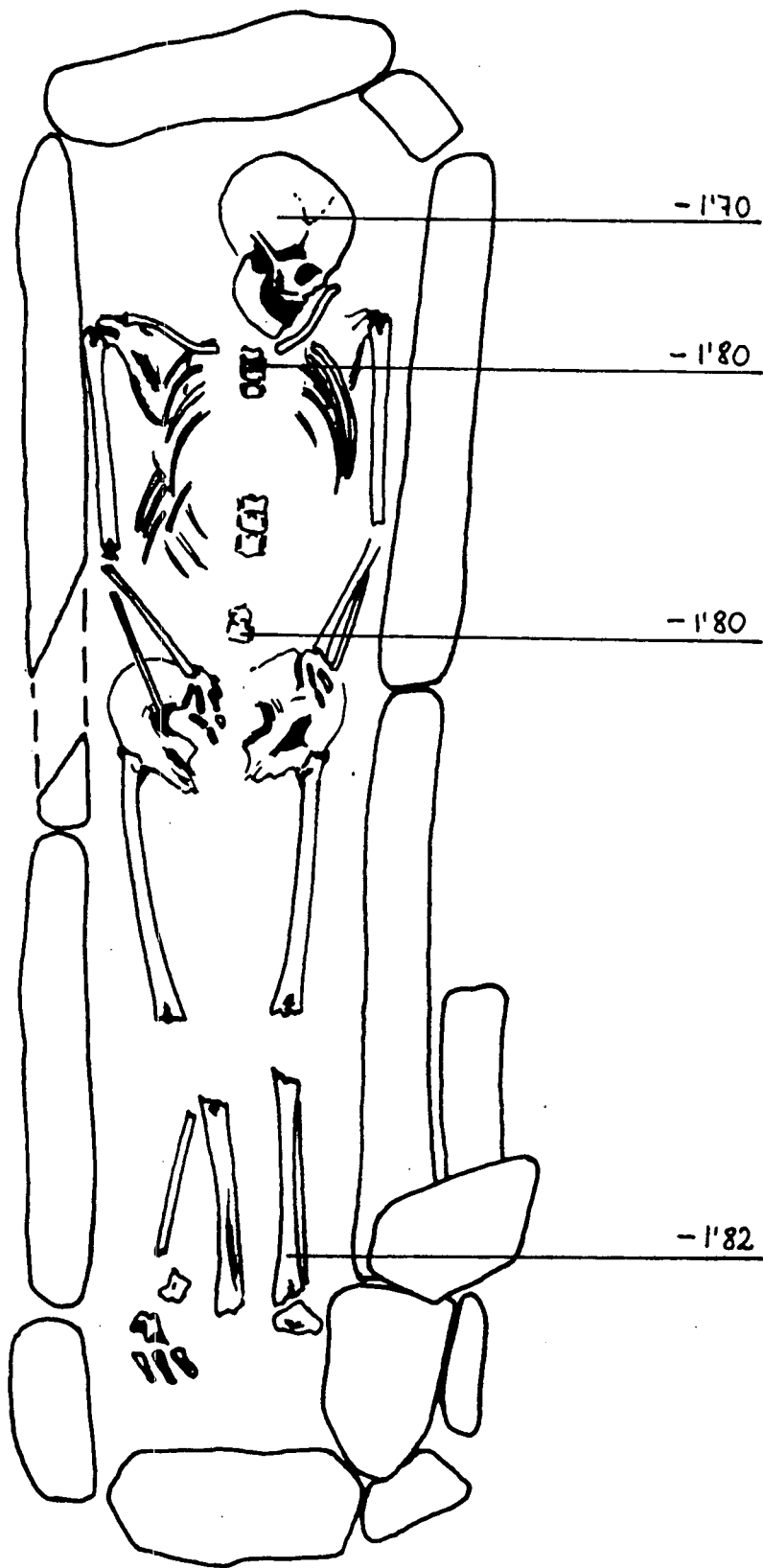

Tomba 9

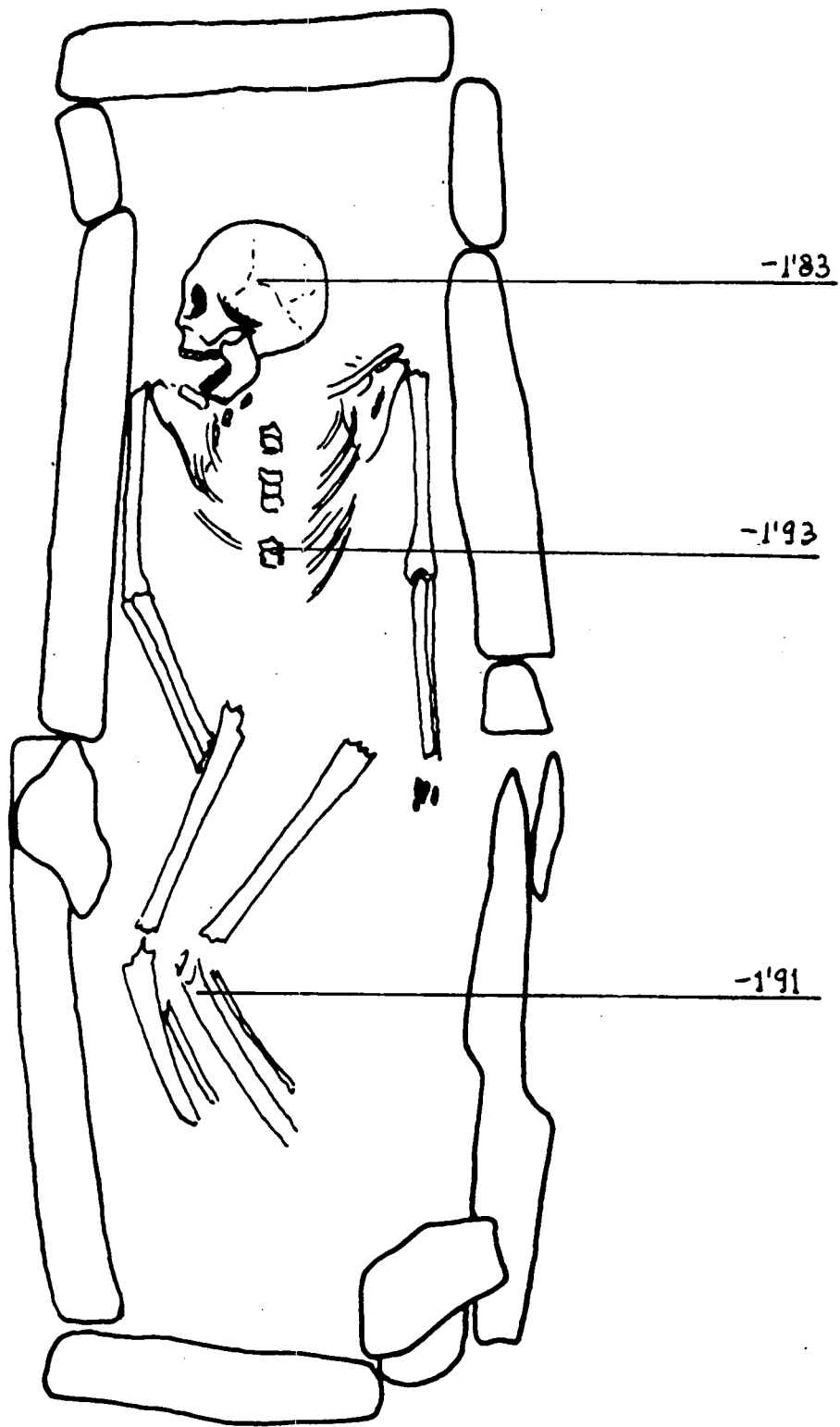

Tomba 10

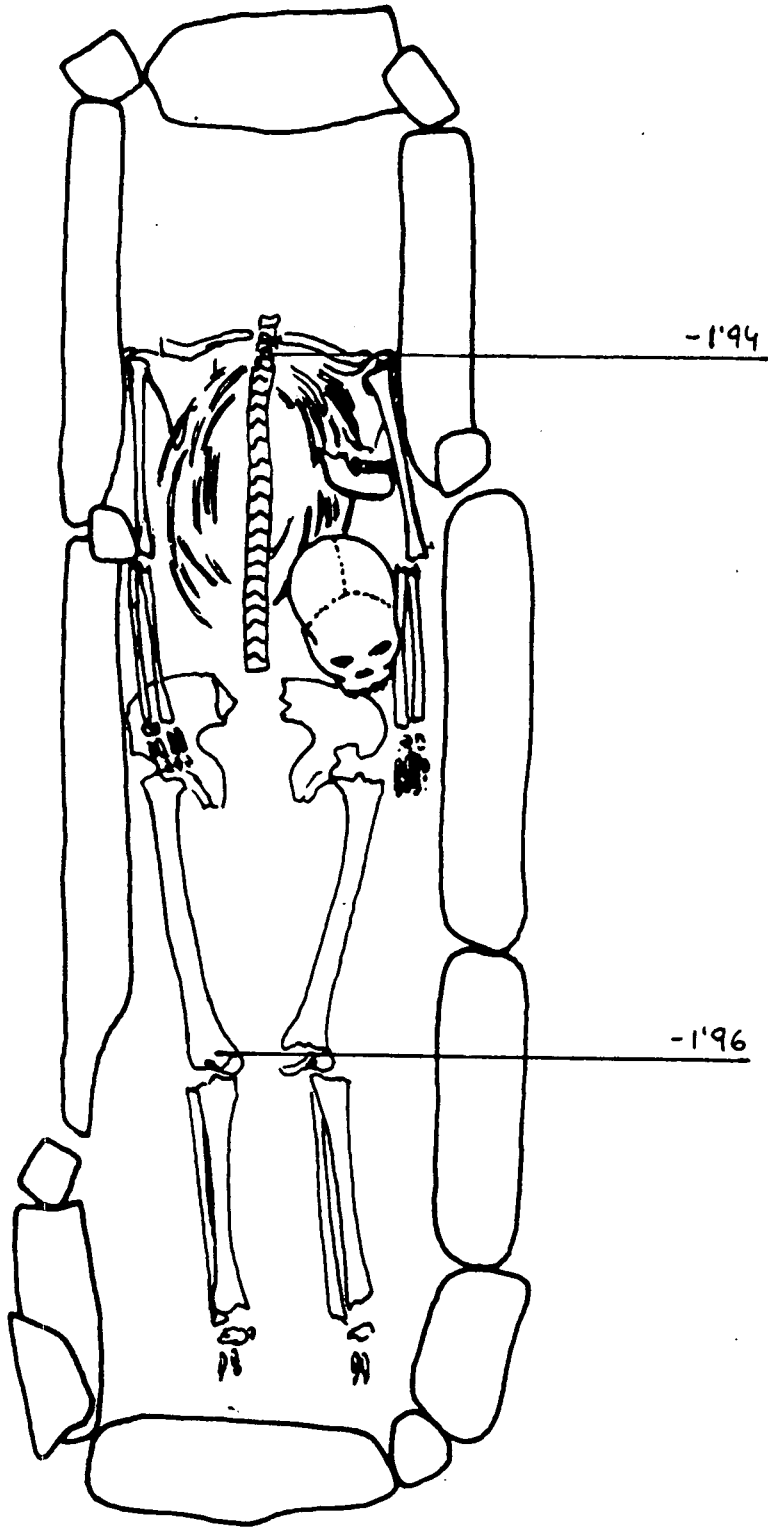

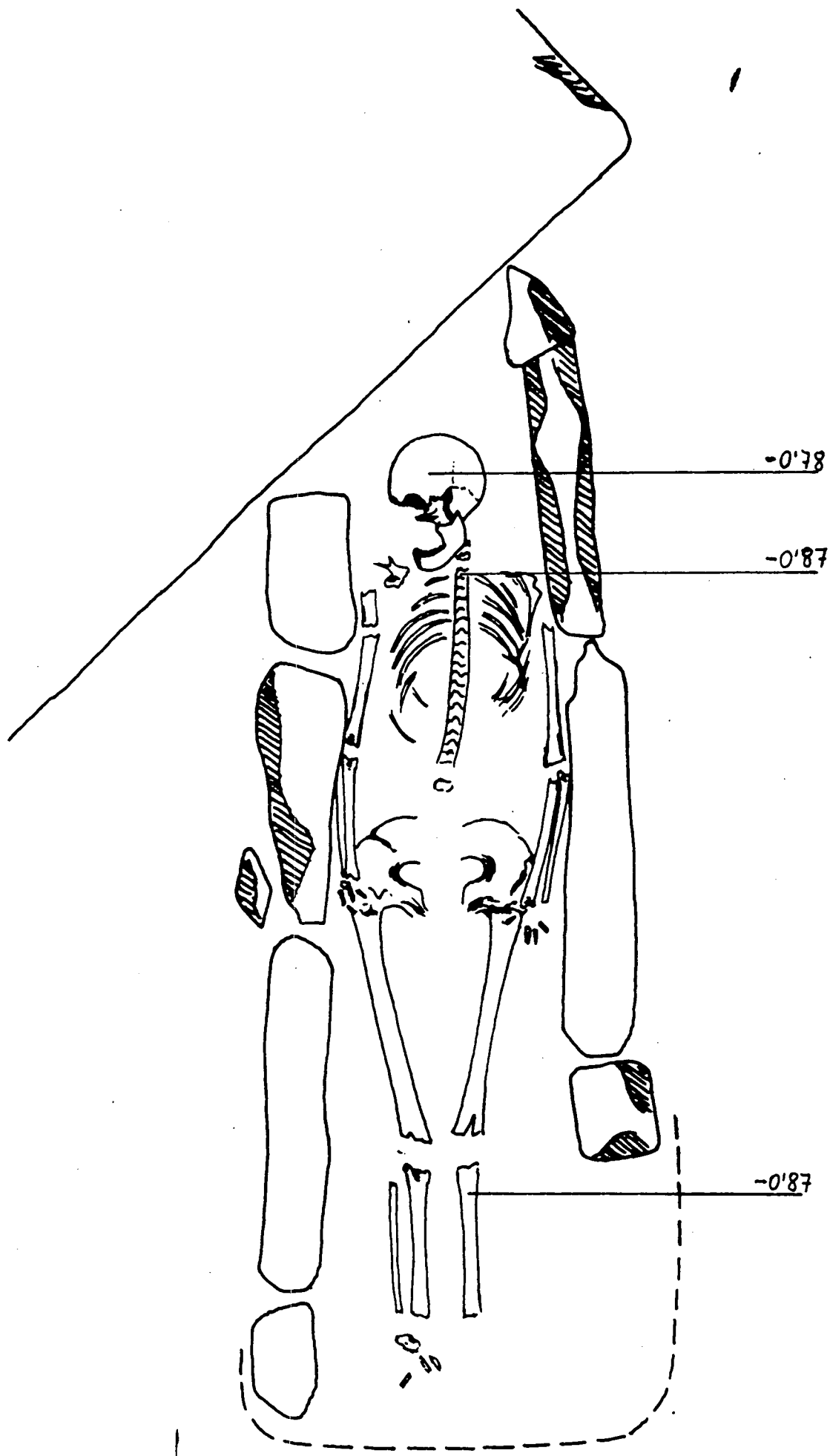
Tomba 11

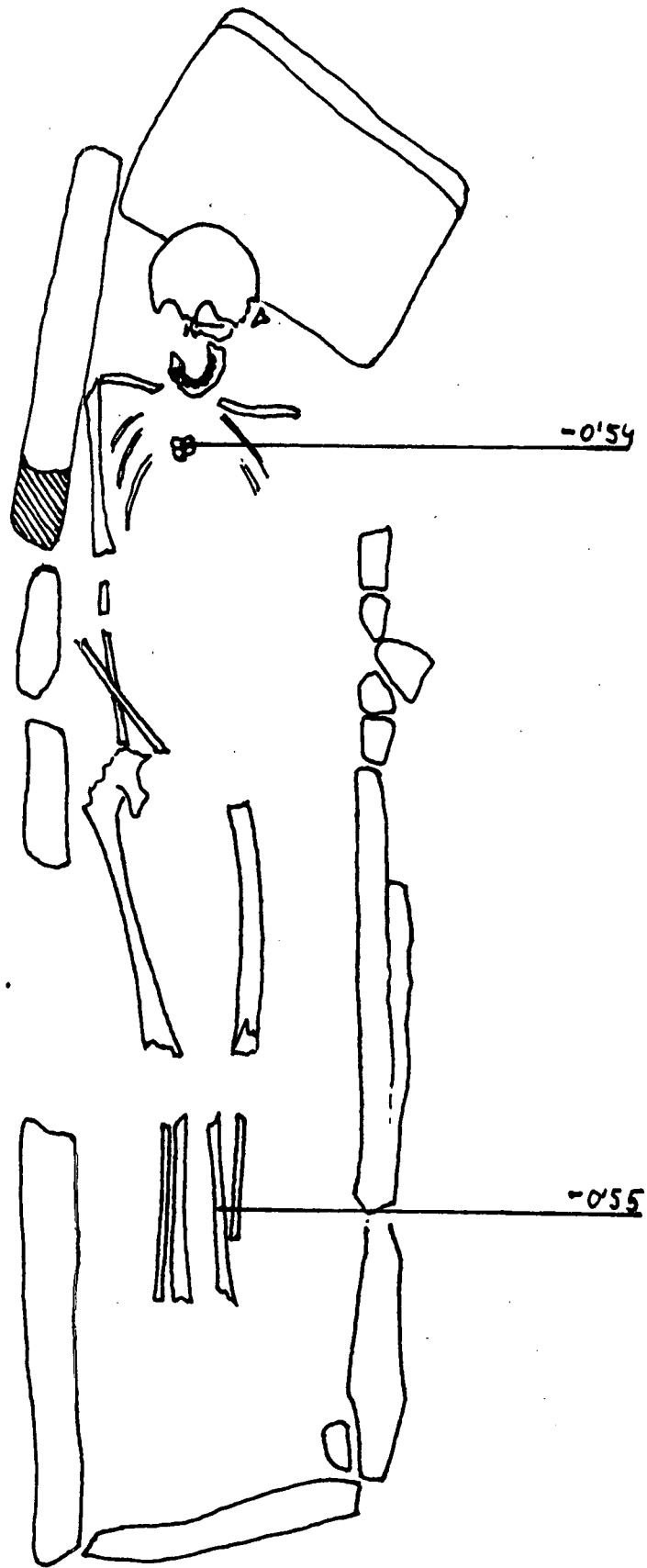
Tomba 13

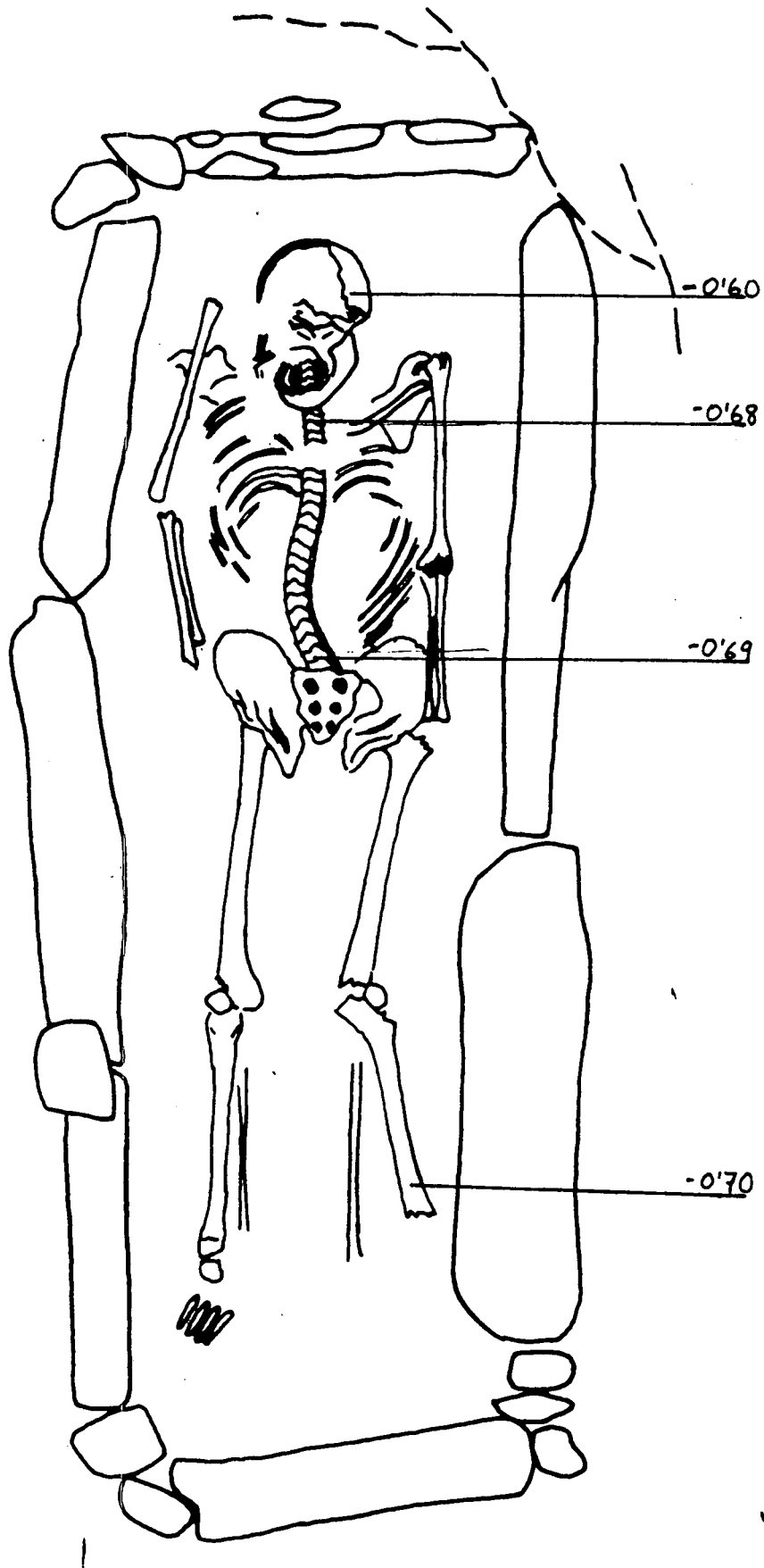
Tomba 14

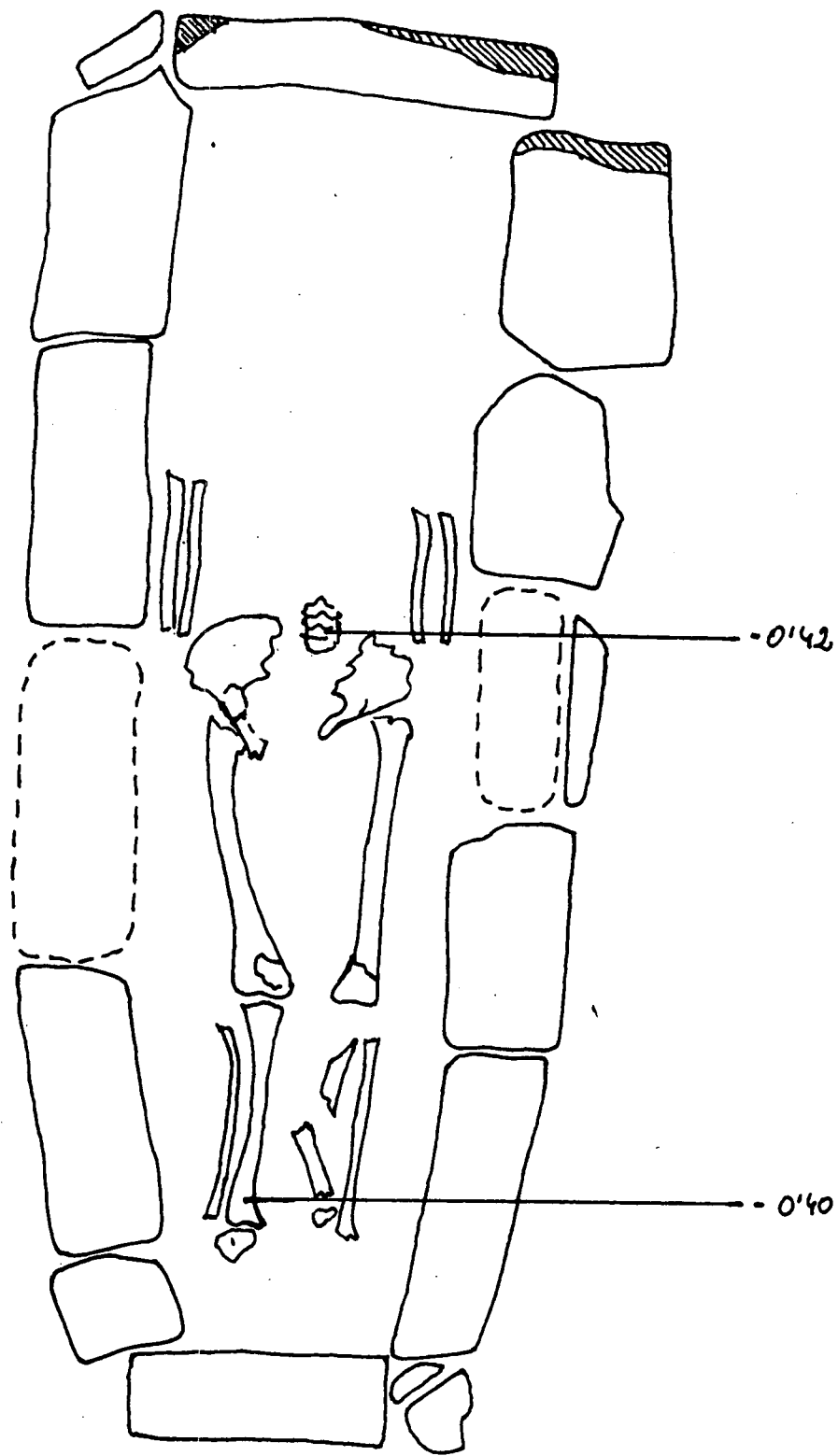
Tomba 16

Tomba 21

Tomba 22

Tomba 23

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 1 ...

Tipus: Lloses Mides: 200 x 89 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	CONSTRUCCIÓ		REOMPLERT AMB:	Components geològics:	Estructura interna:
	Costats: lloses			Orgànics:	
	Fons: terreny natural			Artificials:	Consistència:
FORMA	PLANTA		SECCIÓ		Observacions: Violada Falta la coberta.
	Superfície ☐		Longitudinal ☐		
	Fons ☐		Transversal ☐		

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:

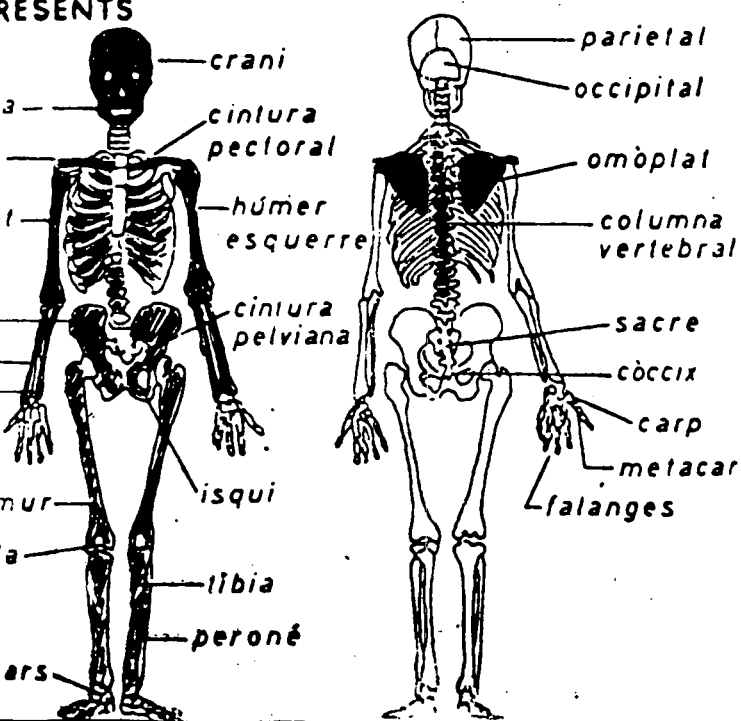
CARA:
BRAÇOS:
CAMES:

Observacions: Esquelet remogut. Trobats 4 fèmurs. Segurament un sol individu adult.

Conservació: Regular

COMPLET ? Bastant.
 REMOGUT ? SI
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

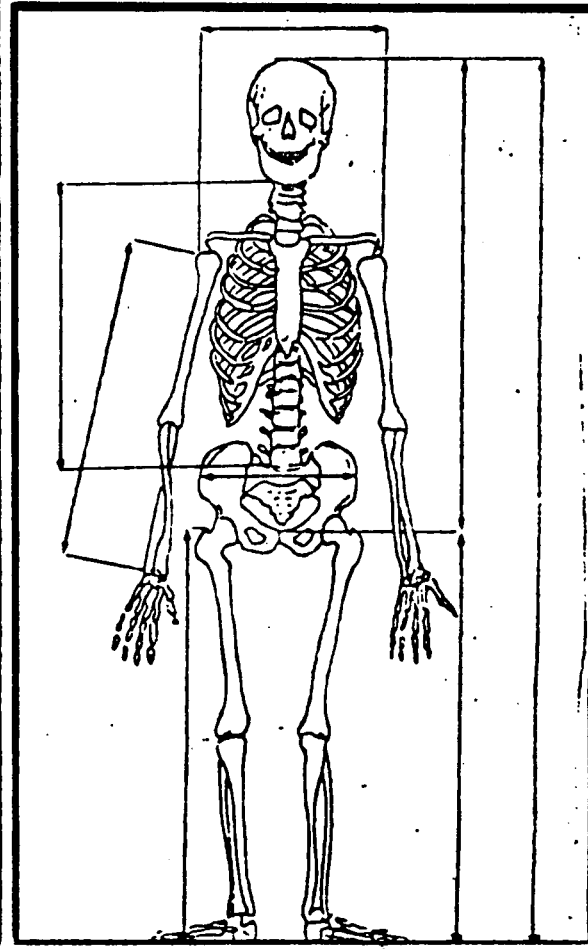
OSSOS PRESENTS

Labels for the left skeleton: crani, mandíbula, clavícula, húmer dret, coxal, radi, cúbit, fèmur, ròtula, tars.

Labels for the right skeleton: parietal, occipital, omòplal, columna vertebral, sacre, còccix, carp, metacari, falanges.

Labels for the middle skeleton: cintura pectoral, húmer esquerre, cintura pelviana, isqui, tíbia, peroné.

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 2 ...

Tipus: Lloses Mides: 210 x 78 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	Coberta: —		Components geològics:	Estructura interna:
	Costats: lloses		Orgànics:	
	Fons: terreny natural		Artificials:	Consistència:
FORMA	PLANTA	SECCIO	Observacions: Violada Falta la coberta Capçalera retallada al terreny.	
	Superfície ☐	Longitudinal ☐		
	Fons ☐	Transversal ☐		

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:

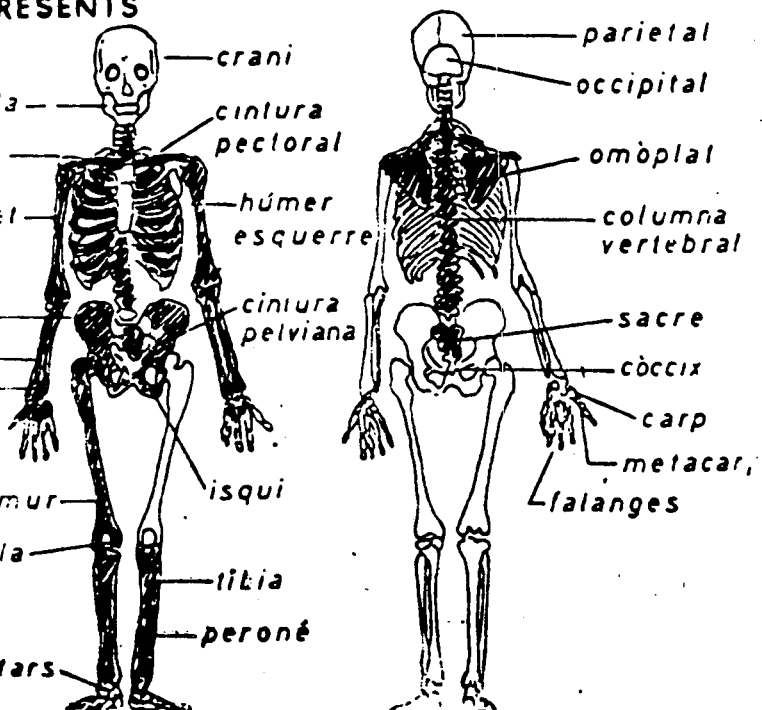
CARA:
 BRAÇOS:
 CAMES:

Observacions:
 - Crani recollit per l'Arqueòleg territor.
 - Hi manca el femur esquerre. Adult

Conservació: Regular

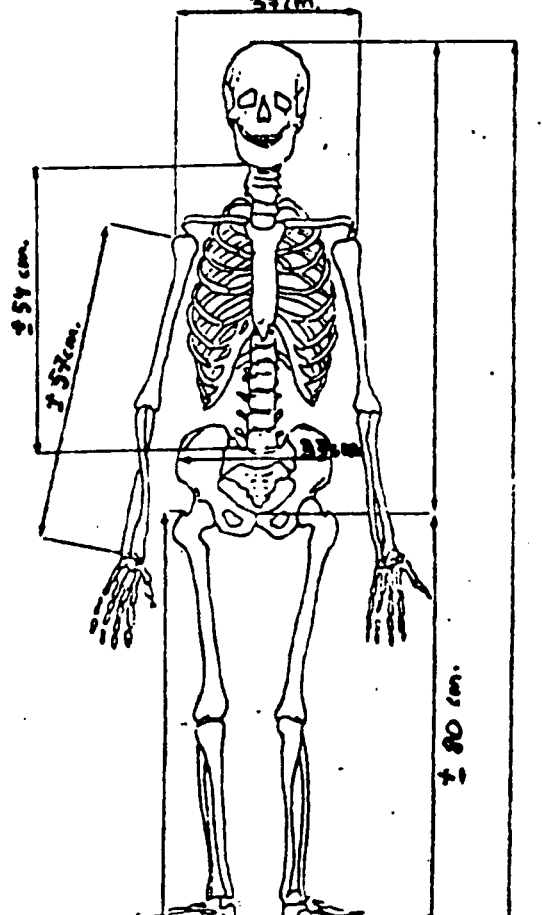
COMPLET ? BASTANT
 REMOGUT ? NO
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

OSSOS PRESENTS

Labels for the left skeleton: crani, mandíbula, clavícula, húmer dret, coxal, radi, cúbit, fèmur, ròtula, tars, cintura pectoral, húmer esquerre, cintura pelviana, isqui, tíbia, peroné.

Labels for the right skeleton: parietal, occipital, omòplal, columna vertebral, sacre, còccix, carp, metacarí, falanges.

Measurements: 39 cm (skull width), 157 cm (height to hip), 180 cm (height to feet).

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 3 ...

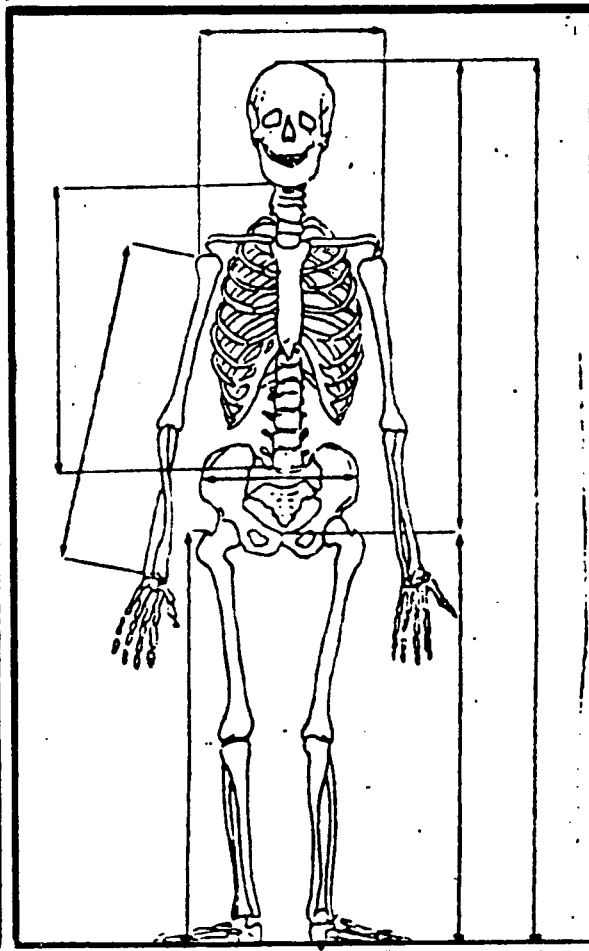
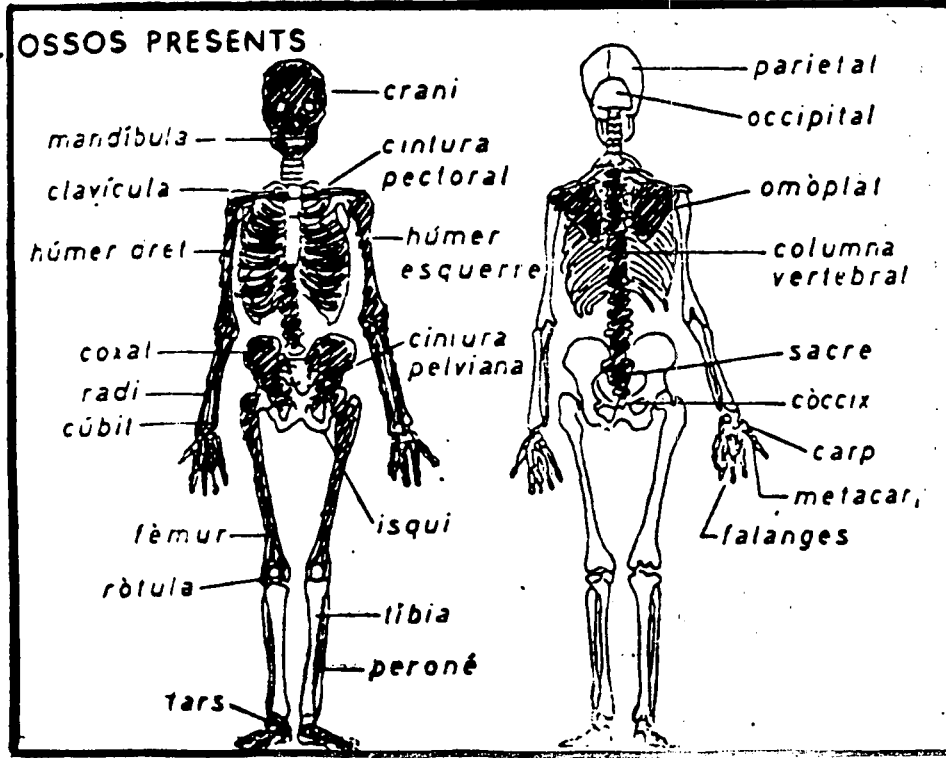
Tipus: Lloses Mides: 204 x 82 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	Coberta: llosa única.		Components geològics:	Estructura interna:
	Costats: lloses		Orgànics:	
	Fons: terreny natural		Artificials:	
FORMA	PLANTA	SECCIÓ	Observacions: Violada Coberta trobada vora la tomba.	
	Superfície 	Longitudinal 		
	Fons 	Transversal 		

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:
 CARA:
 BRAÇOS:
 CAMES:
 Observacions: Tomba violada
Esquelet remogut
Ignorem posició de les extremitats.
 Conservació: Regular

COMPLET ? BASTANT
 REMOGUT ? SI
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campàny: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 4 ...

Tipus: Lloses Mides: 134 x 64 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	COBERTA:		Components geològics: terra del superficial	Estructura interna:
	COSTATS: lloses		Orgànics:	
	FONS: terreny natural		Artificials:	Consistència: Color:
FORMA	PLANTA	SECCIÓ	Observacions: Violada. Falta coberta	
	Superfície c p	Longitudinal 		
	Fons c p	Transversal 		

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:

CARA:

BRAÇOS:

CAMES:

Observacions: Tomba violada
Infant.
Remogut.

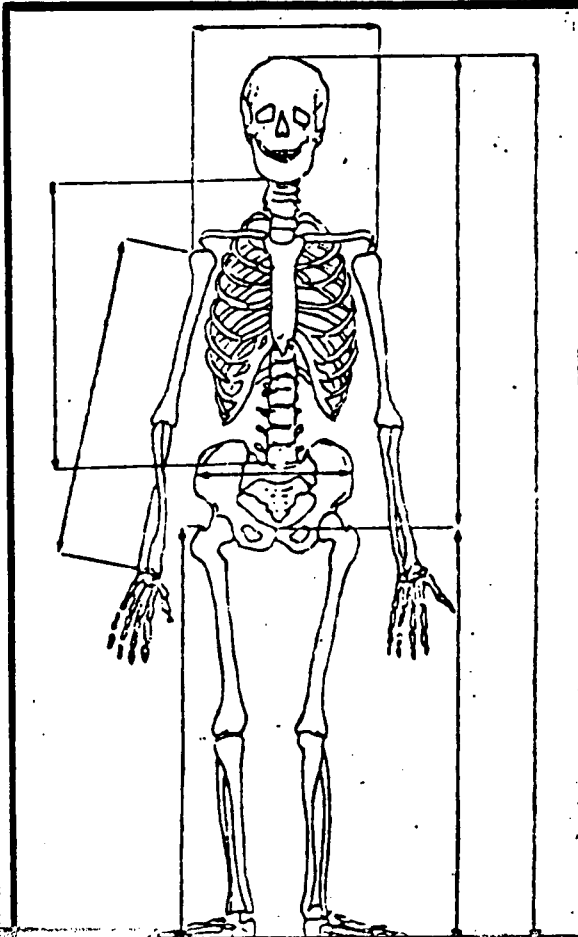
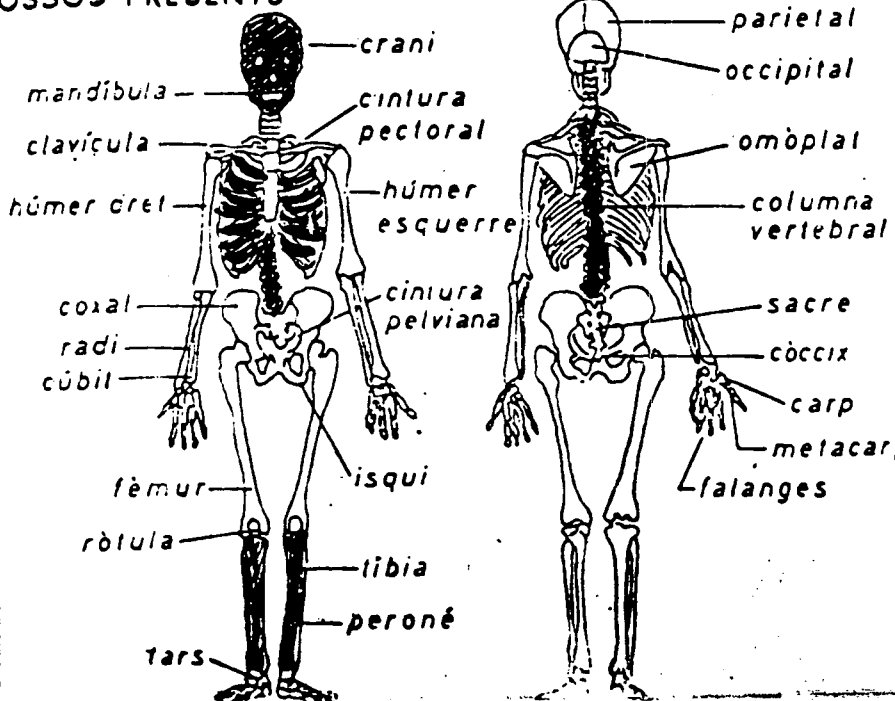
Conservació: Dolent

COMPLET ? NO

REMOGUT ? SI

ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

OSSOS PRESENTS

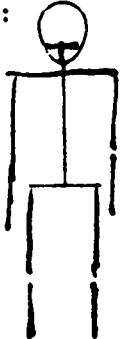

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 5 ...

Tipus: Lloses Mides: 206 x 80 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	Coberta: —	REOMPLERT AMB:	Components geològics: terra del superficial. amb rastres de descomposició	Estructura interna:
	Costats: lloses		Orgànics: arrels unyes	
	Fons: terreny natural		Artificials:	Consistència: Color:
FORMA	PLANTA	SECCIÓ	Observacions: Desplaçades les closes per les màquines.	
	Superfície ☐	Longitudinal ☐		
	Fons ☐	Transversal ☐		

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:

CARA:
BRAÇOS:
CAMES:

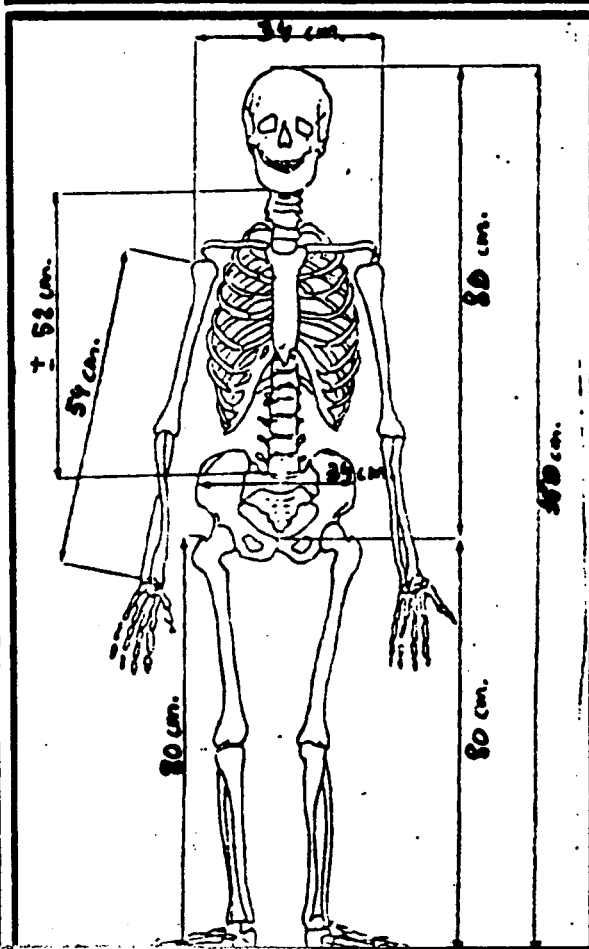
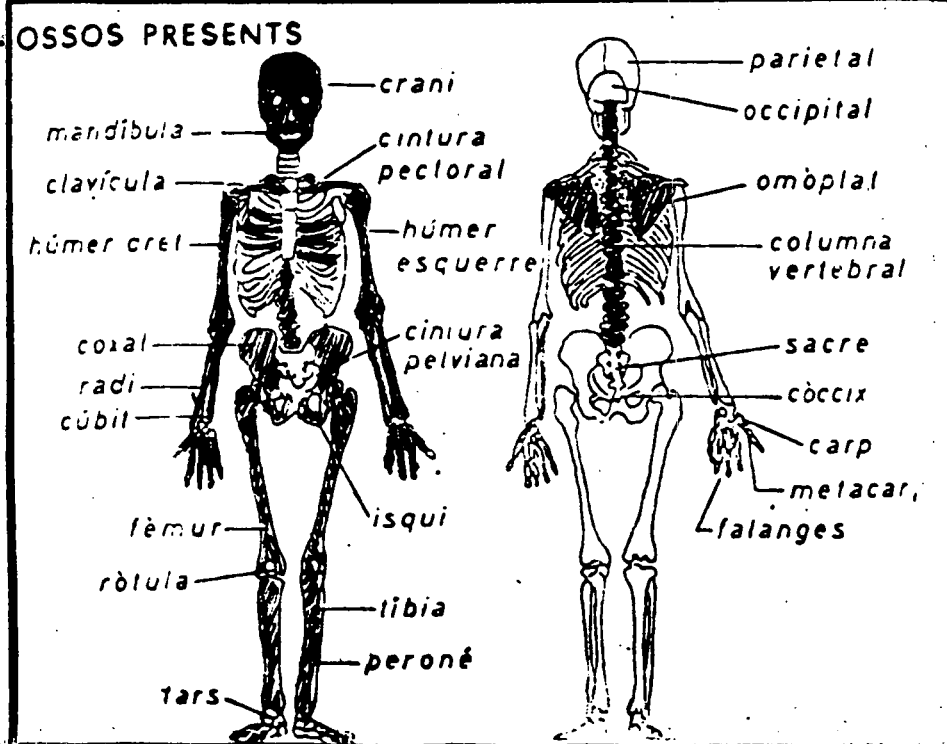
Observacions: Adult.

Conservació: Dolenta

COMPLET ? SI

REMOGUT ? NO

ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 6 ...

Tipus: Lloses Mides: 208 x 70 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	COBERTA: lloses (en falta una)		REOMPLERT AMB:	Components geològics: terra del superficial, poca per la descomposició		Estructura interna:
	COSTATS: lloses			Orgànics: arrels vinyes		
	FONS: terreny natural			Artificials:		
FORMA	PLANTA		SECCIÓ		Observacions: lloses desplaçades per les màquines.	
	Superfície ☐		Longitudinal ☐			
	Fons ☐		Transversal ☐			
Color:						

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:

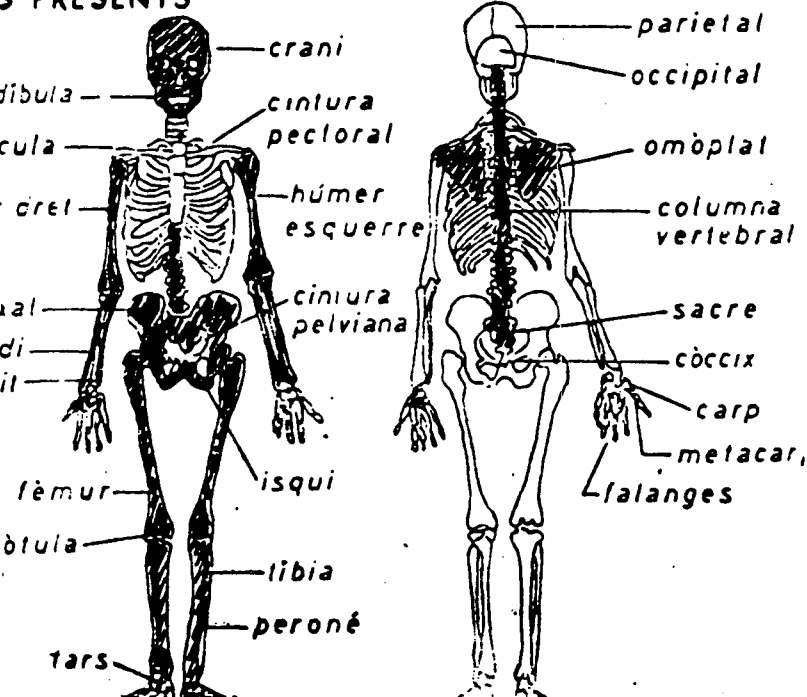
CARA:
 BRAÇOS:
 CAMES:

Observacions: Adult.

Conservació: Regular-bona.

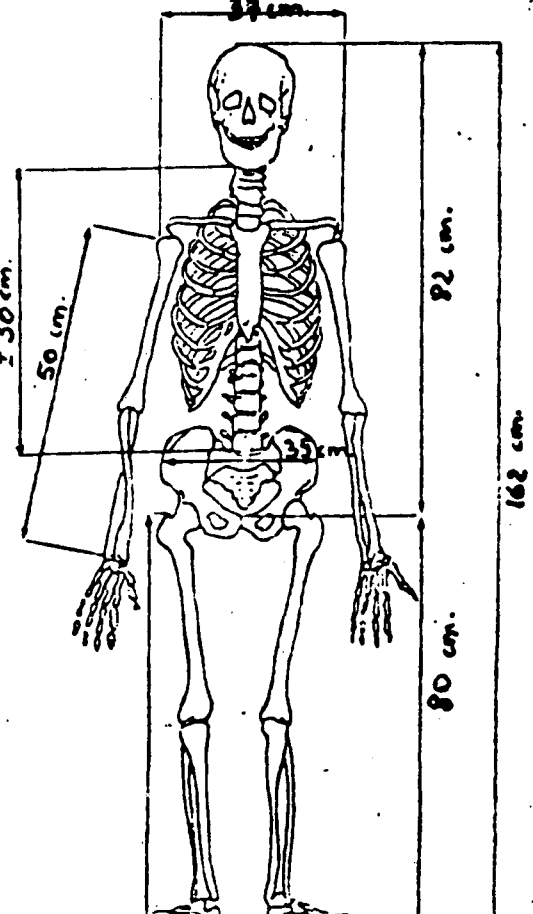
COMPLET ? SI
 REMOGUT ? NO
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

OSSOS PRESENTS

Labels for front view: crani, mandíbula, clavícula, húmer dret, coxal, radi, cùbit, fèmur, ròtula, tars, cintura pectoral, húmer esquerre, cintura pelviana, isqui, tíbia, peroné.

Labels for back view: parietal, occipital, omòplal, columna vertebral, sacre, còccix, carp, metacari, falanges.

Measurements: 14 cm (skull width), 50 cm (skull to pelvis), 92 cm (skull to feet), 80 cm (pelvis to feet).

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 7 ...

Tipus: Lloses Mides: 114 x 38 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	Coberta: lloses (en falta alguna)		REOMPLERT AMB:	Components geològics: terra del superf., enfosquida per la descomposició.	Estructura interna:
	Costats: lloses			Orgànics: arrels	
	Fons: terreny natural			Artificials:	
FORMA	PLANTA	SECCIÓ	Observacions: Pared lateral esquerra formada per lloses i per dues pedres de dimensions mitjanes.		
	Superfície ☐	Longitudinal ☐			
	Fons ☐	Transversal ☐			

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

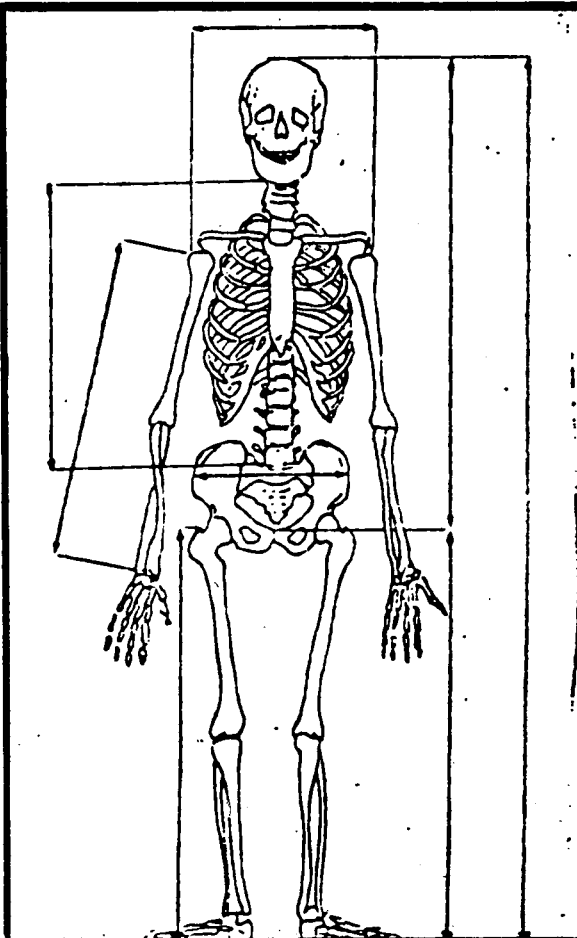
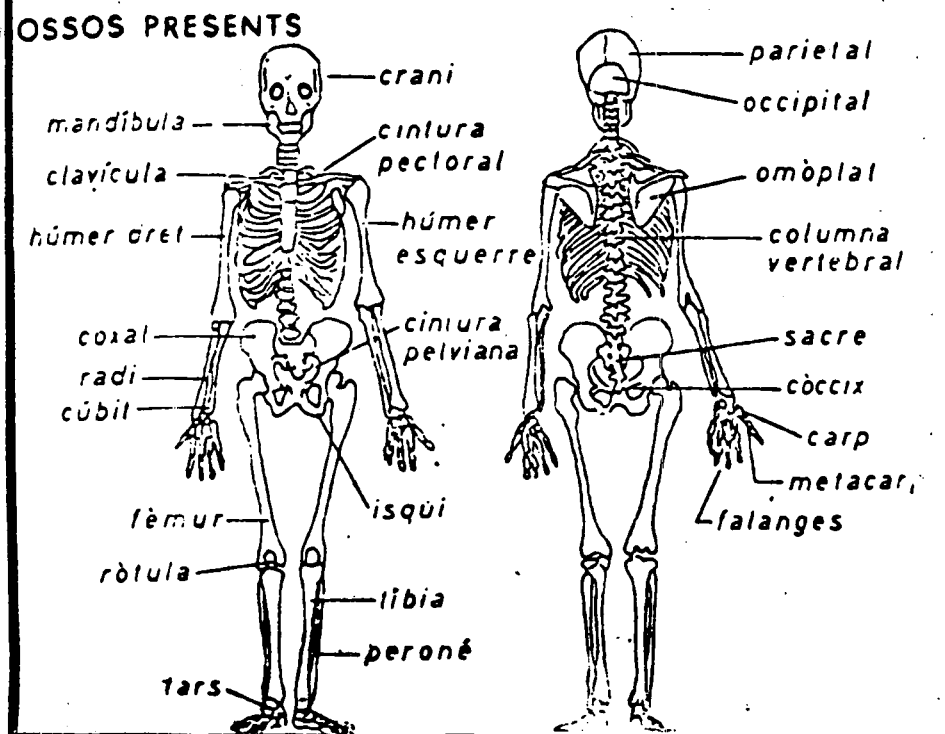
POSICIÓ DE:

CARA:
 BRAÇOS:
 CAMES:

Observacions: Infant
 Ossos malmesos, fora de posició i quasi inidentificables.

Conservació: Dolenta

COMPLET ? NO
 REMOGUT ? SI
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 8 ...

Tipus: Lloses Mides: 220 x 70 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TUMBA CONSTRUCCIÓ	Coberta: lloses (en falta part)	Componentes geològics:	Estructura interna:
	Costats: lloses	Orgànics:	
	Fons: terreny natural	Artificials:	
FORMA	PLANTA	SECCIÓ	Observacions: Tomba violada per les màquines i el grup escolar.
	Superfície ☐	Longitudinal ☐	
	Fons ☐	Transversal ☐	

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:

CARA:

BRAÇOS:

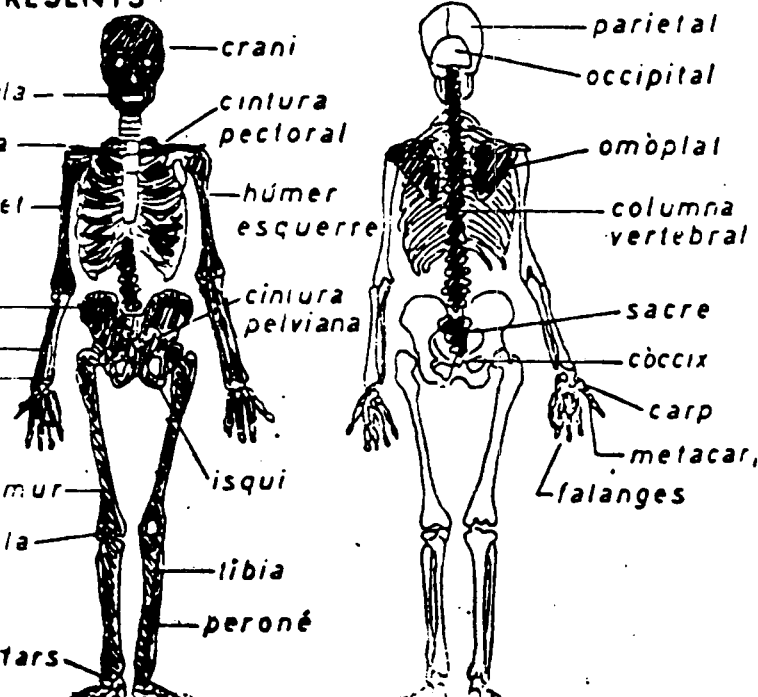
CAMES:

Observacions: Restes òssies en posició originària. Bastant complet. Adult.

Conservació: Bona.

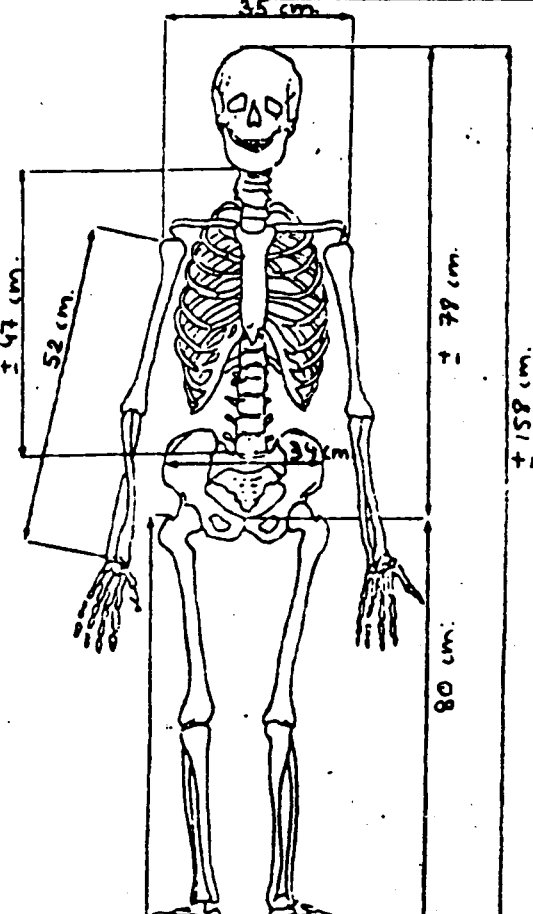
COMPLET ? SI
 REMOGUT ? NO
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

OSSOS PRESENTS

Labels for the left skeleton: crani, mandíbula, clavicula, húmer dret, coxal, radi, cúbit, fèmur, ròtula, tars, cintura pectoral, húmer esquerre, cintura pelviana, isqui, tibia, peroné.

Labels for the right skeleton: parietal, occipital, omòplal, columna vertebral, sacre, còccix, carp, metacarí, falanges.

Measurements: 35 cm, 47 cm, 52 cm, 39 cm, 80 cm, 158 cm.

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 9 ...

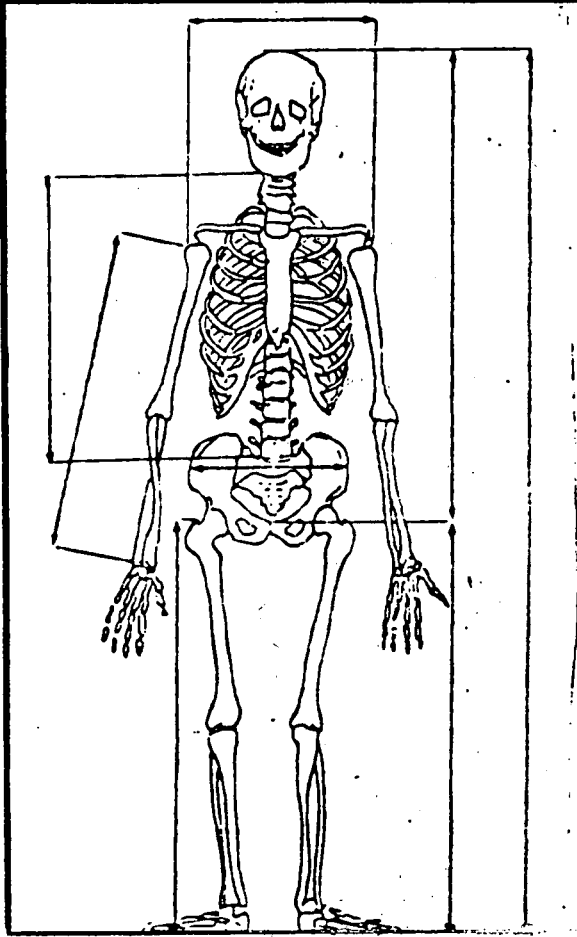
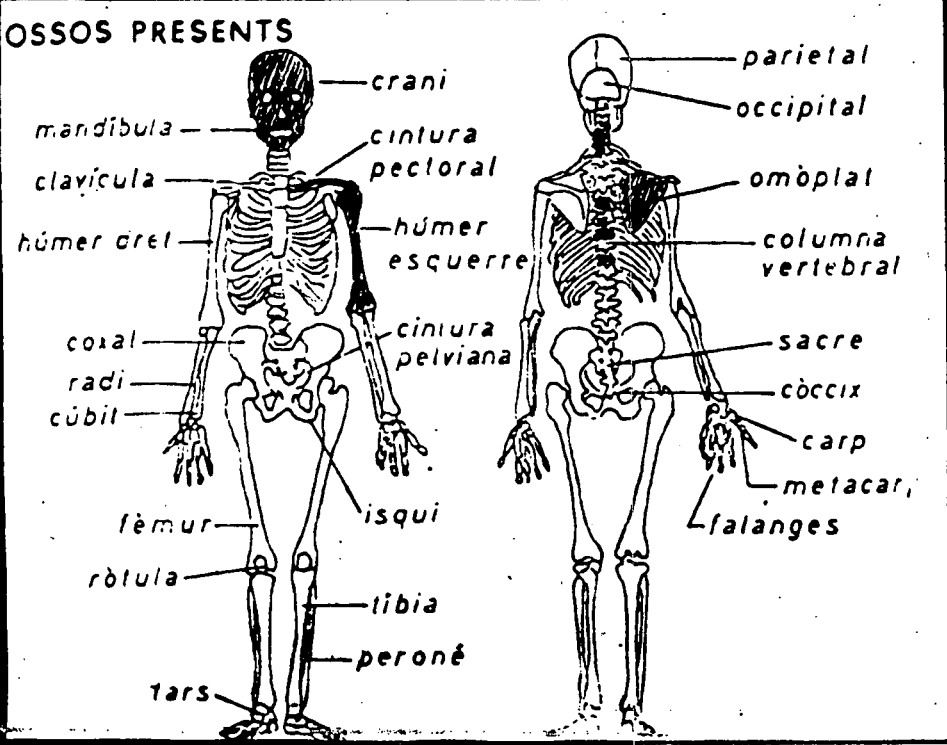
Tipus: Lloses Mides: 130 x 60 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	COBERTA:		lloses (en falta) part		REOMPLERT AMB:	Components geològics:		terra superf., enfosquida per la descomposició.		Estructura interna:
	COSTATS:		lloses			Orgànics:		arrels.		
	FONS:		terreny natural			Artificials:				
FORMA	PLANTA		SECCIÓ		Observacions: Quasi intacta, solament falten part de les lloses de coberta.					
	Superfície ☐		Longitudinal ☐							
Fons ☐		Transversal ☐								

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:
 CARA:
 BRAÇOS:
 CAMES:
 Observacions: **Infant.**
 Alguns ossos no conservats; altres, fora de posició; altres en posició.
 Conservació: Dolenta.

COMPLET ? NO
 REMOGUT ? SI
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

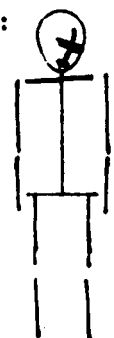

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 10 ...

Tipus: Lloses Mides: 175 x 68 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	CONSTRUCCIÓ	Coberta: lloses	REOMPLERT AMB:	Components geològics: terra superf. enfosquida per la descomp. del mort.	Estructura interna:
		Costats: lloses		Orgànics:	
		Fons: terreny natural		Artificials:	
FORMA	PLANTA	SECCIÓ	Observacions: Trobada intacta		
	Superfície ☐	Longitudinal ☐			
	Fons ☐	Transversal ☐			

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:

CARA:

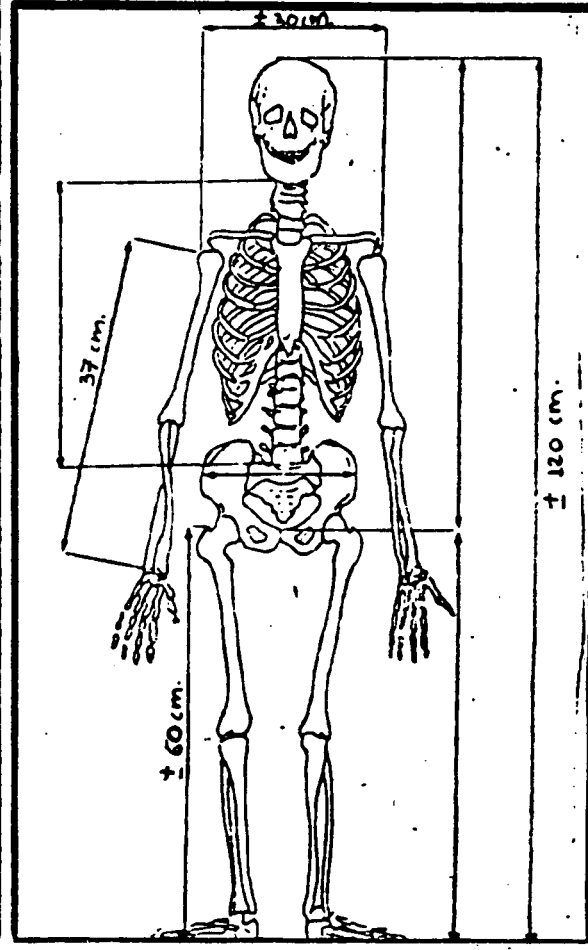
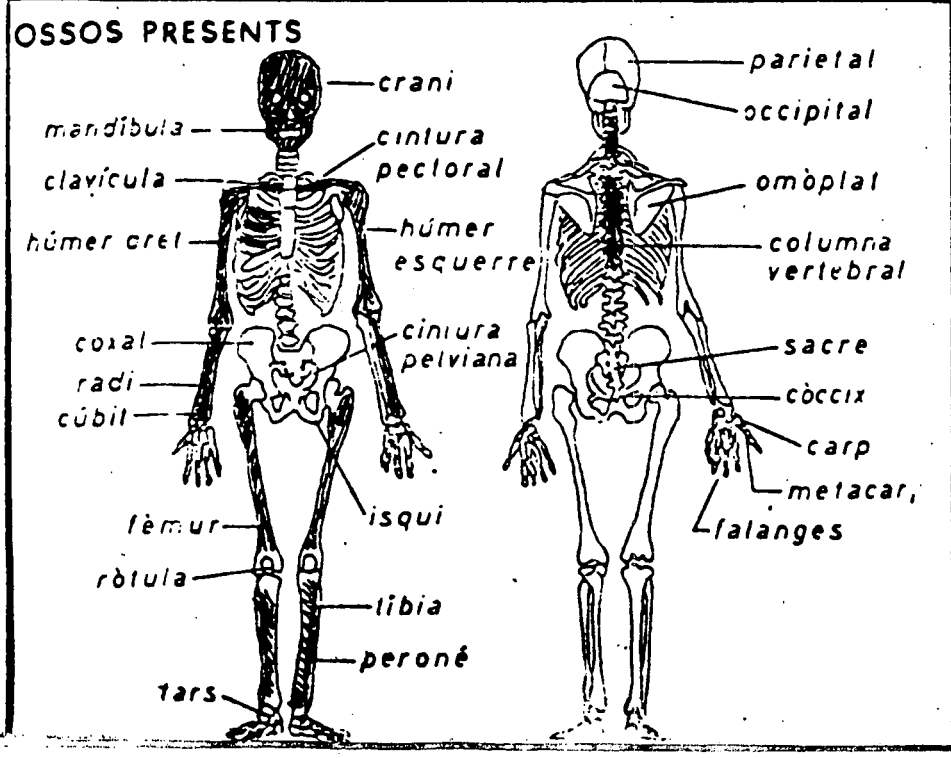
BRACS:

CAMES:

Observacions:
Possible adolescent.
Alguns ossos no s'han conservat.

Conservació: Dolenta.

COMPLET ? NO
 REMOGUT ? NO
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 11 ...

Tipus: Lloses Mides: 218 x 70 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA

CONSTRUCCIÓ	Coberta: lloses (en falten part.)	REOMPLERT AMB:	Components geològics: terra superf., enboscada per ra descomp. dels morts.	Estructura interna:
	Costats: lloses		Orgànics: arrels flàctes i vinyes.	Consistència: Color:
	Fons: terreny natural		Artificials:	

PLANTA	SECCIÓ
Superfície ☐	Longitudinal ☒
Fons ☐	Transversal ☒

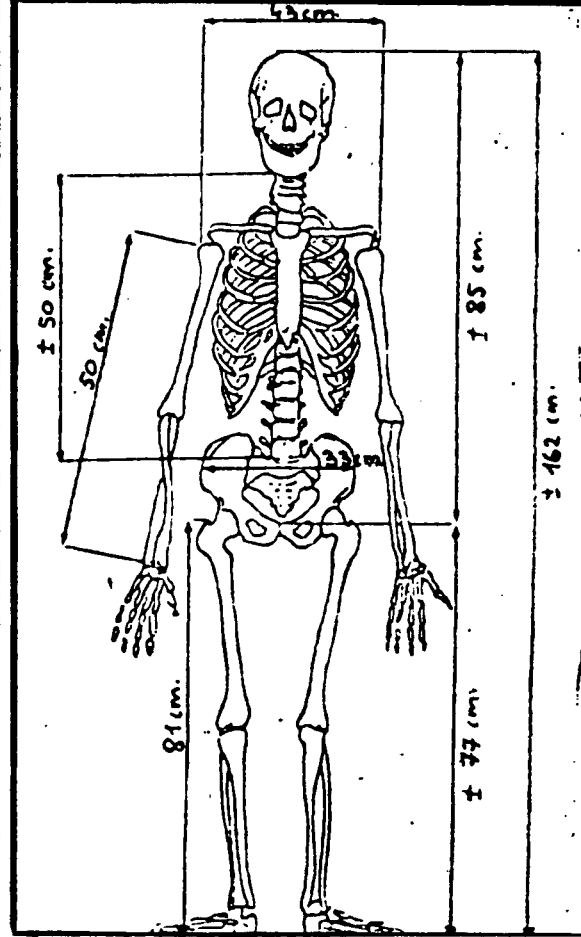
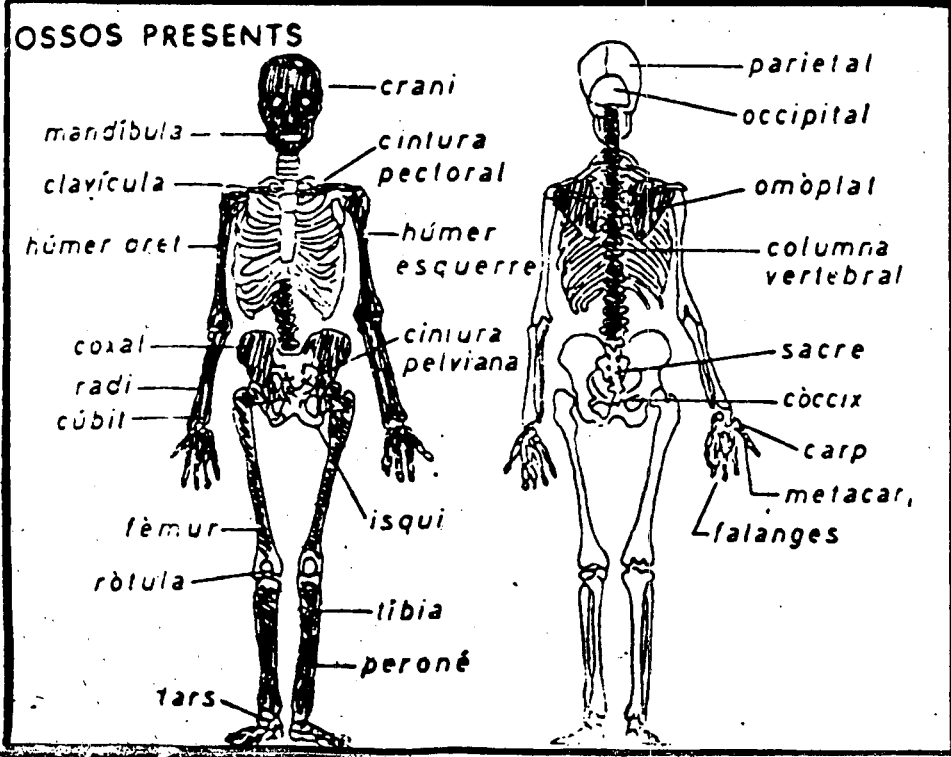
Observacions: Trobada quasi intacta. Les màquines s'emportaren part de la coberta.

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

Observacions:
 Adult
 Quasi complet.
 Crani amb mandíbula encaixada.
 Conservació: bastant dolenta

COMPLET ?	SI
REMOGUT ?	NO
ORIENTACIÓ	S.E. - N.W.

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 12 ...

Tipus: Lloses Mides: 192 x 74 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	CONSTRUCCIÓ		REOMPLERT AMB:	Components geològics:	Estructura interna:
	Costats:	lloses		Orgànics:	
	Fons:	terreny natural		Artificials:	Consistència: Color:
FORMA	PLANTA	SECCIÓ	Observacions: Tomba violada		
	Superfície	Longitudinal			
	Fons	Transversal			

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

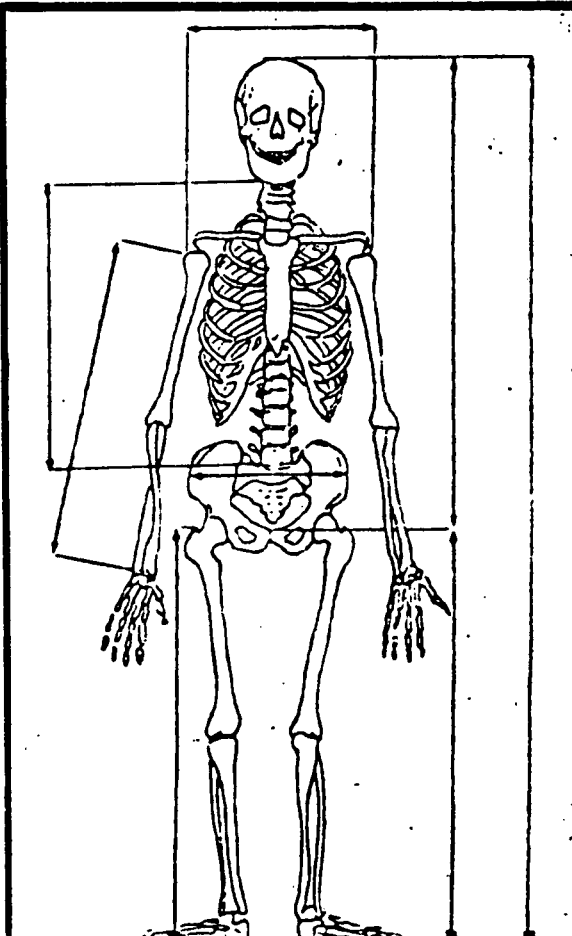
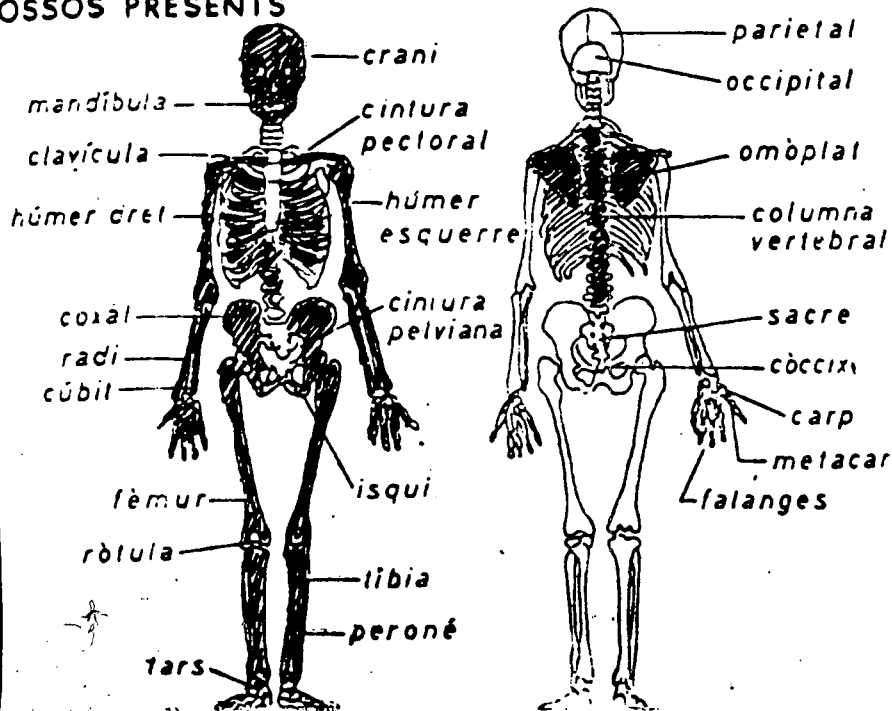
POSICIÓ DE:
CARA:
BRAÇOS:
CAMES:

Observacions:
Adult. Remogut.
Posició de decubit.
supr.
Bastant complet.
Conservació: Regular

COMPLET ? SI
 REMOGUT ? SI
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

OSSOS PRESENTS

Jaciment: ... ELS MASDS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 13 ...

Tipus: Lloses Mides: 196 x 80 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA

REOMPLET AMB:

CONSTRUCCIÓ	Coberta: lloses (en falten part.)	Components geològics: terra enfosquida per la descomposició.	Estructura interna:
	Costats: lloses	Orgànics:	
	Fons: terreny natural	Artificials:	

PLANTA	SECCIÓ
Superfície ☐	Longitudinal ☐
Fons ☐	Transversal ☐

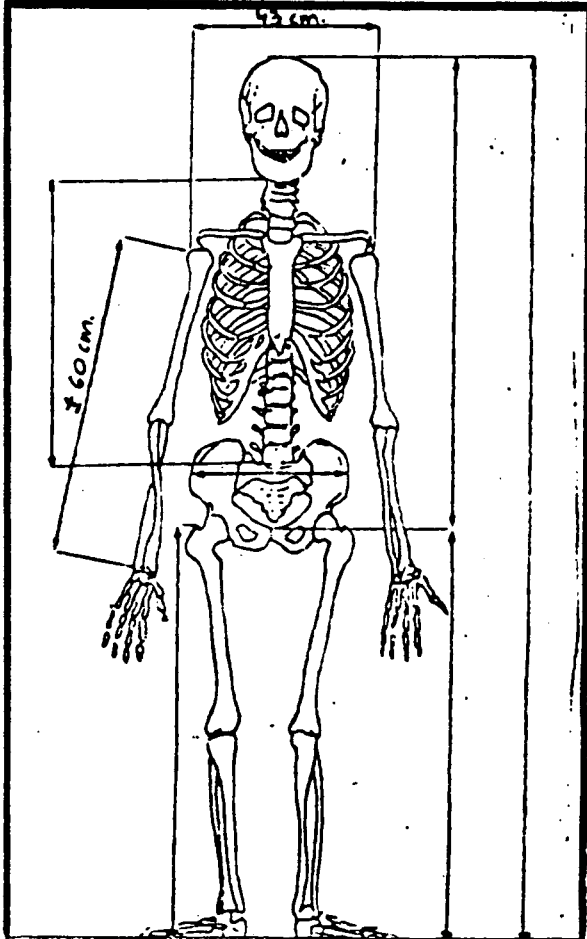
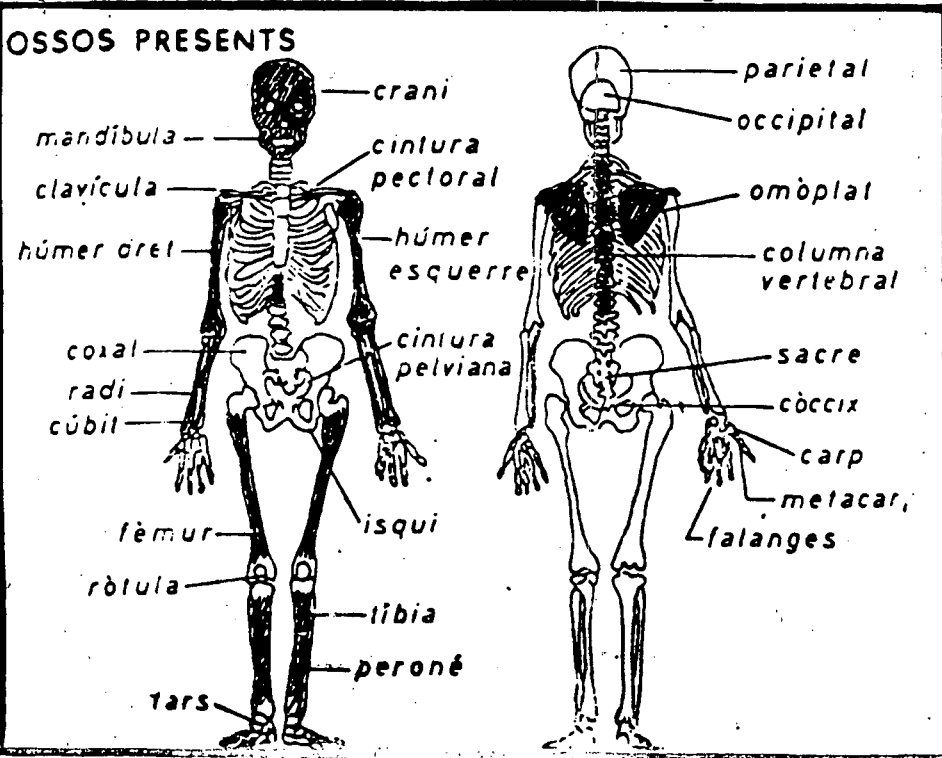
Observacions: Violada.
Falta part coberta.

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

Observacions:
La zona de la cintura es troba remoguda
Adulte.
Conservació: Regular.

COMPLET ? NO DEL TOT
 REMOGUT ? EN ZONA CINTURA
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 14 ...

Tipus: Lloses Mides: 196 x 63 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	CONSTRUCCIÓ		REOMPLERT AMB:	Components geològics: terra del superf., enfosquida per la descomposició.	Estructura interna:
	Costats: lloses.			Orgànics: arrels vinyes.	Consistència: Color:
	Fons: terreny natural			Artificials:	
FORMA	PLANTA	SECCIÓ	Observacions: Violada; aparentment guzzi intacta.		
	Superfície ☐	Longitudinal ☐			
	Fons ☐	Transversal ☐			

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:

CARA:

BRAÇOS:

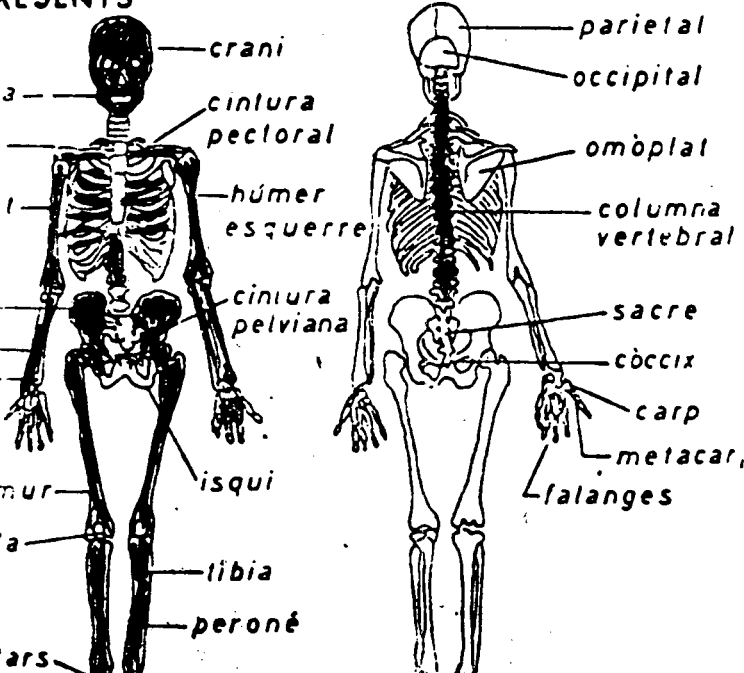
CAMES:

Observacions: Crani situat per damunt de la cintura pelviana.

Conservació: Regular - bona.

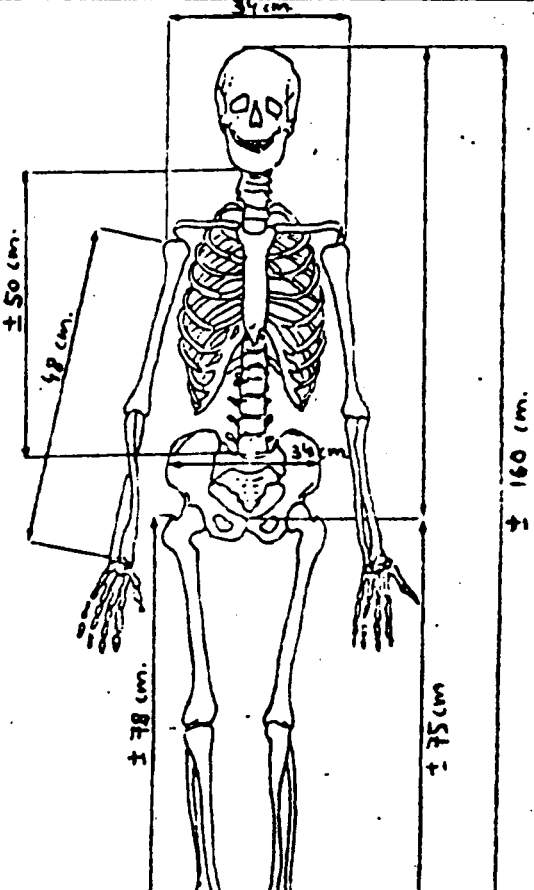
COMPLET ? SI
 REMOGUT ? NO
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

OSSOS PRESENTS

Labels for the left diagram: crani, mandíbula, clavícula, húmer dret, coxal, radi, cúbit, fèmur, ròtula, tars, cintura pectoral, húmer esquerre, cintura pelviana, isqui, tíbia, peroné.

Labels for the right diagram: parietal, occipital, omòplat, columna vertebral, sacre, còccix, carp, metacarí, falanges.

Measurements: ± 160 cm, ± 78 cm, ± 50 cm, ± 48 cm, ± 34 cm, ± 34 cm.

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 15 ...

Tipus: Lloses Mides: 111 x 58 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	Coberta: —		Components geològics:	Estructura interna:
	Costats: lloses		Orgànics:	
	Fons: terreny natural		Artificials:	Consistència:
FORMA	PLANTA	SECCIÓ	Observacions: Violada. Extreteres lloses de coberta i restes òssies.	
	Superfície ☐	Longitudinal ☐		
	Fons ☐	Transversal ☐		

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:

CARA:

BRAÇOS:

CAMES:

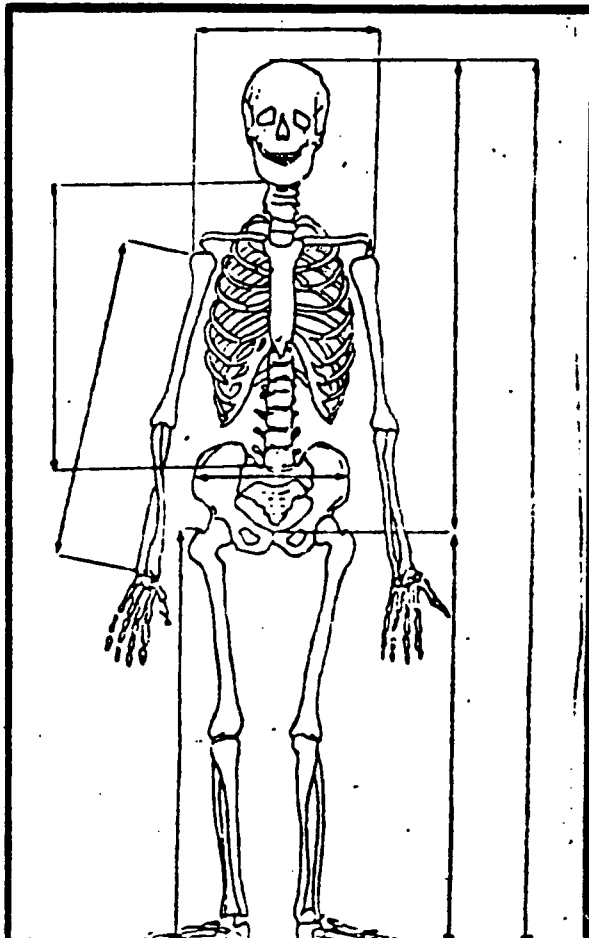
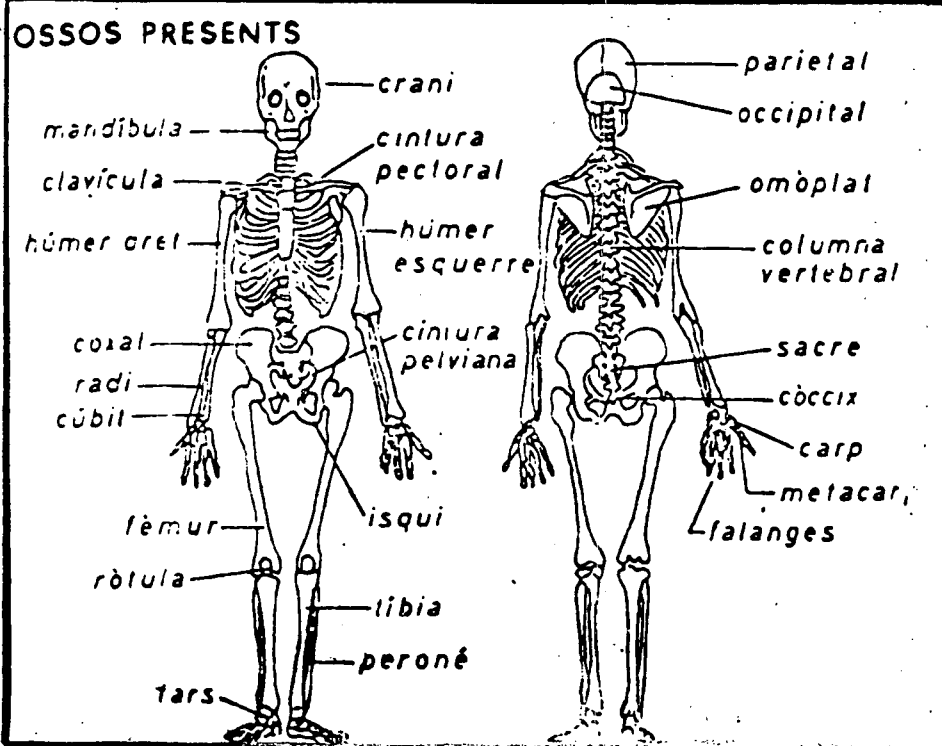
Observacions:
 Infant
 Solament s'han trobat alguns fragments òssis dins la tomba

Conservació: Dolenta

COMPLET ? NO

REMOGUT ? SI

ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 16 ...

Tipus: Lloses Mides: ± 200 x ± 60 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA CONSTRUCCIÓ	Coberta: —	REOMPLET AMB:	Components geològics: terra del sup. i terra fosa de descomposició.	Estructura interna:
	Costats: lloses. Pedra.		Orgànics:	Consistència: Color:
	Fons: terreny natural		Artificials:	
FORMA	PLANJA	SECCIÓ	Observacions: Les màquines s'emportaren la coberta i part dels laterals.	
	Superfície	Longitudinal		
	Fons	Transversal		

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:

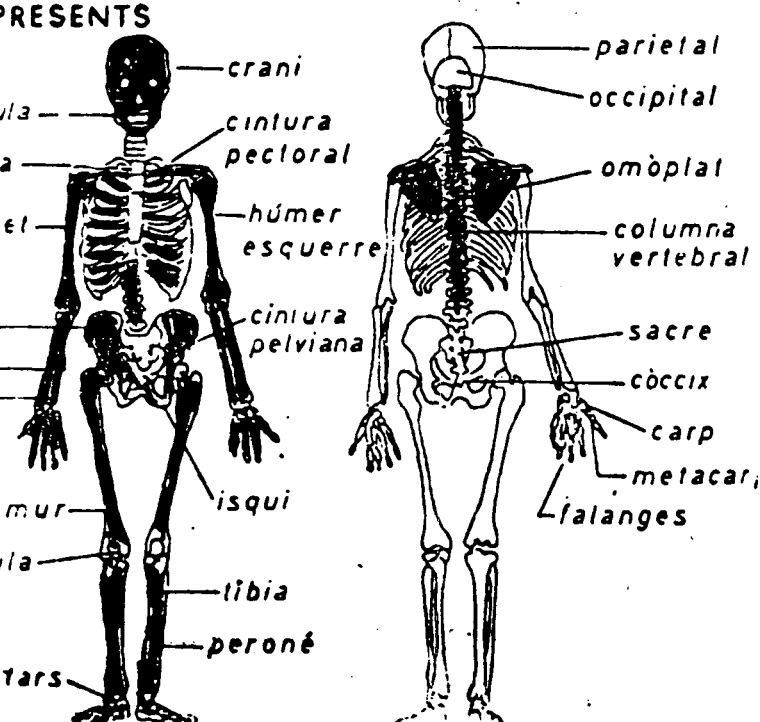
CARA:
BRAÇOS:
CAMES:

Observacions: Ossos molt fragmentats Adult.

Conservació: Dolenta

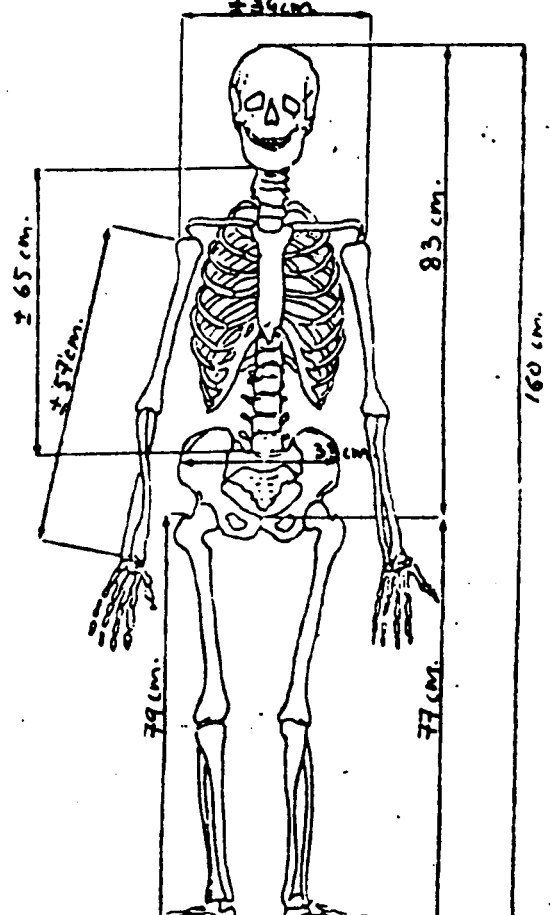
COMPLET ? SI
 REMOGUT ? NO
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

OSSOS PRESENTS

Labels for front view: crani, mandíbula, clavícula, húmer dret, coxal, radi, cúbil, fèmur, ròtula, tars, cintura pectoral, húmer esquerre, cintura pelviana, isqui, tíbia, peroné.

Labels for back view: parietal, occipital, omòplat, columna vertebral, sacre, còccix, carp, metacari, falanges.

Measurements: ± 14 cm (skull width), ± 65 cm (torso height), ± 57 cm (right arm length), 79 cm (right leg length), 77 cm (left leg length), 160 cm (total height), 83 cm (torso to hip height).

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 17 ...

Tipus: Lloses Mides: ± 100 x 57 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TUMBA	CONSTRUCCIÓ		REOMPLERT AMB:	Components geològics:	Estructura interna:
	Costats: lloses			Orgànics:	
	Fons: terreny natural			Artificials:	Consistència:
FORMA	PLANTA	SECCIÓ	Observacions: Violada. Hi falta la coberta a part de les lloses laterals		
	Superfície	Longitudinal			
	Fons	Transversal			

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:

CARA: —

BRAÇOS: —

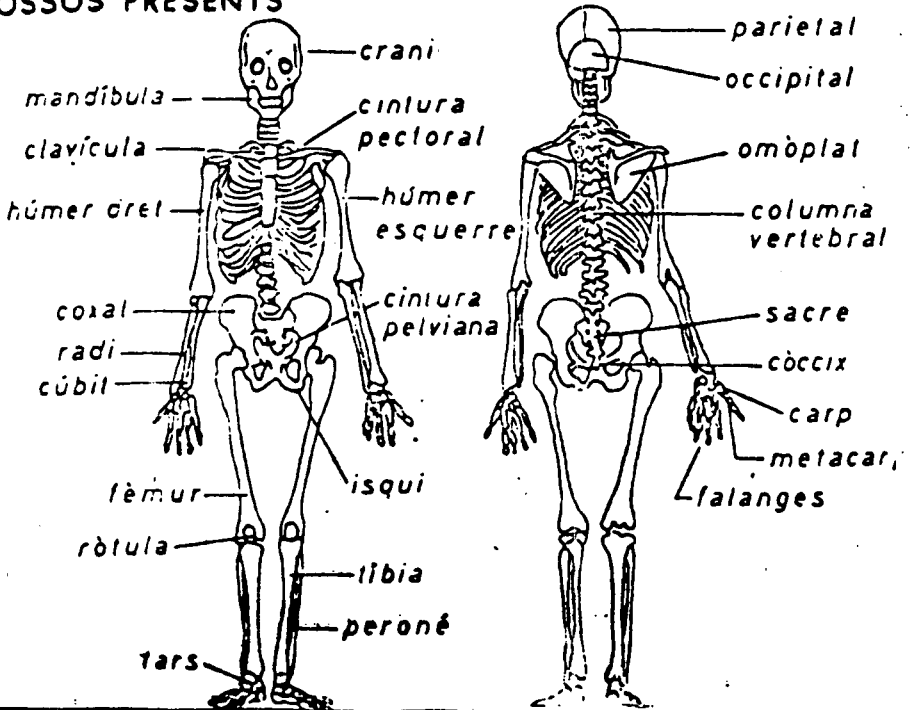
CAMES: —

Observacions: Cap resta òssia trobada.

Conservació: —

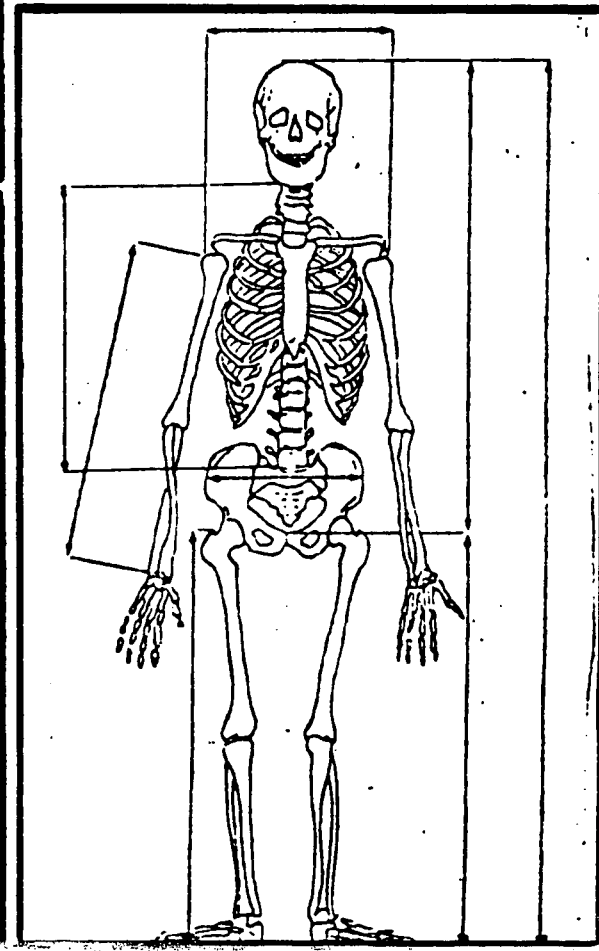
COMPLET ?
 REMOGUT ?
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

OSSOS PRESENTS

Labels for the left skeleton: crani, mandíbula, clavícula, húmer dret, coxal, radi, cúbit, fèmur, ròtula, tars, cintura pectoral, húmer esquerre, cintura pelviana, isqui, tíbia, peroné.

Labels for the right skeleton: parietal, occipital, omòplat, columna vertebral, sacre, còccix, carp, metacarí, falanges.

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 18 ...

Tipus: Lloses Mides: 174 x 64 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	Coberta: —	REOMPLERT AMB:	Components geològics: terra superficial	Estructura interna:
	Costats: lloses		Orgànics:	
	Fons: terreny natural		Artificials:	
FORMA	PLANTA	SECCIÓ	Observacions: Violada.	
	Superfície ☐	Longitudinal ☐		
	Fons ☐	Transversal ☐		

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

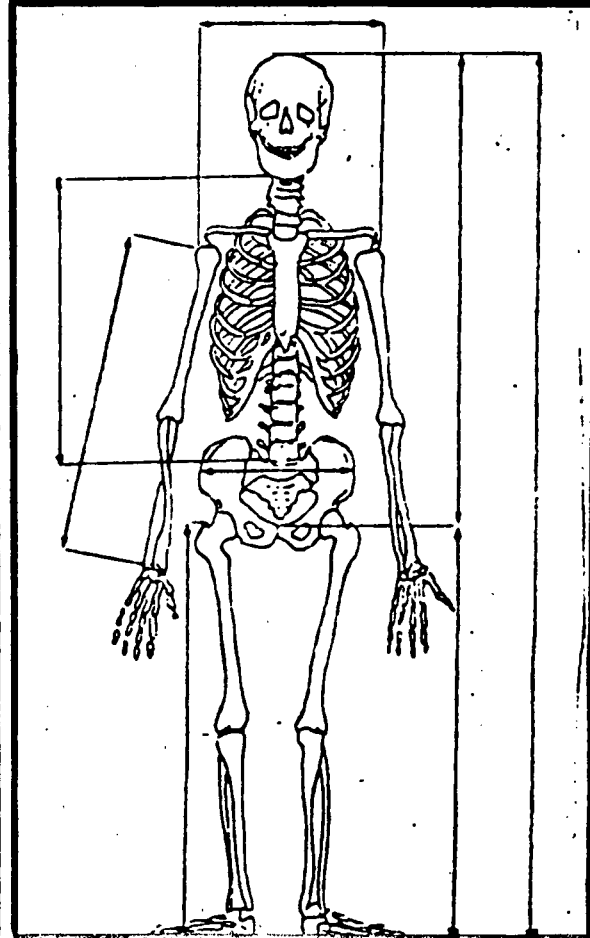
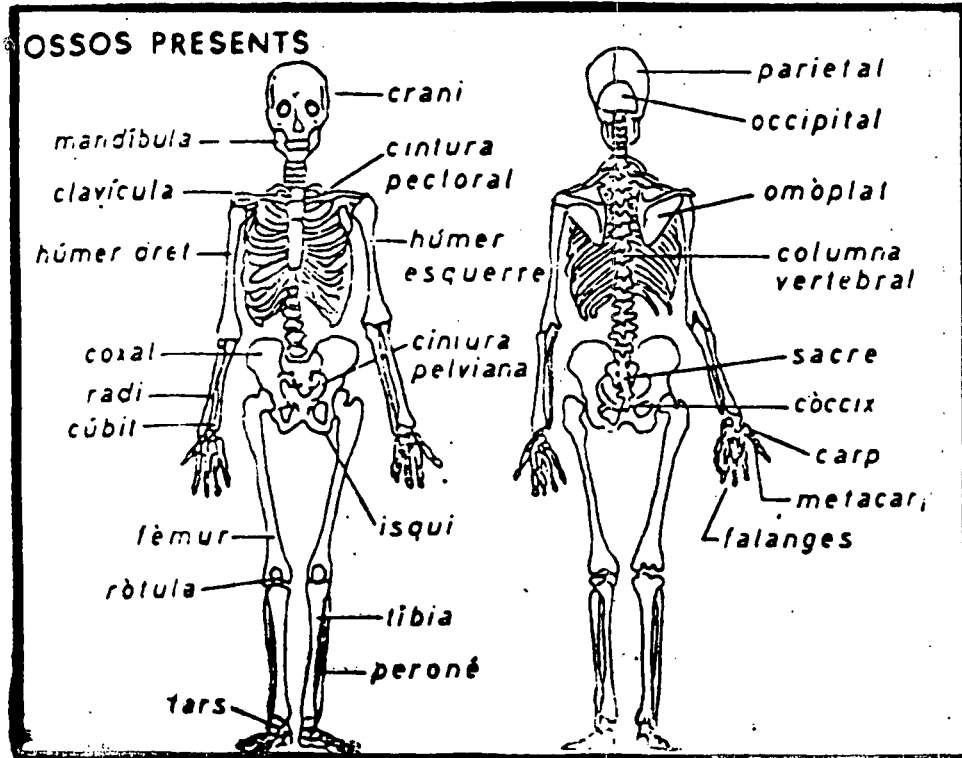
POSICIÓ DE:

CARA:
BRAÇOS:
CANES:

Observacions:
Solament es trobaren alguns ossos.
Adult.

Conservació:

COMPLET ? NO
 REMOGUT ? SI
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

Jaciment: ... ELS MASOS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 19 ...

Tipus: Lloses Mides: 215 x 70 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA	Coberta: —		REOMPLERT AMB:	Components geològics:	Estructura interna:
	Costats: lloses			terra superf. terra fosca orgànic. de descomp.	
	Fons: terreny natural			Orgànics: arrels	
FORMA	PLANTIA		Artificials:		Consistència:
	Superfície ☐	SECCIO	Observacions: Les màquines desplaçaren la coberta i els laterals.		Calor:
	Fons ☐	Longitudinal ☐			
		Transversal ☐			

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

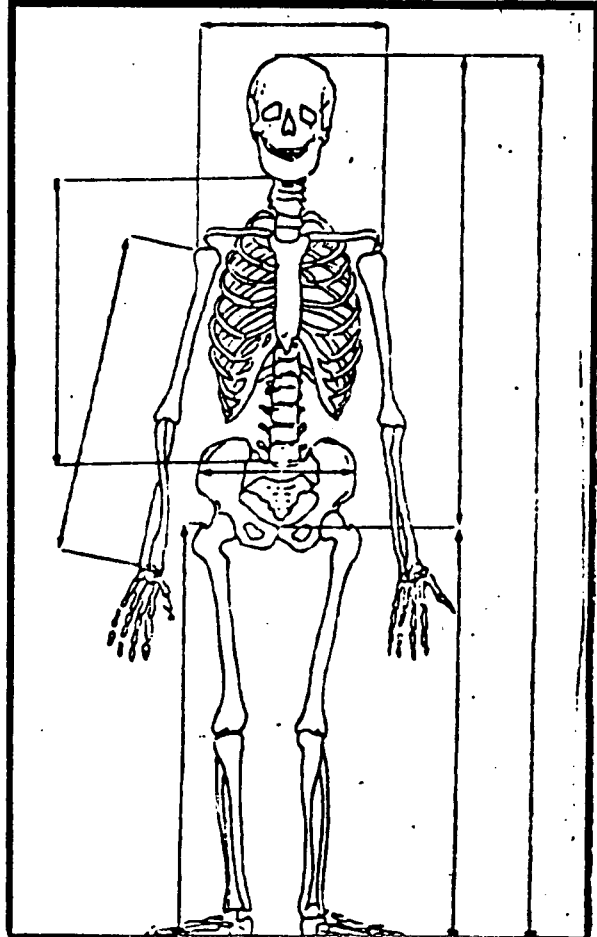
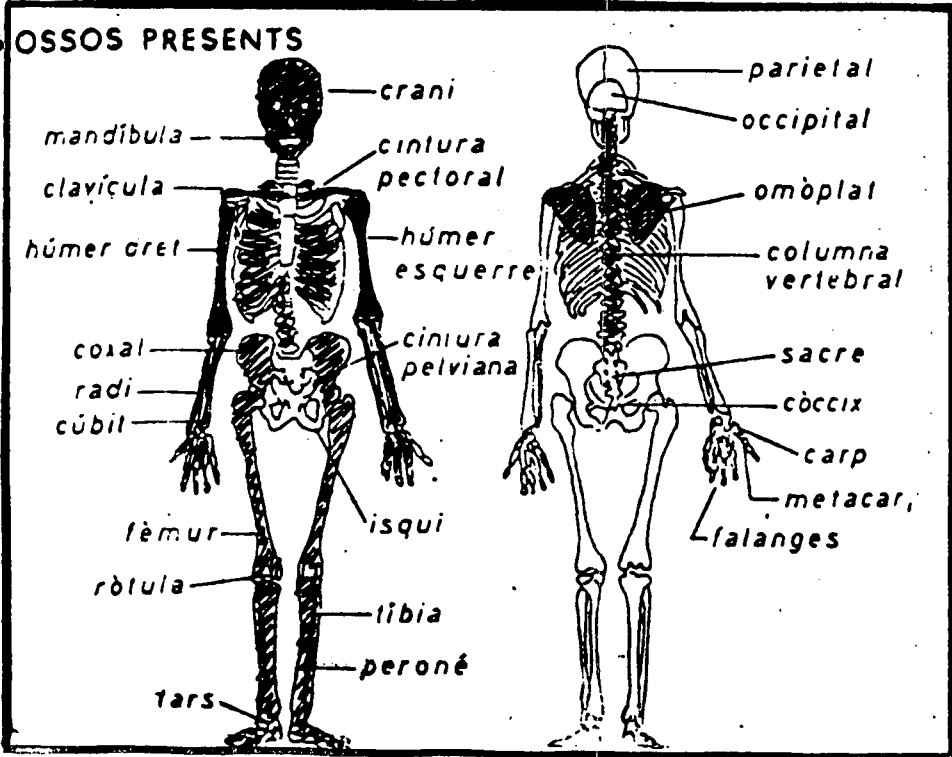
POSICIÓ DE:

CARA:
BRAÇOS:
CAMES:

Observacions:
 Ossos fracturats i remoguts per les màquines.
 ← Únicament en posició

Conservació: Dolenta.

COMPLET ? QUASI
 REMOGUT ? SI
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

Jaciment: ... ELS MASDS ... Municipi: ... FORÈS ...
 Campanya: ... 1989 ... Sector: ... Cala: ... Estrat: ...
 Element: ... Tomba: ... 20 ...

Tipus: Lloses Mides: 196 x 66 cm. Cronologia: Medieval

DESCRIPCIÓ DE LA TOMBA CONSTRUCCIÓ	Coberta: —	REOMPLERT AMB:	Components geològics: terra superficial terra fosca descomposició esquelet	Estructura interna:
	Costats: lloses		Orgànics:	
	Fons: terreny natural		Artificials:	Consistència: Color:
FORMA	PLANTA	SECCIÓ	Observacions: Hi falta la coberta lloses laterals mogudes per les màquines. Violada.	
	Superfície ☐	Longitudinal ☐		
	Fons ☐	Transversal ☐		

Elements de datació: — Aixovar: — Altres troballes: —

POSICIÓ DE:
 CARA:
 BRAÇOS:
 CAMES:
 Observacions: Adult
 Posició decubit supi.
 Remogut, faltant-hi
 ossos.
 Conservació: Regular

COMPLET ? NO
 REMOGUT ? SI
 ORIENTACIÓ S.E. - N.W.

